

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

นางสาวอรรวรรณ พานิก

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนากการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2562

**Participation in the Operations of Farmer Housewife Group Members
in Takua Thung District, Phang Nga Province.**

Miss Orawan Panikorn

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives
Sukhothai Thammathirat Open University

2019

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา
ชื่อและนามสกุล นางสาวอรรณพ พานิกกร
วิชาเอก ส่งเสริมและพัฒนากิจการเกษตร
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เจียวหวาน
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาริรัตน์ สิริสาร

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2563

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมจิต โยธะคง)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เจียวหวาน)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาริรัตน์ สิริสาร)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมพร พุทธาพิทักษ์ผล)

ชื่อวิทยานิพนธ์ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

ผู้วิจัย นางสาวอรวรรณ พานิกร **รหัสนักศึกษา** 2619002153 **ปริญญา** เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต

(ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร) **อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน

(2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นารีรัตน์ สีระสาร **ปีการศึกษา** 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยทางเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 2) ความรู้ และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 3) การมีส่วนร่วมและแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 4) การได้รับการสนับสนุน ปัญหา และข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 5) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ที่จดทะเบียนจัดตั้งไว้กับกรมส่งเสริมการเกษตรจนถึงปี พ.ศ. 2562 จำนวนสมาชิกทั้งสิ้น 239 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรทาร์โยยามานันท์ ค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้จำนวน 150 คน ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย จัดเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ สติติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุแบบปกติ

ผลการวิจัยพบว่า 1) สมาชิกกลุ่มมีอายุเฉลี่ย 51.13 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.17 คน ประกอบอาชีพการทำสวนเป็นอาชีพหลัก มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มเฉลี่ย 9.91 ปี มีรายได้ในภาคเกษตรเฉลี่ย 84,624.14 บาทต่อปี และผลตอบแทนจากการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้รับเป็นเงินปันผล 2) ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะประเด็นด้านงานรวมและบทบาทด้านสังคม ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งความรู้ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะจากสื่อกลุ่มและสื่อออนไลน์ 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม การลงทุนและการปฏิบัติงาน และด้านแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิต และต้องการเครือข่ายการตลาด 4) การได้รับการสนับสนุนของเจ้าหน้าที่อยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และเจ้าหน้าที่รัฐ เช่น ครู นักพัฒนาชุมชน ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยมีปัญหาได้แก่สมาชิกขาดเงินลงทุนหรือลงหุ้น ไม่มีความรู้ด้านการวางแผน โดยมีข้อเสนอแนะ คือ เสนอให้มีกิจกรรมปรับทัศนคติและการมองเป้าหมายกลุ่มให้เป็นทิศทางเดียวกัน 5) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ได้แก่ ระดับความรู้ของสมาชิก แรงจูงใจ การได้รับการสนับสนุน และระดับปัญหาในการมีส่วนร่วม

คำสำคัญ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จังหวัดพังงา

Thesis title: Participation in the Operations of Farmer Housewife Group Members in Takua Thung District, Phang Nga Province

Researcher: Miss Orawan Panikorn; **ID:** 2619002153;

Degree: Master of Agricultural (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Bumpen Keowan, Associate Professor;

(2) Dr. Nareerut Seerasarn, Assistant Professor, **Academic year:** 2019

Abstract

The objectives of this research were to study 1) basic personal, social, and economic factors of farmer housewife group members 2) knowledge and knowledge resources regarding the operation of farmer housewife group members 3) participation and motivation in the participation of the operation of farmer housewife group members 4) the support received, problems, suggestions in the participation extension of farmer housewife group members 5) factors relating to the participation in the operation of farmer housewife group members

The population of this research was 239 members of farmer housewife group in Takua Thung District, Phang Nga Province who had registered with the agricultural extension department up until the year 2019. The sample group size of 150 people was determined by using Taro Yamane formula with the error value of 0.05 and simple random sampling method. Data was collected through conducting interviews. Statistics used in the analysis included frequency, percentage, minimum value, maximum value, standard deviation, and multiple regression analysis.

The results of the research showed that 1) members of the group had the average age of 51.13 years and mostly had married status. They completed grade 6 in primary school education with the average of household members of 4.17 people. The members were mainly farmers with the average membership time of 9.91 years. Their average income in the agricultural sector was 84,624.14 Baht per year and their returns from the operation of the farmer housewife group were in the form of dividend fund. 2) The members had knowledge about the operation of farmer housewife group at the high level especially regarding in the aspects of gathering and social roles. Their level of information resources perception was at the moderate level especially on group media and online media aspects. 3) The participation in the operation of farmer housewife group members was at the high level especially in the participation of running activities, investment and operation. In regards to the motivation in the participation of farmer housewife group members, it was at the high level especially about the need to improve their quality of life and marketing network. 4) The receiving of supports from officers was at the moderate level specifically from agricultural extension officers and government officers such as teacher, community developer. Problems regarding the participation in the operation, overall, were at the low level. Problems included members lacked of funding for investment or buying shares and lacked of knowledge in planning. Suggestions would be to create attitude adjustment activities and to set the group goals to the same direction. 5) Factors relating to the participation in the operation of farmer housewife group members with statistically significant value were such as knowledge level of members, motivation, the receiving of support, and level of problem in the participation.

Keywords: Participation in the operation, Farmer Housewife Group, Phang Nga province

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และได้รับความกรุณาเป็นอย่างสูง จากรองศาสตราจารย์ ดร.สมจิต โยชะคง ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ บำเพ็ญ เจียวหวาน อาจารย์ที่ปรึกษาหลักและผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นาริรัตน์ สีระสาร อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบและแก้ไขวิทยานิพนธ์ จนแล้วเสร็จสมบูรณ์ พร้อมทั้งให้กำลังใจตลอดเวลาที่ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้ทางด้านวิชาการ และเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราชที่อำนวยความสะดวกทุกด้าน ซึ่งมีผลทำให้การศึกษาประสบผลสำเร็จพร้อมกันนี้

ขอขอบคุณผู้บังคับบัญชา สำนักงานเกษตรจังหวัดพังงา ที่ให้กำลังใจมาโดยตลอด และเพื่อนร่วมงานทุกท่านที่คอยสนับสนุน ช่วยเหลือ รวมทั้งทุกคนในครอบครัว และสำคัญที่สุดคือสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอดงทับทิม จังหวัดพังงา ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล ส่งผลให้วิทยานิพนธ์ครั้งนี้บรรลุผลสำเร็จ

ในส่วนที่เป็นคุณค่า และคุณความดีที่สามารถอำนวยความสะดวกของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอขอบแต่ครอบครัว คุณพ่อคุณแม่ ตลอดจนคณาจารย์ผู้มีพระคุณทุกท่านที่กรุณาถ่ายทอดความรู้ ทักษะและประสบการณ์ทางด้านวิชาการตั้งแต่อดีตจนสำเร็จการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

อรวรรณ พานิกร

สิงหาคม 2563

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
สมมติฐานการวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม	8
แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจ	17
แนวคิดเกี่ยวกับความรู้และแหล่งเรียนรู้	19
แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร	29
แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	33
บริบทของอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา	38
การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา	39
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	41
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	49
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	49
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	50
การเก็บรวบรวมข้อมูล	53
การวิเคราะห์ข้อมูล	54

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ทดสอบสมมติฐาน.....	55
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจ ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	56
ตอนที่ 2 ความรู้ และแหล่งความรู้เกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	65
ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมและแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิก กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	74
ตอนที่ 4 การได้รับการสนับสนุน ปัญหา และข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	87
ตอนที่ 5 การทดสอบสมมติฐาน.....	100
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	106
สรุปการวิจัย.....	106
อภิปรายผล.....	111
ข้อเสนอแนะ.....	117
บรรณานุกรม.....	120
ภาคผนวก.....	125
แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย.....	126
ประวัติผู้วิจัย.....	144

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 แสดงข้อมูลจำนวนพื้นที่ทำการเกษตร และจำนวนครัวเรือนของเกษตรกร.....	38
ตารางที่ 2.2 จำนวนประชากร อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา	39
ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากรและตัวอย่างในการศึกษา	50
ตารางที่ 4.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	57
ตารางที่ 4.2 ปัจจัยพื้นฐานทางสังคม ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	59
ตารางที่ 4.3 ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	62
ตารางที่ 4.4 ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	66
ตารางที่ 4.5 จำนวนข้อความรู้ที่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตอบได้ถูกต้อง.....	69
ตารางที่ 4.6 แหล่งความรู้และระดับการรับความรู้.....	70
ตารางที่ 4.7 สรุปแหล่งความรู้ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	73
ตารางที่ 4.8 การมีส่วนร่วมในการวางแผนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	74
ตารางที่ 4.9 การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม.....	80
ตารางที่ 4.10 การมีส่วนร่วมในการลงทุน/การปฏิบัติงาน.....	81
ตารางที่ 4.11 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล.....	82
ตารางที่ 4.12 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์.....	83
ตารางที่ 4.13 สรุประดับการมีส่วนร่วมทั้ง 5 ด้าน.....	84
ตารางที่ 4.14 ระดับแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....	85
ตารางที่ 4.15 การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่.....	87
ตารางที่ 4.16 สรุประดับการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่.....	90
ตารางที่ 4.17 ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มฯ.....	91
ตารางที่ 4.18 สรุปปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานสมาชิกกลุ่มฯ.....	97
ตารางที่ 4.19 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มฯ.....	99
ตารางที่ 4.20 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์.....	100
ตารางที่ 4.21 ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมดที่ใช้ในการวิเคราะห์.....	102
ตารางที่ 4.22 การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุความสัมพันธ์ของตัวแปรกับการมีส่วนร่วม.....	103

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ภาพที่ 4.1 ระดับแหล่งความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	73
ภาพที่ 4.2 ระดับการมีส่วนร่วมทั้ง 5 ด้านของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	85
ภาพที่ 4.3 ระดับการได้รับการสนับสนุนเจ้าหน้าที่	90
ภาพที่ 4.4 ระดับปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	98

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม พลเมืองมีอาชีพทางการเกษตรเป็นพื้นฐานหลักสตรีหรือแม่บ้านเกษตรกรในชนบทได้มีบทบาทเพิ่มมากขึ้น ทั้งในด้านเศรษฐกิจสังคม และความมั่นคงทางด้านการเกษตร และเป็นกำลังสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้งานส่งเสริมการเกษตรสามารถบรรลุผลสำเร็จได้เร็วขึ้น บทบาทสตรีไทยในยุคไทยแลนด์ 4.0 ไม่ว่าจะหญิงหรือชายไม่มีความแตกต่าง ทุกคนมีความเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะผู้หญิงต้องเปิดโอกาสให้ตัวเอง ได้เผชิญกับสิ่งใหม่ ๆ ที่ท้าทาย ไม่หยุดที่จะเรียนรู้ ปรับตัวให้ได้กับการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย โดยเฉพาะยุคไทยแลนด์ 4.0 ต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ซึ่งการเรียนรู้ในระบบอาจไม่เพียงพอ ต้องแสวงหาความรู้อื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น ภาษา และเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาตนเองให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงนั้น (สภานิติบัญญัติแห่งชาติ, น.38) สตรีเกษตรกรนับว่ามีบทบาทสำคัญต่อครอบครัวของสังคม การเกษตรของไทยเราในชนบท ทั้งต่อความอยู่รอดของครอบครัวการดูแลและสุขภาพของคนในครอบครัว และการตัดสินใจลงทุนประกอบอาชีพการเกษตร สตรีจะมีบทบาทและมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการเกษตรทุกขั้นตอนของการผลิต โดยเฉพาะการทำนา ปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ ตลอดจนเมื่อได้ผลผลิตทางการเกษตรมาแล้ว สตรียังมีบทบาทสำคัญในด้านการแปรรูป และการถนอมอาหารจากผลผลิตทางการเกษตรอีกด้วย (บุญเลื่อน วงศ์หาญ, 2551, น. 1)

กรมส่งเสริมการเกษตรได้ให้ความสำคัญต่อบทบาทหน้าที่ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เนื่องจากในปัจจุบันกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นกำลังสำคัญอย่างยิ่งในงานส่งเสริมการเกษตร ไม่ว่าจะเป็นการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร แรงงานในภาคการเกษตร หรือด้านอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีและผู้นำชุมชน โดยในปัจจุบันการพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกภายในกลุ่ม ซึ่งสมาชิกทุกคนจะมีส่วนร่วมด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการวางแผน การดำเนินกิจกรรม การประเมินผล และการรับผลประโยชน์ โดยสมาชิกทุกคนมีอำนาจในการตัดสินใจ การแสดงความคิดเห็น เพื่อพัฒนาให้กลุ่มประสบความสำเร็จ ซึ่งจะ

เห็นได้ว่า ถ้ากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มใดที่ประสบผลสำเร็จ ล้วนต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มเป็นหัวใจหลัก

อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เป็นอำเภอที่มีการดำเนินการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน โดยสามารถจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้จำนวน 10 กลุ่ม และมีจำนวน สมาชิกทั้งหมด 239 คน อย่างไรก็ตามแม้จะมีระยะเวลาในการจัดตั้งกลุ่มมาเป็นเวลานาน จากการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอตะกั่วทุ่งที่ผ่านมา พบว่ากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรประสบปัญหา คือ การดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ขาดความต่อเนื่องทำให้การส่งเสริมไม่บรรลุวัตถุประสงค์และประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

ดังนั้น จากปัญหาดังกล่าวที่ผ่านมา จึงจำเป็นต้องศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ซึ่งผลวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อสมาชิกและคณะกรรมการของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เจ้าหน้าที่ของสำนักงานเกษตรอำเภอตะกั่วทุ่ง ที่จะได้นำไปปรับใช้เพื่อส่งเสริม/สนับสนุนการรวมกลุ่ม ให้เกิดความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยทางเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

2.2 เพื่อศึกษาความรู้ และแหล่งความรู้เกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

2.3 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมและแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

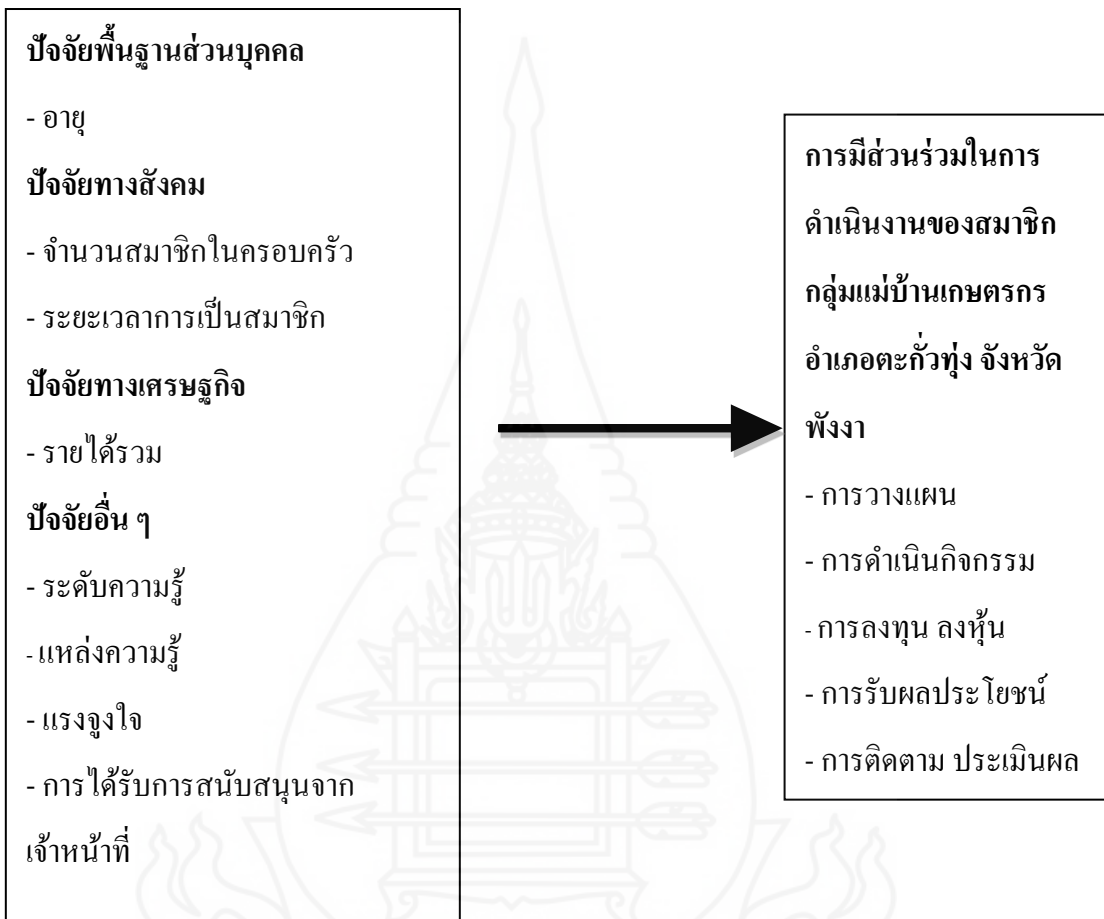
2.4 เพื่อศึกษาการได้รับการสนับสนุน ปัญหา และข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

2.5 เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ระยะเวลาการเป็นสมาชิก ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้รวม และปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ แรงจูงใจ ระดับความรู้ แหล่งความรู้ การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม มีอย่างน้อย 1 ปัจจัยมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

5. ขอบเขตการวิจัย

5.1 ขอบเขตเชิงเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ศึกษาปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร การมีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินกิจกรรม การประเมินผล และการรับผลประโยชน์ รวมถึงปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

5.2 ขอบเขตเชิงพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้ศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่ได้จดทะเบียนจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรไว้กับสำนักงานเกษตรอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา จำนวน 7 ตำบล ได้แก่ ตำบลกระโสม ตำบลโคกกลอย ตำบลคลองเคียน ตำบลท่าอยู่ ตำบลหล่อยุง ตำบลถ้ำ และตำบลกะไหล

5.3 ขอบเขตเชิงเวลา การวิจัยครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึงเดือนมิถุนายน 2563

6. นิยามศัพท์

6.1 การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้ามามีส่วนร่วมของกลุ่มบุคคลเป้าหมายด้วยความสมัครใจ โดยเห็นพ้องต้องกันในการแก้ไขปัญหาที่ตนเองและชุมชนกำลังประสบอยู่ ให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

6.2 การมีส่วนร่วมการดำเนินงานของสมาชิก หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ การวางแผน การดำเนินกิจกรรม การลงทุนหรือลงหุ้นในการทำธุรกิจของกลุ่ม การประเมินผล และการรับผลประโยชน์

6.3 แรงจูงใจ หมายถึง ความต้องการของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เช่น ต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิต ต้องการได้รับการสนับสนุนเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ ต้องการความรู้ ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม ได้รับการชักชวนจากสมาชิกกลุ่ม ต้องการมีอาชีพเสริม ต้องการติดต่อเจ้าหน้าที่ ต้องการมีเพื่อน ต้องการเครือข่ายการตลาด หรือต้องการการยอมรับจากผู้อื่น

6.4 การประชุม หมายถึง การที่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมาร่วมกิจกรรมในการให้ข้อมูลรับข้อมูล หรือแลกเปลี่ยนข้อมูลในเรื่องที่กำหนดขึ้น เพื่อให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้รับรู้เรื่องราวในทิศทางเดียวกัน

6.5 การวางแผน หมายถึง การกำหนดแผนหรือโครงการที่จะดำเนินการของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเพื่อให้กลุ่มประสบผลสำเร็จในการดำเนินกิจกรรม เช่น การวางแผนพัฒนากรรมการวางแผนด้านการเงินของกลุ่ม การวางแผนพัฒนาทักษะความรู้ เป็นต้น

6.6 การประเมินผล หมายถึง การที่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรร่วมกันประมวลผลหลังจากดำเนินกิจกรรมของกลุ่มปี พ.ศ. 2562 ที่จากการดำเนินงานของกลุ่ม ได้แก่ การติดตามและรับรู้ความก้าวหน้าของกลุ่ม เป็นต้น

6.7 การรับผลประโยชน์ หมายถึง ผลตอบแทนจากการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้รับในปี พ.ศ. 2562 ได้แก่ การได้รับความรู้ ทักษะในการพัฒนาอาชีพ การได้รับสวัสดิการ ผลกำไร เงินปันผล การได้รับการยอมรับจากชุมชน การมีเพื่อนและเครือข่ายเพิ่มขึ้น จากการเป็นสมาชิกกลุ่ม เป็นต้น

6.8 ผลตอบแทนจากการดำเนินงาน หมายถึง สิ่งที่กลุ่มแบ่งให้สมาชิก จากการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม ได้แก่ เงินปันผลจากหุ้น ในกรณีที่กลุ่มมีรายรับจากงานรวมหรืออื่น ๆ ที่ได้รับจากการทำกิจกรรมในรอบ 1 ปี ปัจจัยการผลิต ค่าแรงจากกิจกรรม หรือการยอมรับความรู้ การศึกษาดูงาน

6.9 สมาชิกกลุ่ม หมายถึง บุคคลที่เข้าร่วมสมัครใจในการทำกิจกรรมร่วมกันมีแนวทางในการทำงานเดียวกัน มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน

6.10 คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หมายถึง สมาชิกกลุ่มที่ได้รับคัดเลือกจากสมาชิกด้วยกันให้ดำรงตำแหน่งประธาน รองประธาน เลขานุการ ทรัพย์สิน และประชาสัมพันธ์

6.11 รายได้ หมายถึง รายได้ของครอบครัวจากการประกอบอาชีพต่าง ๆ ทั้งหมดซึ่งเป็นตัวเงิน โดยไม่หักค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้นในรอบ 1 ปี

6.12 สถานภาพภายในกลุ่ม หมายถึง สถานภาพของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ เป็นคณะกรรมการกลุ่ม คณะกรรมการระดับตำบล คณะกรรมการระดับอำเภอ คณะกรรมการระดับจังหวัด

6.13 ระยะเวลาการเป็นสมาชิกของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หมายถึง จำนวนปีนับตั้งแต่ได้รับการคัดเลือกเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

6.14 ความรู้ หมายถึง ความรู้ความเข้าใจของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในด้านความหมาย ด้านความเป็นมา ด้านบทบาท และด้านกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

6.15 แหล่งความรู้ หมายถึง สื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อมวลชน และสื่อออนไลน์ ที่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ใช้แสวงหาความรู้ เกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลที่ได้จากการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ครั้งนี้จะอำนวยประโยชน์ ดังนี้

7.1 เพื่อนำข้อมูลของการวิจัยในประเด็นการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา มาใช้กำหนดแนวทางในการพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

7.2 เพื่อเป็นข้อมูลในการส่งเสริมและพัฒนาคุณแม่บ้านเกษตรกร คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และเป็นแนวทางในการดำเนินงาน ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงาต่อไป

7.3 เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาการส่งเสริมการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ผู้วิจัยแบ่งการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม
2. แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจ
3. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้และแหล่งเรียนรู้
4. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร
5. การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
6. บริบทของอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา และการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา
8. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

แนวคิด และทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม จะกล่าวถึงความหมายของการมีส่วนร่วม แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ลักษณะ รูปแบบการมีส่วนร่วม และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ดังนี้

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

1.1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

มีผู้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม (participation) ไว้หลากหลายต่างแง่มุมกัน อาจมีความหมายกว้างและแตกต่างกันไป แล้วแต่เป้าหมายหลักและลักษณะงานที่เกี่ยวข้อง บางครั้งขึ้นอยู่กับผู้ที่ให้ความหมายเองว่าจะมีการปรับใช้การมีส่วนร่วมไปสู่สาขาวิชาใด อย่างไรก็ตาม การอธิบายความหมายของการมีส่วนร่วมที่จะกล่าวต่อไปนี้จะเน้นการมีส่วนร่วมทางด้านการส่งเสริมการเกษตร โดยจะอธิบายประเด็นการมีส่วนร่วมของแม่บ้านเกษตรกรในการพัฒนาท้องถิ่นหรือชุมชนที่อยู่อาศัย และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ (2527, น. 183-185) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึงการ เกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้อง ดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น รวมทั้งทำให้เกิดความรู้สึก ร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมไว้อีกนัยหนึ่งในรูปของ สมการว่า

การมีส่วนร่วม = ความร่วมมือร่วมใจ + การประสานงาน + ความรับผิดชอบ

Participation = cooperation + coordination + responsibility

โดยให้ความหมายของความร่วมมือร่วมใจว่า หมายถึง ความตั้งใจของบุคคลที่จะมา ทำงานร่วมกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม

การประสานงาน หมายถึง ห้วงเวลา ลำดับเหตุการณ์ที่มีประสิทธิภาพในการกระทำ กิจกรรมหรือการงาน

ความรับผิดชอบ หมายถึง ความรู้สึกผูกพันในการกระทำและในการทำให้เกิดความ เชื้อถือไว้วางใจ

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2547, น. 313-315) สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมจาก แนวคิดของนักวิชาการหลาย ๆ ท่าน แล้วนำมาสรุปประเด็นสำคัญของแต่ละความหมายได้ว่า คำว่า การมีส่วนร่วมทางส่งเสริมการเกษตรที่เน้นถึงการมีส่วนร่วมของกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ทางการส่งเสริม การเกษตร ได้แก่ เกษตรกร แม่บ้านเกษตรกร ชาวชนเกษตร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องนั้น มีประเด็น สำคัญที่เหมือนกันและแตกต่างกันอยู่หลายประการ ดังนี้

1) เป็นการกระจายอำนาจในการตัดสินใจ ให้กลุ่มบุคคลต่าง ๆ ในงานส่งเสริม การเกษตรมีโอกาสในการร่วมคิด ตัดสินใจ เลือกแนวทางในการพัฒนา ซึ่งจะมีผลทำให้เกิดการ สร้างพลังอำนาจ ให้เกิดขึ้นกับกลุ่มบุคคลต่าง ๆ เหล่านี้

2) เป็นการที่กลุ่มบุคคลต่าง ๆ ในงานส่งเสริมการเกษตรได้เข้ามามีส่วน เกี่ยวข้องในการทำกิจกรรม ในขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการพัฒนา ตลอดจนมีส่วนร่วมเป็น เจ้าของและรับผิดชอบในส่วนของตนที่เกิดขึ้นจากการพัฒนา

3) เป็นการทำให้เกิดความเสมอภาคหรือเท่าเทียมกันในด้านต่าง ๆ ให้เกิดขึ้น ในกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ในงานส่งเสริมการเกษตร โดยทำให้กลุ่มบุคคลต่าง ๆ ทุกคน มีส่วนในการ คิดค้นปัญหาของตนเองและชุมชน หาแนวทางในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นในฐานะที่เท่าเทียมกัน ตลอดจนมีความเสมอภาคในการร่วมรับผลประโยชน์และร่วมรับผิดชอบกับผลที่เกิดขึ้น

4) เป็นการที่กลุ่มบุคคลต่าง ๆ ในงานส่งเสริมการเกษตร ได้มีโอกาสพัฒนาขีด ความสามารถของตนเองในการคิดริเริ่ม การจัดการ การควบคุมการใช้และกระจายทรัพยากรและ

ปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในชุมชน ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคม ตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน

5) เป็นการที่กลุ่มบุคคลเป้าหมายในงานส่งเสริมการเกษตรจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ต่าง ๆ และรับสภาพถึงผลเสียที่เกิดขึ้น โดยถือว่าบุคคลเป้าหมายนั้นเป็นผู้มีส่วนได้เสียในการดำเนินการพัฒนาด้วยความรู้สึกผูกพันถึงความเป็นเจ้าของหรือหุ้นส่วน

สรุป การมีส่วนร่วมที่เกี่ยวของกับการวิจัยในเรื่องนี้ได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กลุ่มคนของประชาชนเป้าหมายได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในลักษณะของการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมรับผิดชอบในส่วนได้และผลเสียที่จะเกิดขึ้น และร่วมติดตามประเมินผล ในการทำกิจกรรมในขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการพัฒนาด้วยความสมัครใจ และเห็นพ้องต้องกันในเรื่องที่จะต้องการแก้ไขปัญหาที่ต้นประสบอยู่ในชุมชน และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย โดยปราศจากข้อกำหนดที่มาจากบุคคลภายนอก

1.1.2 การจำแนกประเภทการมีส่วนร่วม

ชูชาติ พวงสมจิตร (2540, น. 28-29) สรุปว่าการมีส่วนร่วมอาจพิจารณาในมิติที่ต่างกัน กล่าวคือ

1) การจำแนกประเภทของการมีส่วนร่วมโดยพิจารณาถึงระดับการอาสาสมัครเข้ามามีส่วนร่วม เป็นการจำแนกที่อยู่บนพื้นฐานของความเต็มใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งจำแนกเป็นการเข้ามามีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจ ไม่มีการบังคับ และการเข้ามามีส่วนร่วมโดยการถูกบังคับให้เข้าร่วม

2) การจำแนกประเภทของการมีส่วนร่วมตามวิธีการที่เข้าไปเกี่ยวข้องจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ การมีส่วนร่วมโดยตรง เช่น การเข้าร่วมประชุม ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมสละแรงกาย ร่วมสละเวลา ร่วมสละทรัพยากรวัสดุ สนับสนุนแรงงาน ออกเสียงลงคะแนน และการมีส่วนร่วมโดยอ้อม มี 2 ประเภท คือ การมีส่วนร่วมโดยผ่านกลุ่ม และการมีส่วนร่วมโดยผ่านตัวแทน

3) การจำแนกประเภทของการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการวางแผนการพัฒนา การจำแนกการมีส่วนร่วมลักษณะนี้จะสัมพันธ์กับขั้นตอนของกระบวนการจัดทำแผนพัฒนา ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527, น. 6-7) และเจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2527, น. 214) กล่าวถึง ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท ประกอบด้วย การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนปฏิบัติงาน การวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การวางแผนปฏิบัติงาน การยอมรับแผน การปฏิบัติตามแผน และการประเมินผล

4) การจำแนกประเภทการมีส่วนร่วมตามความเข้มข้นและความถี่ของกิจกรรม จำแนกเป็น 2 ประเภท คือ การมีส่วนร่วมที่มีความถี่ของกิจกรรมสม่ำเสมอ เช่น การประชุมและการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นปกติวิสัย และการมีส่วนร่วมที่มีกิจกรรมไม่สม่ำเสมอ ไม่เกิดขึ้นบ่อย มีการจัดประชุมนาน ๆ ครั้ง

สมศักดิ์ สุขวงศ์ (2532, น. 102-115) จำแนกการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนของกระบวนการวางแผนไว้ดังนี้ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

สรุป ประเภทของการมีส่วนร่วม สามารถจำแนกได้ดังนี้ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการลงทุน/การปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในการประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

1.1.3 พฤติกรรมของการมีส่วนร่วม

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2547, น. 297) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นการแสดงพฤติกรรมที่ปรากฏให้เห็น หรือกลุ่มของพฤติกรรมที่สามารถสังเกตเห็นได้ และที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ซึ่งได้แบ่งพฤติกรรมการมีส่วนร่วมไว้ 6 ประเด็น ดังนี้

- 1) การรวมกลุ่มและเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม
- 2) การเข้าร่วมให้ความคิดเห็นต่อกลุ่ม
- 3) การเข้าไปร่วมในกระบวนการต่าง ๆ ขององค์การ เช่น อำนวยการประชุม นำคนที่ได้ได้เป็นสมาชิกให้เข้าร่วม นำการสนทนา ช่วยบรรณรักษ์
- 4) ทำในสิ่งที่สามารถทำได้ เช่น ให้เงินทุน สนับสนุนแรงงาน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ช่วยออกความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ
- 5) การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ โดยออกความเห็นหรือออกเสียงในเรื่องต่าง ๆ เช่น ช่วยกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของกลุ่ม กำหนดแนวทางการดำเนินการ เพื่อถึงเป้าหมาย จัดการทรัพยากรที่ขาดแคลน เลือกสรรบุคคลที่เป็นตัวแทนกลุ่มในการดำเนินกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อกลุ่ม และประเมินประสิทธิภาพการนำโครงการไปสู่การปฏิบัติ
- 6) มีส่วนได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานกลุ่ม

สรุป พฤติกรรมการมีส่วนร่วม สามารถจำแนกได้ดังนี้ การรวมกลุ่มและเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม การเข้าร่วมให้ความคิดเห็นต่อกลุ่ม การเข้าไปร่วมในกระบวนการต่าง ๆ ขององค์การ ทำให้สิ่งที่สามารถทำได้ การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และมีส่วนได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานกลุ่ม

1.1.4 เหตุผลความร่วมมือ

1) การชี้แจงเหตุผลของการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ (Boyle, 1987, น. 94-96 อ้างใน สุรพล จันทราปัติย์, 2544, น. 193)

(1) การมีส่วนร่วมของประชาชนช่วยให้ผู้จัดวางโครงการ ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปัญหา ความจำเป็น ศักยภาพ และโอกาสของประชาชนได้ดีกว่า ทั้งยังหลีกเลี่ยงความเข้าใจผิดและความเห็นที่ไม่ถูกต้องที่เกิดขึ้นด้วย

(2) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจ ทำให้การตัดสินใจตอบสนองต่อความจำเป็นและโอกาสได้อย่างแม่นยำยิ่งขึ้น

(3) การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นวิถีทางในการระดมควบคุมทรัพยากร

(4) การมีส่วนร่วมเป็นกิจกรรมที่ยืนยันถึงการใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และความสามารถพึ่งตนเองของบุคคลและชุมชน จึงเป็นการสร้างเสริมพลังอำนาจของประชาชนอย่างถูกกฎหมาย

(5) การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเร่งกระบวนการเปลี่ยนแปลงและลดการต่อต้านโครงการ

(6) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดวางโครงการเป็นประสบการณ์การเรียนรู้อย่างหนึ่ง กลุ่มเป้าหมายควรได้รับรู้เรื่องราว และมีการเตรียมตัวที่ดีเพื่อสามารถใช้ภาวะผู้นำและกระบวนการกลุ่ม ในการนำการเปลี่ยนแปลงที่จะมีผลกระทบต่อพวกเขาได้

2) การอธิบายเหตุผลความร่วมมือของเกษตรกร สุรพล จันทราปัติย์ (2544, น. 193) สรุปไว้ดังนี้

(1) การมีส่วนร่วมของเกษตรกรช่วยให้ได้รับข้อมูลข่าวสารที่สำคัญในการวางโครงการส่งเสริมให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งครอบคลุมถึงเป้าหมาย สถานการณ์ ความรู้ ประสบการณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีและงานส่งเสริม รวมทั้งโครงสร้างทางสังคมของเกษตรกรในชุมชนนั้น

(2) เกษตรกรจะมีแรงจูงใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริม ถ้าพวกเขามีส่วนร่วมรับผิดชอบโครงการนั้นด้วย

3) เป็นที่ยอมรับกัน โดยทั่วไปว่าในสังคมประชาธิปไตย ประชาชนที่เกี่ยวข้องย่อมมีสิทธิเข้าร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับเป้าหมายที่พวกเขาคาดหวังให้บรรลุผล

4) ปัญหาต่าง ๆ ในการพัฒนาการเกษตร อาทิ การควบคุมการชะล้างพังทลายของดิน ความสัมฤทธิ์ผลกระทบของการทำฟาร์มแบบยั่งยืน และการจัดองค์การเพื่อดำเนินการค้า

ด้านการเกษตร ไม่สามารถแก้ไขให้ลุล่วงไปได้ด้วยการตัดสินใจของแต่ละบุคคลอีกต่อไป แต่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมายเพื่อร่วมตัดสินใจอย่างดีที่สุด

สรุป เหตุผลของการมีส่วนร่วม สามารถอธิบายได้ดังนี้ การอธิบายเหตุผลการมีส่วนร่วมของเกษตรกร ได้แก่ การมีส่วนร่วมของเกษตรกรช่วยให้ได้รับข้อมูลข่าวสารที่สำคัญในการวางแผนโครงการส่งเสริมให้ประสบผลสำเร็จ เกษตรกรจะมีแรงจูงใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริม เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าในสังคมประชาธิปไตย ประชาชนที่เกี่ยวข้องย่อมมีสิทธิเข้าร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับเป้าหมายที่พวกเขาคาดหวังให้บรรลุผล และปัญหาต่าง ๆ ในการพัฒนาการเกษตร

1.1.5 วิธีการสร้างการเข้ามามีส่วนร่วม

การสร้างการเข้ามามีส่วนร่วมมีส่วนประกอบสำคัญ 3 ส่วน ที่มีผลกระทบต่อ กัน ได้แก่ แนวทางการเข้ามามีส่วนร่วม สภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ร่วมกัน และบริบทและการสนับสนุนของสถาบัน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) *แนวทางและการเข้ามามีส่วนร่วม* จะส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น เพิ่มขีดความสามารถขององค์กรท้องถิ่น ยอมรับในความหลากหลายและซับซ้อนของกลุ่มสังคมในท้องถิ่น กระตุ้นการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการคิดริเริ่ม และร่วมตัดสินใจในขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการพัฒนา ที่พวกเขาเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์และได้รับผลกระทบ

2) *สภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ร่วมกัน* เป็นสภาพของการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเปิดใจกว้างรับรู้ การมีเจตคติที่พร้อมแลกเปลี่ยน แบ่งปันและร่วมกันทำแบบหุ้นส่วน มีความสนใจและความผูกพันซึ่งกันและกัน จึงนำไปสู่การร่วมมือสนับสนุนในการคิดและทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีความเห็นชอบร่วมกัน

3) *บริบทและการสนับสนุนของสถาบัน (institutional support and context)* ซึ่งหมายถึง สภาพของสถาบันหรือองค์กร ที่มีโครงสร้างและการบริหารจัดการแตกต่างกันไป หากสถาบันมีโครงสร้างที่กระจายอำนาจ และมีการบริหารจัดการที่ส่งเสริมหรือสนับสนุนให้ใช้แนวทางและวิธีการเข้ามามีส่วนร่วมในทุกส่วนและทุกระดับของสถาบัน

4) *การใช้แนวทางและวิธีการเข้ามามีส่วนร่วมในท้องถิ่นเพียงอย่างเดียวจะไม่บังเกิดผลเลย หากไม่ได้รับการสนับสนุนจากสถาบัน และบุคคลไม่มีการเรียนรู้ที่เป็น ได้ดังข้อ 2)*

5) *แม้สภาพแวดล้อมของการเรียนรู้จะสร้างสรรค์ และทุกคนต่างมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม แต่ถ้าไม่ได้รับการสนับสนุนจากสถาบัน และไม่มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ใช้แนวทางและวิธีการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานจริงในท้องถิ่นแล้ว การเรียนรู้ก็จะอยู่ในสภาพเกือบใช้ไม่ได้*

สรุป วิธีการสร้างการเข้ามามีส่วนร่วม สามารถอธิบายได้ดังนี้ มีแนวทางและการเข้ามามีส่วนร่วม สร้างสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ร่วมกัน มีบริบทและการสนับสนุนของสถาบัน การใช้แนวทางและวิธีการเข้ามามีส่วนร่วมในท้องถิ่น และทุกคนต่างมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

1.1.6 สเกลวัดการมีส่วนร่วมของประชาชน

นักวิจัยทางสังคมศาสตร์พยายามสร้างเครื่องมือที่เป็นมาตรฐาน โดยการพัฒนาและดัดแปลงจากผลงานของนักวิจัย ด้วยการนำองค์ประกอบต่าง ๆ ที่แตกต่างกันมาสร้างสเกลวัดการมีส่วนร่วม

Kasperson และ Breitbat (1974, น. 3-4) เสนอการวัดระดับของการมีส่วนร่วม ซึ่งพอสรุปได้ 3 ประการ คือ

1) การกระทำโดยแต่ละบุคคล มิใช่เป็นการกระทำโดยกลุ่ม ซึ่งอาจทำให้การวิเคราะห์หรือได้ข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง เพราะการแสดงออกของแต่ละบุคคลในกระบวนการมีส่วนร่วม นั้นจะเห็นได้ถึงค่านิยม การรับรู้ และพฤติกรรมของแต่ละบุคคล กล่าวคือ กริยาที่ถือว่า เป็นการมีส่วนร่วมก็คือ กริยาที่มีการแสดงต่อผลของการกระทำนั้น โดยตรงแต่ละบุคคล

2) ความถี่ของการกระทำ ซึ่งแสดงออกโดยการร่วมกระทำที่บ่อยครั้ง ระยะเวลาของกิจกรรมที่ยาวนานหรือมีความผูกพัน และมีแรงจูงใจกระทำ

3) คุณภาพของการเข้าร่วม ซึ่งดูจากผลและผลกระทบของการกระทำในเบื้องต้น เช่น ความรับผิดชอบ การตัดสินใจ การเปิดกว้างยอมรับความสามารถ และความคิดเห็นมีการกระทำประเมิณผล

สรุป สเกลวัดการมีส่วนร่วมของประชาชน สามารถอธิบายได้ดังนี้ การกระทำโดยแต่ละบุคคล มิใช่เป็นการกระทำโดยกลุ่ม ความถี่ของการกระทำ ซึ่งแสดงออกโดยการร่วมกระทำที่บ่อยครั้ง และคุณภาพของการเข้าร่วม ซึ่งดูจากผลและผลกระทบของการกระทำในเบื้องต้น

1.2 ทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับศาสตร์หลากแขนง เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2547, น. 299-302) ได้กล่าวสรุปทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมทฤษฎีการกระทำทางสังคม (Theory of social action) กล่าวพอสังเขปได้ดังนี้

1.2.1 ทฤษฎีการกระทำทางสังคม (Theory of social action)

Weber (1976, อ้างถึงใน จ้านง อดิวัฒนสิทธิ์, 2540, น. 53) ได้ศึกษาการกระทำของมนุษย์ (Human Action) โดยให้คำจำกัดความการกระทำว่า เป็นพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งที่เป็นแบบเปิดและลึกลับ ซึ่งบุคคลผู้กระทำกำหนดให้มีความหมายเป็นส่วนตัวตามความคิดของวิ

เบอร์ ความเข้าใจในระดับความหมายเกิดขึ้นได้ 2 ประเภท คือ ความหมายส่วนตัวจากการกระทำของบุคคลหนึ่ง สามารถเข้าใจได้จากการสังเกตโดยตรง และมีการเข้าใจสิ่งเร้า เราสามารถแสดงความรู้สึกออกมาถึงตัวเราเอง ในการให้เหตุผลซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของผู้นำหรือว่าถ้าการกระทำของบุคคลไม่มีเหตุผลแล้ว อาจจะเข้าใจส่วนประกอบแห่งอารมณ์ที่มีการกระทำเกิดขึ้น โดยอาศัยการเข้าไปมีส่วนร่วมที่มีความเห็นอกเห็นใจต่อมนุษย์ด้วยกัน

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2544, น. 302) สรุปทฤษฎีทางสังคมโดยอธิบายการกระทำของมนุษย์ว่าการกระทำใด ๆ ของมนุษย์จะขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล ระบบสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ วัฒนธรรมในสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ซึ่งวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดเกี่ยวกับความคิดหรือความเชื่อ ความสนใจและระบบค่านิยมของบุคคล

Parson (1977, น. 279) สร้างทฤษฎีทางสังคมโดยอธิบายการกระทำของมนุษย์ว่าการกระทำใด ๆ ของมนุษย์จะขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล ระบบสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ วัฒนธรรมในสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ ซึ่งวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดเกี่ยวกับความคิดหรือความเชื่อ ความสนใจและระบบค่านิยมของบุคคล

สรุป ทฤษฎีการกระทำทางสังคม สามารถอธิบายได้ดังนี้คือ การกระทำใด ๆ ของมนุษย์ขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล สถานภาพทางสังคม สถานภาพทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรมในสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ สถานภาพทางอาชีพและที่อยู่อาศัย โดยบุคคลผู้มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจต่ำจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนน้อยกว่าบุคคลผู้มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจสูง และวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดเกี่ยวกับความคิดหรือความเชื่อ ความสนใจและระบบค่านิยมของบุคคล

1.3 ลักษณะ รูปแบบ การมีส่วนร่วม

Cohen and Uphoff, N.T. (1980, น. 10-17 อ้างถึงใน พรทิพย์ อนุตรพงศ์ และลำพอง บุญยี่น 2544, น. 7) ได้กำหนดลักษณะของการมีส่วนร่วม 4 แบบ คือ

1.3.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (decision - making) ประกอบด้วย

- 1) การริเริ่มตัดสินใจ
- 2) การดำเนินการตัดสินใจ
- 3) การตัดสินใจลงมือปฏิบัติ

1.3.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (implementation) ประกอบด้วย

- 1) การสนับสนุนทางด้านทรัพยากร
- 2) การเข้าร่วมในการบริหาร
- 3) การประสานขอความร่วมมือ

1.3.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (benefit) ไม่ว่าจะเป็น

- 1) ผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ
- 2) ผลประโยชน์ทางด้านสังคม
- 3) ผลประโยชน์ส่วนบุคคล

1.3.4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เป็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization : WHO) อ้างถึงในจำเนียร ศิลปอาชา (2540, น. 6) ได้เสนอรูปแบบของการมีส่วนร่วมที่ถือว่าเป็นรูปแบบที่แท้จริง หรือสมบูรณ์จะต้องประกอบด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอน

1) การวางแผน ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จัดอันดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีการติดตามประเมินผล และการตัดสินใจด้วยตนเอง

2) การดำเนินกิจกรรม ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการบริหารจัดการจัดการใช้ทรัพยากร

3) การใช้ประโยชน์ ประชาชนจะต้องมีความสามารถในการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเพิ่มระดับของการพึ่งพาตนเอง

4) การได้รับประโยชน์ ประชาชนจะต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นที่เท่ากัน

สรุป ลักษณะ และรูปแบบของการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก ๆ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินกิจกรรม การใช้ประโยชน์ และการได้รับประโยชน์

1.4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมต่าง ๆ จะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับอิทธิพลของปัจจัยหลายประการ ได้มีผู้ศึกษาและเสนอแนะปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วม ดังนี้

ศรีสกุล อุทัยธรรม (2543, น. 15) ได้เสนอปัจจัยของการมีส่วนร่วมไว้ 3 ประการ คือ

1.4.1 ปัจจัยของสิ่งจูงใจ หมายถึง การที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ นั้น จะมีเหตุผลที่สำคัญ คือ ประการแรกมองเห็นว่าตนจะได้รับผลตอบแทนในสิ่งที่ทำไปและประการที่สองการได้รับการบอกกล่าวหรือได้รับการชักชวนจากบุคคลอื่นให้เข้าร่วม โดยมีสิ่งจูงใจเป็นตัวนำ

1.4.2 ปัจจัยโครงสร้างของโอกาสหรือช่องทางในการเข้าร่วม หมายถึงการมองเห็นช่องทางในการมีส่วนร่วม และมองเห็นประโยชน์ที่จะได้รับหลังจากการมีส่วนร่วม ดังนั้นพื้นฐาน

ทางด้านโครงสร้างของช่องทางการมีส่วนร่วม ควรมีลักษณะดังนี้ ประการแรกเปิดโอกาสให้ทุกคนในชุมชนมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ประการที่สองมีกำหนดเวลาชัดเจนแน่นอน เพื่อผู้ที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมจะสามารถกำหนดเงื่อนไขตามสภาพที่เป็นจริงของตนเองได้ และประการที่สาม มีการกำหนดลักษณะของกิจกรรมที่แน่นอนว่าจะทำอะไร

1.4.3 ปัจจัยด้านอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนสามารถกำหนดเป้าหมาย วิธีการ และผลประโยชน์ของกิจกรรมได้

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2531, น. 20) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมดังนี้ คือ

1.4.4 ความศรัทธาที่มีต่อความเชื่อถือบุคคลและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การลงแขก การบำเพ็ญประโยชน์ การสร้างโบสถ์ วิหาร

1.4.5 ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือหรือมีเกียรติยศหรือตำแหน่ง ทำให้เกิดความเกรงใจที่จะกระทำ เช่น ผู้ใหญ่ออกปากขอแรงผู้น้อยก็ช่วย

1.4.6 อำนาจบังคับที่เกิดจากคนที่มีอำนาจเหนือกว่า ทำให้เกิดการบีบบังคับให้มีส่วนร่วมในการกระทำต่าง ๆ เช่น บีบบังคับให้ทำงานเยี่ยงทาส

สรุป ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม สามารถอธิบายได้ดังนี้ ปัจจัยของสิ่งจูงใจ คือ ประการแรกมองเห็นว่าตนจะได้รับผลตอบแทนในสิ่งที่ทำไปและประการที่สองการได้รับการบอกกล่าวหรือได้รับการชักชวนจากบุคคลอื่นให้เข้าร่วม โดยมีสิ่งจูงใจเป็นตัวนำ ปัจจัยโครงสร้างของโอกาสหรือช่องทางในการเข้าร่วม หมายถึงการมองเห็นช่องทางในการมีส่วนร่วม และมองเห็นประโยชน์ที่จะได้รับหลังจากการมีส่วนร่วม และปัจจัยด้านอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนสามารถกำหนดเป้าหมาย วิธีการ และผลประโยชน์ของกิจกรรมได้

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม สามารถนำมากำหนดประเด็นในการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ในประเด็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

2. แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจ

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจ กล่าวถึง ความหมายของแรงจูงใจ ประเภทของแรงจูงใจ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจ ดังนี้

2.1 ความหมายของแรงจูงใจ

แรงจูงใจเป็นคำที่ใช้กันมากแต่บางครั้งก็ใช้กันไม่ค่อยถูกต้อง ความจริงแล้วแรงจูงใจใช้เพื่ออธิบายว่าทำไมอินทรีย์จึงการกระทำอย่างนั้นและทำให้เกิดอะไรขึ้นมาบ้าง

คำว่า “แรงจูงใจ” มาจากคำกริยาในภาษาละตินว่า “Movere”(Kidd, 1973:101) ซึ่งมีความหมายตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “to move” อันมีความหมายว่า “เป็นสิ่งที่โน้มน้าวหรือชักนำบุคคลเกิดการกระทำหรือปฏิบัติการ (To move a person to a course of action) ดังนั้นแรงจูงใจจึงได้รับความสนใจมากในทุก ๆ วงการ

เมื่อบุคคลใดมีแรงจูงใจเกิดขึ้นโดยเฉพาะแรงจูงใจภายใน จะสามารถใช้เป็นแรงผลักดันให้ตนเอง ทำงานด้วยความเต็มใจ ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของแรงจูงใจไว้หลายด้าน ดังนั้นการศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจของแม่บ้านเกษตรกร ในการเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรนี้ มีแรงจูงใจ 4 ชนิดด้วยกัน คือ

2.1.1 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ประพันธ์ สุทธาวาส (2522, น. 96) กล่าวถึง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่า หมายถึง แรงจูงใจที่กระตุ้นให้คนเราพยายามทะเยอทะยานที่จะทำสิ่งต่าง ๆ จะพยายามสู้อย่างมากและมักจะสามารถทนต่อการเปลี่ยนแปลง ถ้าการเปลี่ยนแปลงนั้นมีประสิทธิภาพ มีประโยชน์และทำให้เกิดความสำเร็จได้

2.1.2 แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ พรรณี ชูทัย (2522, น. 230) ให้คำจำกัดความของคำว่า แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ หมายถึง ความต้องการให้เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น เป็นที่รักใคร่ชอบพอง เพื่อนฝูงได้รับความนิยมนในกลุ่ม และผู้ที่ได้มาซึ่งแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์คือ การที่เป็นคนเห็นอกเห็นใจผู้อื่น รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีใจกว้างขวาง โอบอ้อมอารี พฤติกรรมที่มีลักษณะเด่น คือ ความพยายามหลีกเลี่ยงจากการโต้แย้งอันจะทำให้อีกฝ่ายหนึ่งไม่พึงพอใจ ชอบทำงานเป็นกลุ่ม เป็นทีม เข้าใจและเห็นใจกันในหมู่คณะ

2.1.3 แรงจูงใจใฝ่ผลประโยชน์ทางวัตถุ พิสิทธิ์ สารวิจิตร (2523, น. 46) ให้ความหมายของแรงจูงใจไว้ว่าเป็นความต้องการประโยชน์ตอบแทนอย่างน้อย 2 ประการ คือ ผลตอบแทนที่เป็นรายได้หรือเงินค่าจ้าง เพื่อจะได้ช่วยให้บุคคลมีสิ่งตอบสนองความต้องการพื้นฐานของชีวิต และอีกประการหนึ่ง คือ ผลตอบแทนที่เป็นความพอใจ เช่น การยอมรับนับถือ โอกาสที่จะก้าวหน้า การมีส่วนร่วมในงาน ความมั่นคง

2.1.4 แรงจูงใจใฝ่ชื่อเสียง ไวรช เตียมบรรจง (2522, น. 18) กล่าวถึงความต้องการทางสังคมและระบุว่ามนุษย์มีความต้องการให้คนอื่นเห็นความสำคัญของตนเอง ต้องการเกียรติยศ ชื่อเสียงและความภาคภูมิใจในตนเอง การมีชื่อเสียงได้นั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้พื้นฐานทางการศึกษา เพื่อที่จะพัฒนาตนเอง มองการณ์ไกล

2.2 ทฤษฎีแรงจูงใจ

สวานา พรพัตน์กุล (2522, น. 119) กล่าวถึงทฤษฎีแรงจูงใจของ Maslow ซึ่งกล่าวถึงลำดับขั้นความต้องการของบุคคล โดยเริ่มจากความต้องการขั้นต่ำสุดไปจนถึงกระทั่งถึงความต้องการขั้นสูงสุด รวมทั้งหมด 5 ขั้นตอนด้วยกัน ดังนี้

2.2.1 ความต้องการทางด้านร่างกาย ได้แก่ ความต้องการที่จะลดความกระหายหิว ต้องการพักผ่อนหลับนอน ต้องการทางเพศ

2.2.2 ความต้องการทางด้านความปลอดภัย ได้แก่ ความต้องการความอบอุ่น ความมั่นคง ต้องการความคุ้มครอง ต้องการหนีห่างจากอันตราย ต้องการทราบสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

2.2.3 ความต้องการทางสังคม ความรัก ความพอใจ ได้แก่ ความต้องการเพื่อน ต้องการผู้ร่วมงาน ต้องการคู่รักหรือครอบครัว ผู้ที่ไม่ได้รับการสนองความต้องการนี้อาจแสดงพฤติกรรมแปลก ๆ โดยที่ใจมิได้ประสงค์ที่จะกระทำเช่นนั้น แต่ทำเพื่อเรียกร้องความรักและความสนใจจากผู้อื่น

2.2.4 ความต้องการด้านชื่อเสียง การยกย่อง ได้แก่ ความต้องการความเคารพนับถือ ต้องการความเชื่อมั่นที่จะกระทำสิ่งที่ดีร่วมกับผู้อื่น ต้องการให้ผู้อื่นชมเชยและยินดีในการกระทำของตนเอง ต้องการให้ผู้อื่นยอมรับว่าตนมีคุณค่า ต้องการความสำเร็จ อิสรภาพ เสรีภาพ

2.2.5 ความต้องการความสมหวังของชีวิต ได้แก่ ความต้องการที่จะเข้าใจและรู้จักตนเองอย่างถ่องแท้ ต้องการที่จะคิดหรือกระทำในสิ่งที่เป็นจริง ให้สอดคล้องกับสภาพที่แท้จริงของตนเอง ความต้องการตระหนักในตน จนมีผลให้บุคคลต้องการจะพัฒนาให้เจริญถึงขีดสุด

สรุปได้ว่าการจูงใจเป็นกระบวนการที่บุคคลถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้าโดยจงใจให้กระทำหรือคืนรนเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์บางอย่างซึ่งจะเห็นได้พฤติกรรมที่เกิดจากการจูงใจเป็นพฤติกรรมที่มีใช่เป็นเพียงการตอบสนองสิ่งเร้าปกติธรรมดา ยกตัวอย่างลักษณะของการตอบสนองสิ่งเร้าปกติคือ การขานรับเมื่อได้ยินเสียงเรียก แต่การตอบสนองสิ่งเร้าจัดว่าเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการจูงใจเช่น พนักงานตั้งใจทำงานเพื่อหวังความดีความชอบเป็นกรณีพิเศษ

3. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ และแหล่งความรู้

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ และแหล่งความรู้ กล่าวถึง ความหมายของความรู้ ประเภทของความรู้ ระดับของความรู้ การวัดความรู้ ความหมายของแหล่งความรู้ ความสำคัญของแหล่งความรู้ และประเภทของแหล่งความรู้ ดังนี้

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ กล่าวถึง ความหมายของความรู้ ลักษณะของความรู้ในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม ประเภทของความรู้ ระดับความรู้ และการวัดความรู้ ดังนี้

3.1.1 ความหมายของความรู้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายของ “ความรู้” (Knowledge) ว่า “สิ่งที่ตั้งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า หรือประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติและทักษะ เช่น ความรู้เรื่องประวัติศาสตร์ สิ่งที่ได้รับมาจากการได้ยิน ได้ฟัง การคิด หรือการปฏิบัติ เช่น ความรู้เรื่องสุขภาพ ความรู้เรื่องนิทานพื้นบ้าน ความเข้าใจหรือสารสนเทศที่ได้รับมาจากการประสบการณ์ เช่น ผู้ชายคนนี้เก่ง แต่ไม่มีความรู้เรื่องผู้หญิง” (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, ม.ป.ป.) แต่นักจัดการความรู้ได้ให้ความหมายของคำว่า “ความรู้” (Knowledge) ในลักษณะขยายความต่างกันไปบ้าง เช่น

จำเรียง จันทรประภา, (ม.ป.ป.) กล่าวว่า “ความรู้” หมายถึง สาร ข้อมูล แนวคิด หลักการ ที่บุคคลรวบรวมได้จากประสบการณ์ในวิถีชีวิต ความรู้เป็นผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคมและเทคโนโลยีบุคคลเรียนรู้จากประสบการณ์ การศึกษา อบรม การรับถ่ายทอดทางวัฒนธรรม การรับรู้ การคิดและการฝึกปฏิบัติ จนสามารถสรุปสาระความรู้และนำไปใช้ประโยชน์ได้หรือพัฒนาไปสู่ระดับที่สูงขึ้น

สำหรับความหมายของ “ความรู้” ในด้านการจัดการความรู้ นั้น วิจารย์ พานิช (2547, น. 2) ระบุว่า มีหลายนัย และหลายมิติ ดังนี้

- 1) ความรู้ คือ สิ่ง que เมื่อนำไปใช้จะไม่หมด หรือสึกหรอ แต่จะยิ่งงอกงามยิ่งขึ้น
- 2) ความรู้ คือ สารสนเทศที่นำไปสู่การปฏิบัติ
- 3) ความรู้ เป็นสิ่งที่คาดเดาไม่ได้
- 4) ความรู้เกิดขึ้น ณ จุดที่ต้องการใช้ความรู้ นั้น
- 5) ความรู้ เป็นสิ่งที่ขึ้นกับบริบทและกระตุ้นให้เกิดขึ้นโดยความต้องการ

สรุปดังนั้นจึงเห็นได้ว่า “ความรู้” เป็นสารสนเทศที่ผ่านกระบวนการคิด ชัดเจน เปรียบเทียบ เลือกใช้ เชื่อมโยง และบูรณาการกับความรู้และประสบการณ์เดิม ผวนกับความรู้อื่น เกิดการประสมประสานระหว่างสถานการณ์ ค่านิยม ความรู้ในบริบท และความรู้แจ้ง จนเกิดเป็นความเข้าใจ เชื่อถือได้ และพัฒนาไปสู่ระดับที่สูงขึ้นหรือนำไปใช้ประโยชน์ในการสรุปและตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้โดยไม่จำกัดช่วงเวลา ซึ่งความรู้เหล่านี้เมื่อนำไปใช้จะไม่หมดหรือสึกหรอ แต่จะยิ่งงอกเงยหรืองอกงามยิ่งขึ้น

3.1.2 ประเภทของความรู้

บุญดี บุญญากิจ, และคณะ, (2547, น. 16) และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนา
ระบบราชการ และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2548, น. 4) ระบุว่า การจำแนกประเภทของความรู้ที่
ได้รับความนิยมนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายเพื่อการจัดการความรู้ นั้น ได้จำแนกความรู้ตาม
ลักษณะการปรากฏของความรู้ ซึ่งจำแนกความรู้ออกเป็น 2 ประเภท คือ ความรู้ชัดแจ้ง (explicit
knowledge) และความรู้ฝังลึก (tacit knowledge)

1) *ความรู้ชัดแจ้ง* หรือความรู้ที่ปรากฏ เป็นความรู้ที่มีลักษณะเด่นชัด
(objective) เป็นทฤษฎี เป็นความรู้ที่บุคคลสร้างขึ้นและสามารถแสดงออกมาผ่านภาษาที่เหมาะสม
ได้โดยการพูด/บอกกล่าว แสดงอาการ หรือโดยวิธีใด ๆ ให้ปรากฏแก่ผู้อื่น และอาจถูกบันทึกลงเป็น
สารสนเทศหรือข้อมูลในวัสดุหรือระบบบันทึกแบบต่าง ๆ บางครั้งจึงเรียกว่าเป็นความรู้แบบ
รูปธรรม เช่น นโยบายขององค์กร กระบวนการทำงานและกลยุทธ์ เป้าหมายและความสามารถของ
องค์กร ฯลฯ

2) *ความรู้ฝังลึก* หรือความรู้แฝงเร้น หรือความรู้โดยนัย เป็นความรู้ที่ไม่ได้มี
อยู่ในตำรา แต่เป็นทักษะหรือความรู้เฉพาะตัวของแต่ละบุคคลที่ฝังอยู่ในคน รู้ได้เฉพาะตัวเจ้าของ
เองและอยู่ในตัวของบุคคลผู้นั้น ไม่ได้ถอดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร หรือบางครั้งก็ไม่สามารถ
ถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดหรือลายลักษณ์อักษร ได้โดยง่าย และตัวเจ้าของความรู้เองก็อาจไม่รู้ตัว
ด้วยซ้ำว่าตนมีความรู้นั้นอยู่ เนื่องจากความรู้ฝังลึกนี้เป็นทักษะหรือความรู้เฉพาะตัวของแต่ละบุคคล
ที่ได้มาจากการกระทำและประสบการณ์ที่สั่งสมมายาวนาน ความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน
สามัญสำนึก คลุมพินิจ พรสวรรค์หรือสัญชาตญาณของแต่ละบุคคลในการทำความเข้าใจในสิ่งต่าง
ๆ มีลักษณะเป็นความเชื่อ ทักษะ และเป็นอัตวิสัย (subjective)

สรุป ประเภทของความรู้ จำแนกตามลักษณะการปรากฏของความรู้ ได้แก่ ความรู้ชัด
แจ้ง หรือความรู้ที่ปรากฏ เป็นความรู้ที่มีลักษณะเด่นชัด ที่แสดงออกมาผ่านภาษาที่เหมาะสม ให้
ปรากฏแก่ผู้อื่น และความรู้ฝังลึก หรือความรู้แฝงเร้น หรือความรู้โดยนัย เป็นความรู้ที่ไม่ได้มีอยู่ใน
ตำรา แต่เป็นทักษะหรือความรู้เฉพาะตัวของแต่ละบุคคลที่ฝังอยู่ในคน

3.1.3 ระดับของความรู้

บลูมและคณะ (Bloom, et al, 1956, น. 10-24) ได้แบ่งระดับความรู้ (Cognitive
Domain) เป็น 6 ระดับ จากขั้นที่ง่ายไปสู่ขั้นที่ยาก ดังนี้คือ

1) *ความรู้ความจำ (Knowledge)* เป็นความสามารถทางสมองในอันที่จะทรงไว้
หรือรักษาไว้ซึ่งเรื่องราวต่าง ๆ ที่บุคคลได้รับรู้เข้าใจในสมอง การวัดว่าบุคคลมีความสามารถใน

การจำเรื่องราวต่าง ๆ ได้มากขึ้นเพียงใดนั้น ให้อูที่ว่าคุณคนนั้นสามารถเลือกได้ซึ่งสิ่งที่จะจำไว้ได้เพียงใด

2) *ความเข้าใจ (Comprehension)* เป็นความสามารถในการสื่อความหมายทั้งให้ผู้อื่นรู้ เจตนาของตน และตนเองรู้ความหมาย ความปรารถนาของผู้อื่น

3) *การนำไปใช้ (Application)* เป็นความสามารถในการนำความรู้ ความจำ และความเข้าใจไปใช้ในการแก้ปัญหาใหม่ที่เกิดขึ้นอย่างได้ผล ความสามารถในการนำไปใช้ในการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นเรื่องราวหรือเหตุการณ์ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นเป็นความสามารถนำสิ่งที่ได้จากการเรียนการสอนไปแก้ไขสถานการณ์ให้สำเร็จลุล่วงไป

4) *การวิเคราะห์ (Analysis)* เป็นความสามารถในการพิจารณาเรื่องราวใด ๆ ออกเป็นส่วนย่อย ๆ

5) *การสังเคราะห์ (Synthesis)* เป็นความสามารถในการประกอบส่วนย่อย ๆ ให้เข้ากันได้เป็นเรื่องเป็นราว เป็นความสามารถในการพิจารณาเรื่องราวในหลาย ๆ ลักษณะ แล้วนำมาจัดระบบ โครงสร้างเสียใหม่ ให้เกิดสิ่งใหม่ซึ่งมีประสิทธิภาพดีกว่าเดิม

6) *การประเมินค่า (Evaluation)* เป็นความสามารถในการตัดสินดีราคาโดยอาศัยหลักเกณฑ์ (Criteria) และมาตรฐาน (Standard) ที่วางไว้

สรุป ระดับของความรู้ แบ่งได้เป็น 6 ระดับ คือ ความรู้ความจำ (Knowledge) ความเข้าใจ (Comprehension) การนำไปใช้ (Application) การวิเคราะห์ (Analysis) การสังเคราะห์ (Synthesis) และการประเมินค่า (Evaluation)

3.1.4 การวัดความรู้

บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธ์ (2537, น. 84-88) กล่าวว่า เครื่องมือที่ใช้วัดความรู้มีหลายชนิด แต่ละชนิดก็เหมาะสมกับการวัดความรู้ตามคุณลักษณะซึ่งแตกต่างกันออกไป ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงเครื่องมือที่ใช้วัดความรู้ที่นิยมใช้กันมาก คือ แบบทดสอบ (Test)

1) ความหมายและลักษณะของแบบทดสอบ

ครอนบาช (Cronbach, 1970, น. 21) ได้ให้ความหมายของแบบทดสอบ (Test) ว่า หมายถึงวิธีการเชิงระบบที่ใช้ในการเปรียบเทียบ พฤติกรรมของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ณ เวลาหนึ่ง หรือของบุคคล คนเดียวหรือหลายคนในเวลาต่างกัน ส่วนบราวน์ (Brown, 1976, น. 7) ให้ความหมายที่คล้ายคลึงกันว่า แบบทดสอบเป็นวิธีการเชิงระบบที่ใช้สำหรับวัดตัวอย่างพฤติกรรมตามความหมายนี้ แบบทดสอบจะมีลักษณะที่สำคัญ 3 ประการคือ

(1) แบบทดสอบเป็นวิธีเชิงระบบ (Systematic Procedure) ซึ่งหมายความว่า แบบทดสอบนั้นจะต้องมีกฎเกณฑ์แน่นอนเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารจัดการและการให้คะแนน

(2) แบบทดสอบเป็นการวัดพฤติกรรม (Behaviors) ซึ่งจะวัดเฉพาะพฤติกรรมที่วัดได้เท่านั้น โดยผู้ตอบจะสนองตอบต่อข้อคำถามที่กำหนดให้มีใช่เป็นการวัดโดยตรง

(3) แบบทดสอบเป็นเพียงส่วนหนึ่งของพฤติกรรมที่ต้องการวัดทั้งหมด (Sample of All Possible Items) ตามความเป็นจริง ไม่มีแบบทดสอบชุดใดที่จะมีข้อคำถามวัดพฤติกรรมที่ต้องการได้ทั้งหมด ฉะนั้น จึงต้องตกลงว่าข้อคำถามในแบบทดสอบเป็นตัวแทนของข้อคำถามทั้งหมด ที่ใช้วัดพฤติกรรมนั้นและถ้าผู้ตอบข้อคำถามใด ข้อคำถามหนึ่งถูก จะต้องใช้คะแนนเท่ากัน

2) ประเภทของแบบทดสอบ

แบบทดสอบมีลักษณะแตกต่างกันมาก ทั้งในด้านรูปแบบการนำไปใช้ และจุดมุ่งหมายในการสร้าง ประเภทของแบบทดสอบจึงแบ่งได้แตกต่างกันตามเกณฑ์ที่ใช้

(1) ถ้าแบ่งตามลักษณะทางจิตวิทยาที่ใช้วัด จะแบ่งได้เป็น 3 ประเภทได้แก่

ก. แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ (Achievement Test) เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ ความเข้าใจตามพุทธพิสัย (Cognitive Domain) ซึ่งเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ แบบทดสอบประเภทนี้ แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

ก) แบบทดสอบที่ครูสร้างเอง (Teacher-Made Test) เป็นแบบทดสอบที่สร้างกันโดยทั่วไป เมื่อต้องการใช้ก็สร้างขึ้น ใช้แล้วก็เลิกกัน ถ้าจะนำไปใช้อีกก็ต้องดัดแปลงปรับปรุงแก้ไข เพราะเป็นแบบทดสอบที่ยังไม่มีการวิเคราะห์หาคุณภาพ

ข) แบบทดสอบมาตรฐาน (Standardized Test) เป็นแบบทดสอบที่ได้มีการพัฒนาด้วยการวิเคราะห์ทางสถิติมาแล้วหลายครั้งหลายหน จนมีคุณภาพสมบูรณ์ทั้งด้านความตรง ความเที่ยง ความยากง่าย อำนาจจำแนก ความเป็นปรนัย และมีเกณฑ์ปกติ (Norm) ไว้เปรียบเทียบ รวมความแล้วต้องมีมาตรฐาน ทั้งด้านการดำเนินการสอบ และการแปลผลคะแนนที่ได้

ข. แบบทดสอบความถนัด (Aptitude Test) เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดสมรรถภาพทางสมองของคนว่า มีความรู้ ความสามารถมากน้อยเพียงใด และมีความสามารถทางด้านใดเป็นพิเศษ แบบทดสอบประเภทนี้แบ่งออกเป็น 2

ก) แบบทดสอบความถนัดทางการเรียน (Scholastic Aptitude Test) เป็นแบบทดสอบความถนัดที่วัดความสามารถทางวิชาการว่า มีความถนัดในวิชาอะไร ซึ่งจะแสดงถึงความสามารถในการเรียนต่อทางแขนงวิชานั้น และจะสามารถเรียนไปได้มากน้อยเพียงใด

ข) แบบทดสอบความถนัดพิเศษ (Specific Aptitude Test) เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความสามารถพิเศษของบุคคล เช่น ความถนัดทางดนตรี ทางการแพทย์ ทางศิลปะ ทางศิลปะ เป็นต้น ใช้สำหรับการแนะแนว การเลือกอาชีพ

ค) แบบทดสอบบุคคล - สังคม (Personal – Social Test) เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดบุคลิกภาพและการปรับตัวเข้ากับสังคมของบุคคล

(2) ถ้าแบ่งตามรูปแบบของการถามการตอบ จะแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

ก. แบบทดสอบความเรียง (Essay Test) แบบนี้จะกำหนดคำถามให้ผู้ตอบจะต้องเรียนรู้คำตอบเอง

ข. แบบทดสอบตอบสั้นและเลือกตอบ (Short Answer and Multiple Choice Test) แบบนี้จะกำหนดคำถามให้ และกำหนดให้ตอบสั้น ๆ หรือกำหนดคำตอบมาให้เลือก ผู้ตอบจะต้องเลือกตอบตามนั้น แบบทดสอบประเภทนี้แบ่งออกเป็น 4 ชนิด คือ

ก) แบบให้ตอบสั้น (Short Answer Item)

ข) แบบถูก-ผิด (True – False Item)

ค) แบบจับคู่ (Matching Item)

ง) แบบเลือกตอบ (Multiple Choice Item)

(3) ถ้าแบ่งตามลักษณะการตอบ จะแบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่

ก. แบบทดสอบปฏิบัติ (Performance Test) เป็นการทดสอบด้วยการให้ปฏิบัติลงมือทำจริง ๆ เช่น การแสดงละคร การช่างฝีมือ การพิมพ์ดีด เป็นต้น

ข. แบบทดสอบเขียนตอบ (Paper – Pencil Test) เป็นแบบทดสอบที่ใช้กันทั่วไป ซึ่งให้กระดาษและดินสอหรือปากกาเป็นอุปกรณ์ช่วยตอบ ผู้ตอบจะต้องเขียนตอบทั้งหมด

ค. แบบทดสอบปากเปล่า (Oral Test) เป็นการทดสอบที่ให้ผู้ตอบพูดแทนการเขียน มักจะเป็นการพูดคุยกันระหว่างผู้ถามกับผู้ตอบ เช่น การสอบสัมภาษณ์

(4) ถ้าแบ่งตามเวลาที่กำหนดให้ตอบ จะแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

ก. แบบทดสอบใช้ความเร็ว (Speed Test) เป็นแบบทดสอบที่กำหนดเวลาให้จำกัด ต้องตอบภายในเวลานั้น มักจะมีจำนวนข้อคำถามมาก ๆ แต่ให้เวลาน้อย ๆ

ข. แบบทดสอบให้เวลามาก (Power Test) เป็นแบบทดสอบที่ไม่กำหนดเวลาให้เวลาตอบอย่างเต็มที่ ผู้ตอบจะใช้เวลาตอบเท่าใดก็ได้ เสร็จแล้วเป็นเลิกกัน

(5) ถ้าแบ่งตามลักษณะเกณฑ์ที่ใช้วัด จะแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

ก. แบบทดสอบอิงเกณฑ์ (Criterion – Reference Test) เป็นแบบทดสอบที่สอบวัดตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ หรือตามเกณฑ์ภายนอก ซึ่งเป็นเนื้อหาของวิชาการเป็นหลัก

ข. แบบทดสอบอิงกลุ่ม (Norm – Reference Test) เป็นแบบทดสอบที่เปรียบเทียบผลระหว่างกลุ่มที่สอบด้วยกัน

สรุป เครื่องมือที่ใช้วัดความรู้ที่นิยมใช้กันมาก คือ แบบทดสอบ (Test) แบ่งเป็นประเภทของแบบทดสอบ ดังนี้คือ แบ่งตามลักษณะทางจิตวิทยาที่ใช้วัด แบ่งตามรูปแบบของการถามการตอบ แบ่งตามลักษณะการตอบ แบ่งตามเวลาที่กำหนดให้ตอบ และแบ่งตามลักษณะเกณฑ์ที่ใช้วัด

3.2 แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งความรู้

แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งความรู้ กล่าวถึง ความหมายของแหล่งเรียนรู้ ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ และประเภทของการแหล่งเรียนรู้ รายละเอียดดังนี้

3.2.1 ความหมายของแหล่งเรียนรู้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2535 ได้ให้ความหมายของแหล่งเรียนรู้ว่า หมายถึง ถิ่นที่อยู่ บริเวณ บ่อเกิด แห่ง ที่ ศูนย์ความรู้ ที่เข้าไปศึกษาหาความรู้ ความเข้าใจและความชำนาญ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2554, น. 3) ได้อธิบาย ความหมายของแหล่งเรียนรู้ ว่าแหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งหรือที่รวม อันอาจเป็นสถานที่ หรือศูนย์รวมที่ประกอบด้วย ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ และกิจกรรมที่มีกระบวนการเรียนรู้ หรือกระบวนการเรียนการสอนที่มีรูปแบบแตกต่างจากกระบวนการเรียนรู้ หรือกระบวนการการเรียนรู้ที่มีกำหนดเวลาเรียนยืดหยุ่นสอดคล้องกับความต้องการและความพร้อมของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งนั้นเป็นการเฉพาะแตกต่างกันออกไปไม่ว่าจะเป็นพิพิธภัณฑ์ส่วนบุคคล หอสมุดแห่งชาติ และอุทยานประวัติศาสตร์ เป็นต้น

กรมวิชาการ (2545, น. 43) ได้ให้ความหมายของแหล่งเรียนรู้ว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึงแหล่งข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ แหล่งความรู้วิทยากรและประสบการณ์ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่รู้ แสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวาง และต่อเนื่องจากแหล่งเรียนต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และเป็นบุคคลแห่ง

การเรียนรู้ ซึ่งได้แก่ ศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ พิพิธภัณฑสถาน หอศิลป์ ห้องวัฒนธรรม ห้องภูมิปัญญา ห้องเฉลิมพระเกียรติ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ห้องพยาบาล สวนเกษตร ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ ห้องคอมพิวเตอร์ หอสมุดทัศนศึกษา ห้องมัลติมีเดีย ห้องอินเทอร์เน็ต ห้องโทรทัศน์ เพื่อการศึกษา ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดหมวดวิชาตามกลุ่มสาระ

คำริ บุญชู (2548, น. 27) ได้ให้ความหมายของแหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ประสบการณ์ทั้งหลายที่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง จากการได้คิดเอง ปฏิบัติเองและสร้างความรู้ด้วยตนเอง ตามอรรถาธิบายและต่อเนื่อง จนเกิดกระบวนการเรียนรู้ และสุดท้ายก็จะเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

จากความหมายของแหล่งเรียนรู้ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งหรือที่รวม สิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต ไม่ว่าจะเป็นบุคคล สถานที่ หรือศูนย์รวม ข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ แหล่งความรู้ วิทยาการ สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาชาวบ้านและประสบการณ์ ที่สนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สามารถศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง จากการได้คิดเอง ปฏิบัติเอง และสร้างความรู้ด้วยตนเอง ตามอรรถาธิบายและต่อเนื่อง จนเกิดกระบวนการเรียนรู้ และสุดท้ายก็จะเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

3.2.2 ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตรา 22 ว่า การจัดการศึกษายึดหลักว่าผู้เรียนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ นอกจากนี้ในมาตรา 24 ยังกำหนดว่า การจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียน เรียนรู้ จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้และในมาตรา 25 ได้กำหนดไว้ว่า “รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑสถาน หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ”

วิเชียร วงศ์คำจันทร์ (2545, น. 5) ได้อธิบายความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ดังนี้

- 1) เป็นแหล่งเสริมสร้างจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

- 2) เป็นแหล่งศึกษาตามอัธยาศัย
- 3) เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 4) เป็นแหล่งสร้างความรู้ ความคิด วิชาการและประสบการณ์
- 5) เป็นแหล่งปลูกฝังค่านิยมรักการอ่านและแหล่งศึกษาค้นคว้าแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
- 6) เป็นแหล่งสร้างความคิดเกิดอาชีพใหม่สู่ความเป็นสากล
- 7) เป็นแหล่งเสริมประสบการณ์ตรง

สรุป จากความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ดังกล่าว จะเห็นว่า แหล่งเรียนรู้มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะต้องมีการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ให้เป็นระบบ เพื่อให้ผู้ที่สนใจได้ใช้ประโยชน์สูงสุดในการจัดการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้ศึกษา หาความรู้ ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างความรู้ ความคิด วิชาการ และส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน แหล่งเรียนรู้ และชุมชน

3.2.3 ประเภทของการแหล่งเรียนรู้

การจัดประเภทของแหล่งเรียนรู้ สามารถจัดได้หลายแบบตามความสอดคล้องกับสถานศึกษาแต่ละแห่ง เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการใช้งานหรือการจัดการเรียนการสอน ซึ่งอาจจัดประเภทของแหล่งเรียนรู้ ได้ดังนี้

กรมวิชาการ (2544, น. 137) ได้แบ่งแหล่งเรียนรู้เป็น 3 ประเภทดังนี้

- 1) แหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เป็นประสบการณ์ที่ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้จากสภาพจริง เช่น อุทยานแห่งชาติ สวนพฤกษชาติ ภูเขา ทะเล แม่น้ำ ลำคลอง ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น ฝนดาวตก น้ำท่วม แผ่นดินไหว
- 2) แหล่งเรียนรู้ที่จัดสร้างขึ้น ซึ่งมีทั้งในและนอกสถานศึกษาเพื่อใช้เป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ได้สะดวกและรวดเร็ว แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ได้แก่ ห้องเรียน ห้องสมุด ห้องศูนย์วิชาการ ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ส่วนแหล่งเรียนรู้ภายนอก ได้แก่ ศาสนสถาน พิพิธภัณฑ์ สถาบันค้นคว้าวิจัย สถานประกอบการ ห้องสมุดประชาชน เป็นต้น
- 3) แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรบุคคล ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง บุคคลที่มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น บุคคลที่เป็นภูมิปัญญาทางเพลงพื้นบ้าน พิธีกรรม เป็นต้น

รัชนีกร ทองสุชาติ (2545, น. 14) ได้จำแนกประเภทแหล่งเรียนรู้ชุมชนได้ 6 ประเภทคือ

1) *ทรัพยากรบุคคล* หมายถึง บุคคลที่มีความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ สามารถที่จะถ่ายทอดความรู้ที่ตนมีให้ผู้สนใจที่ต้องการเรียนรู้ในท้องถิ่น ได้แก่ บุคคลที่มีทักษะความสามารถในสาขาวิชาต่าง ๆ เช่น งานฝีมือ ช่างทอง ช่างไม้ หรือผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ อาทิ ศิลปินทุกแขนง นักกฎหมาย นักหนังสือพิมพ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้อาวุโสที่มีประสบการณ์มาก เป็นต้น

2) *ทรัพยากรธรรมชาติ* หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติและให้ประโยชน์ต่อมนุษย์ ได้แก่ ดิน น้ำ อากาศ ป่าไม้ พืช และแร่ธาตุ เป็นต้น

3) *ทรัพยากรวัตถุและสถานที่* หมายถึง อาคารสิ่งก่อสร้าง และ วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่นที่ประชาชนสามารถที่จะไปศึกษาหาความรู้ให้ได้มาซึ่งคำตอบหรือสิ่งที่ต้องการ เช่น โรงงานน้ำประปา ที่ว่าการอำเภอ โรงพยาบาลและสิ่งต่าง ๆ

4) *ทรัพยากรประเภทสื่อ* หมายถึง บุคคลหรือสิ่งที่ติดต่อให้ถึงกันหรือชักนำให้รู้จักกันทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดเนื้อหา ความรู้ ทักษะ เจตคติ ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 แห่ง ทรัพยากรประเภทนี้จำแนกได้เป็น 2 ลักษณะคือ

(1) สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร สิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ (ป้ายประกาศ จุลสาร โปสเตอร์ แผ่นปลิว)

(2) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นสื่อที่อาศัยเทคนิคด้านอิเล็กทรอนิกส์สร้างสรรค์ในรูปของเสียงและภาพ ทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว สื่อเหล่านี้สามารถรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัสตา หู แบ่งได้เป็น 2 พวก คือ สื่อที่ให้เสียงอย่างเดียว และสื่อที่ให้ทั้งภาพและเสียง

5) *ทรัพยากรประเภทเทคนิค* หมายถึง สิ่งที่แสดงถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และนวัตกรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นแหล่งประดิษฐ์คิดค้น สิ่งที่มีมนุษย์นำมาปรับปรุง เช่น ระบบการสื่อสาร คอมพิวเตอร์ ศูนย์คอมพิวเตอร์ เครื่องมือหรือระบบใหม่ ๆ เป็นต้น

6) *ทรัพยากรประเภทกิจกรรม* หมายถึง การปฏิบัติด้านประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ การปฏิบัติงานของหน่วยราชการ ตลอดจนความเคลื่อนไหวเพื่อนำมาปรับปรุง ไปใช้ปรับปรุงพัฒนาสภาพต่าง ๆ ในท้องถิ่น

คำริ บุญชู (2548, น. 28-29) ได้จำแนกประเภทของแหล่งเรียนรู้ได้เป็น 4 ประเภทคือ

1) *แหล่งการเรียนรู้ประเภทบุคคล* ได้แก่ บุคคลทั่วไปที่อยู่ในชุมชนซึ่งสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับความรู้ให้กับผู้เรียนได้ เช่น ชาวนา ชาวสวน ชาวไร่ ช่างฝีมือ นักธุรกิจ พนักงานบริษัท ข้าราชการ วิทยุสงฆ์ ศิลปิน นักกีฬา

2) แหล่งการเรียนรู้ประเภทที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน สถานที่ราชการ พิพิธภัณฑ์ ตลาด ร้านค้า บริษัท ธนาคาร โรงมหรสพ โรงงานอุตสาหกรรม ห้องสมุด ถนน สะพาน ฝายทดน้ำ สวนสาธารณะ สนามกีฬา สนามบิน

3) แหล่งการเรียนรู้ประเภททรัพยากรธรรมชาติ เช่น ภูเขา ป่าไม้ พืช ดิน หิน แร่ ทะเล เกาะ แม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง น้ำตก ทุ่งนา สัตว์ป่า สัตว์น้ำ

4) แหล่งการเรียนรู้ประเภทกิจกรรมทางสังคม ประเพณี และความเชื่อ ได้แก่ ขนบธรรมเนียม ประเพณีพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน วรรณกรรมท้องถิ่น ศิลปะพื้นบ้าน ดนตรีพื้นบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน กีฬาพื้นบ้าน วรรณกรรมท้องถิ่น วิถีชีวิตความเป็นอยู่ในบ้าน

จากการจัดประเภทของแหล่งเรียนรู้ที่กล่าวมาข้างต้น อาจสรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้สามารถจำแนกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

1) แหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะศึกษาหาความรู้ได้จากสิ่งที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ ภูเขา ป่าไม้ ตำรา วรรณคดี หิน ดิน ทราย ชายทะเล เป็นต้น

2) แหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อสืบทอดศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนเทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวกของมนุษย์ เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุดประชาชน สถาบันทางการศึกษา สวนสาธารณะ ตลาด บ้านเรือนที่อยู่อาศัย สถานประกอบการ

3) บุคคลเป็นแหล่งเรียนรู้ที่จะถ่ายทอดความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งด้านการประกอบอาชีพ และการสืบสานวัฒนธรรม ตลอดจนนักคิด นักประดิษฐ์ และผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในด้านต่าง ๆ

4. แนวคิด เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร

แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร กล่าวถึง ความหมายการส่งเสริมการเกษตร วัตถุประสงค์ของการส่งเสริมการเกษตร หลักการส่งเสริมการเกษตร และวิธีการส่งเสริมการเกษตร ดังนี้

4.1 ความหมายการส่งเสริมการเกษตร

ความหมายของการส่งเสริมการเกษตร มีผู้ที่ให้ความหมายแตกต่างกันไป เช่น บุญธรรม จิตต์อนันต์ (2536, น. 28) “การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง การนำความรู้ วิธีการ และเทคนิคใหม่ ๆ ทางเกษตรไปแนะนำเผยแพร่ให้แก่ประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกร แล้วติดตามให้คำแนะนำช่วยเหลือจนบังเกิดผลสำเร็จ ขณะเดียวกันก็นำเอาปัญหาต่าง ๆ ทางเกษตรมาวิเคราะห์หาหนทางแก้ไข ชูเกียรติ รักช้อน (2532, น. 10) ได้สรุปว่า “การส่งเสริมการเกษตร คือ กระบวนการ

ในการให้การศึกษาออกโรงเรียน ซึ่งรวมทั้งการบริการแก่บุคคลเป้าหมายที่เป็นเกษตรกรและครอบครัว โดยให้บุคคลเป้าหมายเหล่านี้ เรียนรู้ โดยการกระทำด้วยตนเองและช่วยตนเองเพื่อให้บรรลุถึงการกินคืออยู่ดี ของคนในชุมชน โดยส่วนรวม ทั้งนี้โดยมีพื้นฐานตั้งอยู่บนการพัฒนาประชาชนในชุมชน” นอกจากนี้ ท่านอง ลิงคาลวนิช (2525, น. 148-149) กล่าวว่า “การส่งเสริมการเกษตรเป็นกิจกรรมเสริมหรือการแพร่ขยายความรู้ทางการเกษตรในระบบการศึกษาลักษณะหนึ่ง ที่นำมาจากสถาบันการศึกษาสู่บุคคลเป้าหมายหรือผู้ที่ได้รับการส่งเสริม ในที่นี้ ได้แก่ ผู้ประกอบการเกษตร ซึ่งอยู่นอกสถาบันการศึกษา จึงจัดเป็นการศึกษาออกโรงเรียน (Out of school education) หรือการศึกษานอกระบบโรงเรียน (Non- formal education)”

โดยสรุปแล้ว การส่งเสริมการเกษตรเป็นการนำความรู้และวิทยาการที่ทันสมัยที่ได้มาจากการค้นคิดและวิจัยของนักวิชาการไปสู่เกษตรกร โดยมีองค์กรส่งเสริมการเกษตรเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดและแพร่กระจายความรู้ดังกล่าว การส่งเสริมการเกษตรยังเป็นการให้การศึกษาแก่เกษตรกรในรูปแบบของการให้การศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเป็นครูผู้ให้ความรู้ นอกจากนี้ยังรวมไปถึงการนำข้อมูลข่าวสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพทางการเกษตร ไปสู่เกษตรกร เช่น เรื่องปัจจัยการผลิต การผลิตพืช-สัตว์ การตลาดสินค้าเกษตร การแปรรูปผลิตผลการเกษตร และแหล่งสินเชื่อการเกษตร เป็นต้น โดยที่เป้าหมายสูงสุดของการส่งเสริมการเกษตรก็คือ การพัฒนาสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้ดีขึ้น สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยเท่าเทียมกัน

4.2 วัตถุประสงค์ของการส่งเสริมการเกษตร

วัตถุประสงค์ของการส่งเสริมการเกษตร เป็นทิศทางที่บอกให้เกษตรกรรู้ว่า จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร วัตถุประสงค์เป็นจุดมุ่งหมายสุดท้ายที่ต้องใช้ความพยายามให้บังเกิดขึ้น หรือเป็นความปรารถนาที่ต้องการให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ขึ้น

วัตถุประสงค์ของการส่งเสริมการเกษตร มีระดับต่าง ๆ แตกต่างกันไป เริ่มจากวัตถุประสงค์แบบกว้าง ๆ ยังไม่ชัดเจน จนถึงวัตถุประสงค์ที่มีความเฉพาะเจาะจงในโครงการต่าง ๆ โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ระดับ คือ

4.2.1 วัตถุประสงค์ขั้นพื้นฐาน (*Fundamental objectives*) เป็นวัตถุประสงค์แบบกว้างๆ ยังไม่มีความชัดเจน ครอบคลุมกว้างขวาง และมีความหมายแตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่มหรือบุคคล หรือเป็นวัตถุประสงค์ที่แสดงไว้ในกฎหมายหรือปรัชญา ในการดำเนินงานขององค์กรและหน่วยงาน ต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น วัตถุประสงค์ของกรมส่งเสริมการเกษตร ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) มีดังนี้

1) เพิ่มขีดความสามารถในการผลิตพืชสินค้าเกษตรและอาหาร เพื่อการแข่งขันกับต่างประเทศ และการใช้ภายในประเทศ

2) เพื่อให้เกษตรกรทำการเกษตรโดยใช้ที่ดิน น้ำ และสารเคมี อย่างระมัดระวัง และเกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีเป้าหมายเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรทางการเกษตร

3) เพื่อพัฒนาอาชีพ ยกระดับรายได้ของเกษตรกร และพัฒนาองค์กรเกษตรกรให้เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้

4) เพื่อปรับกระบวนการและกลไกการบริหารจัดการให้มีความคล่องตัว เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตร

4.2.2 **วัตถุประสงค์ทั่วไป (General objectives)** เป็นวัตถุประสงค์ที่มีความเฉพาะเจาะจงมากขึ้น เป็นการแสดงถึงจุดประสงค์โดยทั่วไปขององค์กรส่งเสริมการเกษตร หรือเป็นวัตถุประสงค์ของโครงการใดโครงการหนึ่ง ซึ่งเป็นแนวทางที่ผู้นำหรือเจ้าหน้าที่ขององค์กรนั้น ๆ ใช้อธิบายว่าหน่วยงานกำลังทำอะไรอยู่

4.2.3 **วัตถุประสงค์เชิงปฏิบัติการ (Specific or working objectives)** เป็นวัตถุประสงค์ที่มีความเฉพาะเจาะจง กระจัดรัดง่ายต่อการทำความเข้าใจ เป็นวัตถุประสงค์ของโครงการต่าง ๆ ที่องค์กรส่งเสริมเขียนขึ้นสำหรับโครงการต่าง ๆ ที่จะนำไปปฏิบัติในพื้นที่เป้าหมาย ตัวอย่างเช่น “เพื่อให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรได้”

สรุป วัตถุประสงค์ของการส่งเสริมการเกษตร ได้แก่ วัตถุประสงค์ขั้นพื้นฐาน เป็นวัตถุประสงค์แบบกว้างๆ ยังไม่มีความชัดเจน ครอบคลุมกว้างขวาง และมีความหมายแตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่มหรือบุคคล วัตถุประสงค์ทั่วไป เป็นวัตถุประสงค์ที่มีความเฉพาะเจาะจงมากขึ้น วัตถุประสงค์เชิงปฏิบัติการ วัตถุประสงค์ที่มีความเฉพาะเจาะจง กระจัดรัดง่ายต่อการทำความเข้าใจ

4.3 หลักการส่งเสริมการเกษตร

ชูเกียรติ รักซ้อน (2532, น. 10) กล่าวว่า กิจกรรมทางส่งเสริมการเกษตรเพื่อพัฒนาเกษตรกรและการเกษตรของประเทศมีอย่างมากมาย รัฐบาลต้องมีการวางรูปแบบและโครงสร้างของแผนงานและโครงการส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้บริการแก่เกษตรกร ในทางปฏิบัติรัฐบาลจะดำเนินการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ เช่น งบประมาณ สำนักงาน บุคลากร และปัจจัยการผลิตต่าง ๆ เพื่อใช้ในงานส่งเสริม โดยมีหลักการของการส่งเสริมการเกษตรที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

4.3.1 **งานส่งเสริมการเกษตรต้องทำร่วมกับเกษตรกร** เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรไม่ใช่ผู้ที่มิบทบาทในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง หรือยึดยึดความคิดเห็นของตนเองให้แก่เกษตรกร เกษตรกรต้องเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง บทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ก็คือ การให้

ข้อมูลข่าวสารแก่เกษตรกร ให้คำแนะนำแก่เกษตรกรในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในทิศทางที่ถูกต้อง เกษตรกรจะเป็นผู้กำหนดวิธีการต่าง ๆ ที่จะทำให้สามารถบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

4.3.2 การส่งเสริมการเกษตรต้องทำงานร่วมกับองค์กรพัฒนาอื่น ๆ ในชนบท ถ้า การส่งเสริมการเกษตรเป็นการให้ความรู้ตามความจำเป็นและความต้องการตลอดจนเป้าหมายของ เกษตรกรในชนบท จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องร่วมมือและประสานงานกับองค์กรพัฒนาอื่น ๆ ทั้งองค์กรของรัฐและเอกชนที่ให้บริการ มีความชำนาญและมีทรัพยากรต่าง ๆ ที่สามารถช่วย เกษตรกรได้ ตัวอย่างเช่น เจ้าหน้าที่ปกครอง พัฒนาการ สาธารณสุข ประมง ปศุสัตว์ องค์กรพัฒนา ของเอกชน ตลอดจนหน่วยวิชาการที่ทำหน้าที่สร้างความรู้ เทคโนโลยีใหม่ ๆ

4.3.3 การส่งเสริมการเกษตรเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารแบบบุคคลวิถี เทคโนโลยีที่เกี่ยวกับการผลิตพืชและสัตว์ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการแก้ปัญหาในการทำ การเกษตรของเกษตรกร แต่ในขณะเดียวกันภูมิปัญญาของเกษตรกรก็มีความสำคัญต่อเจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการเกษตรและนักวิจัย ดังนั้นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกันระหว่างนักวิจัย เจ้าหน้าที่ส่งเสริม และเกษตรกร จะทำให้งานส่งเสริมเป็นไปอย่างผสมกลมกลืนกัน วิธีการแบบนี้ อาจเรียกว่าเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารแบบบุคคลวิถี

4.3.4 การส่งเสริมการเกษตรทำงานกับกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน การทำงาน ส่งเสริมในพื้นที่ต่าง ๆ ต้องเผชิญกับปัญหาของเกษตรกรมากมายหลายอย่าง ตามกลุ่มเกษตรกร เป้าหมาย เช่นเกษตรกรกลุ่มที่มีที่ดินมาก ปานกลาง น้อย ทำให้เกิดความแตกต่างกันในการที่จะ ทำงานส่งเสริม ดังนั้นการส่งเสริมในพื้นที่ใด ๆ จึงไม่ควรจะกำหนดรูปแบบของการส่งเสริมเพียง แบบเดียว (Single package) เพื่อนำไปใช้กับเกษตรกรทุกคนเหมือนกัน เกษตรกรกลุ่มต่าง ๆ มี ปัญหาและความจำเป็นแตกต่างกันไป เจ้าหน้าที่ส่งเสริมจึงควรที่จะพัฒนาโครงการส่งเสริมให้ เหมาะสมกับปัญหา ความต้องการ และทรัพยากรที่เกษตรกร แต่ละกลุ่มมีแตกต่างกันไป

4.3.5 เกษตรกรควรมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของงานส่งเสริม เพื่อให้วัตถุประสงค์ ระยะยาวของการช่วยเหลือและฝึกอบรมเกษตรกร ให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ หลังจากที โครงการส่งเสริมสิ้นสุดลง เกษตรกรไม่ควรเป็นเพียงผู้รับการส่งเสริมเท่านั้น แต่ควรจะมีส่วนร่วม ในทุกกิจกรรมของการส่งเสริม เช่น การวิเคราะห์ปัญหา การกำหนดแผนงานและโครงการ การ ทดสอบ และการปฏิบัติงานตามแผน

สรุป หลักการส่งเสริมการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ งานส่งเสริมการเกษตรต้องทำ ร่วมกับเกษตรกร การส่งเสริมการเกษตรต้องทำงานร่วมกับองค์กรพัฒนาอื่น ๆ ในชนบท การ

ส่งเสริมการเกษตรเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารแบบบุคคลวิถี การส่งเสริมการเกษตรทำงานกับกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน และเกษตรกรควรมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของงานส่งเสริม

4.4 วิธีการส่งเสริมการเกษตร

4.4.1 แบ่งตามบุคคลเป้าหมาย

1) วิธีการส่งเสริมการเกษตรแบบรายบุคคล เป็นการส่งเสริมแบบหนึ่งครั้งต่อหนึ่งคน ซึ่งจะก่อให้เกิดความใกล้ชิดต่อเกษตรกร โดยมีวิธีการที่นิยมกัน คือ การเยี่ยมชมไร่นา การมาติดต่อที่สำนักงาน การติดต่อทางจดหมาย การติดต่อทางโทรศัพท์ การติดต่อทางบริการข้อความแบบสั้น การติดต่อแบบข้อความสื่อผสม และจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

2) วิธีการส่งเสริมการเกษตรแบบกลุ่ม เป็นการส่งเสริมแบบหนึ่งครั้งมีเกษตรกรมากกว่าหนึ่งคนแต่ไม่มากจนไม่สามารถนับได้ การส่งเสริมการเกษตรแบบนี้ เช่น การประชุมกลุ่ม การจัดทัศนศึกษา การจัดงานวันเกษตร และการสาธิต

3) วิธีการส่งเสริมการเกษตรแบบมวลชน เป็นการส่งเสริมการเกษตรแบบครั้งหนึ่งมีเกษตรกรรับรู้เป็นจำนวนมาก โดยมีวิธีการส่งเสริมแบบมวลชนรูปแบบต่าง ๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์ และนิทรรศการ เป็นต้น

4.4.2 แบ่งตามการสื่อสาร

- 1) วิธีการส่งเสริมการเกษตรโดยใช้สื่อคำพูด
- 2) วิธีการส่งเสริมการเกษตรโดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์
- 3) วิธีการส่งเสริมการเกษตรโดยใช้สื่อภาพและเสียง
- 4) วิธีการส่งเสริมการเกษตรโดยใช้สื่อกิจกรรม

5. การดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

กรมส่งเสริมการเกษตร (2555, น. 1-8) กล่าวเกี่ยวกับประวัติการดำเนินงานวัตถุประสงค์ ประโยชน์ นโยบายและการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ดังนี้

5.1 ประวัติการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

การดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เริ่มต้นในปี พ.ศ. 2510 ได้มีพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งกรมส่งเสริมการเกษตรขึ้นในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ งานส่งเสริมและจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้โอนมาเป็นภารกิจของกองพัฒนาการบริหารงานเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร ต่อมาในปี พ.ศ. 2511 ภายใต้การดำเนินงานส่งเสริมวิชาดหกรรมศาสตร์แก่แม่บ้านเกษตรกรและเยาวชนสตรีในกลุ่มชานา กรมการข้าว วิชาที่อบรมได้แก่อาหารโภชนาการ ตัดเย็บเสื้อผ้า และศิลปะประดิษฐ์ ที่ศูนย์ส่งเสริมกลุ่มชานา 4 ศูนย์ คือ ศูนย์อำเภอภินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ศูนย์อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา และศูนย์อำเภอเชียรใหญ่

จังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้งบประมาณ ช่วยเหลือจาก เอไอดี สมาชิกที่ผ่านการอบรมรวมตัวกัน จัดตั้งเป็น “กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร” ครั้งแรกปี พ.ศ. 2513 ที่หมู่บ้านป่าคา อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัด เชียงใหม่ และในปี พ.ศ. 2518 ได้จัดตั้ง “งานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร” ขึ้นรับผิดชอบการดำเนินงาน โดยบรรจุเจ้าหน้าที่เทคนิคเกษตรประจำอำเภอ และมีนโยบายส่งเสริมให้สตรีในภาคเกษตรรวมตัว กันเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรขึ้นในหมู่บ้านตำบล

5.2 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

5.2.1 เพื่อให้แม่บ้านเกษตรกรรวมตัวกันเป็นกลุ่มใช้พลังความคิด กำลังกาย กำลัง ทรัพย์ และจิตใจในการปรับปรุง ยกระดับฐานะของสังคมเกษตรให้ดีขึ้นทุกวิถีทาง

5.2.2 เพื่อให้แม่บ้านเกษตรกร ซึ่งเป็นผู้ประกอบการเกษตรมีความรู้ด้านการผลิต การจัดการ สามารถเข้าถึงบริการของรัฐ

5.2.3 เพื่อให้แม่บ้านเกษตรกรมีความรู้ด้านเทคนิคเกษตร ในการปรับปรุงความ เป็นอยู่ ของครอบครัวให้ดีขึ้น และเพิ่มรายได้ให้ครอบครัว

5.2.4 เพื่อให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรช่วยกันแก้ไขปัญหาสังคมและดูแลสิ่งแวดล้อม ชุมชนให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

5.3 ประโยชน์ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

5.3.1 ทำให้มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ผลดียิ่งขึ้น

5.3.2 ช่วยการตัดสินใจของแม่บ้านเกษตรกรและการมีส่วนร่วมในงานพัฒนา อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

5.3.3 ช่วยให้แม่บ้านเกษตรกรได้พัฒนาเต็มศักยภาพ สามารถสร้างสุขให้ ครอบครัวชุมชน และสังคม

5.3.4 ได้รับความเชื่อถือจากองค์กรภาครัฐและเอกชน ในฐานะองค์กรตัวแทน ของแม่บ้านเกษตรกรมากกว่าโดยลำพัง

5.4 นโยบายในการจัดตั้งกลุ่ม

กรมส่งเสริมการเกษตรมีนโยบายส่งเสริมสตรีในภาคเกษตรรวมตัวกันเป็นกลุ่ม แม่บ้าน เกษตรกร ให้ทำงานร่วมกันและเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด ใน การเสริมสร้างเศรษฐกิจครัวเรือนเกษตรกร พัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม สามารถสร้างสุขให้ ครอบครัวชุมชนสังคม

5.5 การดำเนินการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

การจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เกิดขึ้นได้ 2 ทางคือ

5.5.1 จัดตั้งโดยความริเริ่มของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

1) เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินงานจัดการประชุมชี้แจงหัวหน้าครอบครัว แม่บ้านเกษตรกร และบุคลากรของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรถึงวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

2) แจกใบสมัครแก่ผู้สนใจ อธิบายวิธีการขอใบสมัครและใช้เวลาอย่างน้อย 1 สัปดาห์ส่งใบสมัคร

3) การประชุมครั้งต่อไป เป็นการประชุมเฉพาะผู้ส่งใบสมัครและผู้สนใจเข้าร่วมประชุม และดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

5.5.2 การจัดตั้งโดยความริเริ่มของแม่บ้านเกษตรกรเอง

1) ผู้ริเริ่มจะจัดประชุมหารือกันเองเพื่อหยั่งเสียงกันก่อนว่าสมควรจะจัดตั้งกลุ่มขึ้น จึงแจ้งให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมาช่วยประชุมชี้แจงรายละเอียดให้สมาชิกทราบอีกครั้งหนึ่ง

2) เมื่อที่ประชุมตกลงใจจะจัดตั้งกลุ่มขึ้น ก็ให้เจ้าหน้าที่แจกใบสมัครและดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

5.6 ขั้นตอนและวิธีการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

5.6.1 แจกใบสมัครแก่ผู้สนใจ อธิบายวิธีการขอใบสมัคร ใช้เวลาอย่างน้อย 1 สัปดาห์ เพื่อการตัดสินใจและกรอกใบสมัคร

5.6.2 รวบรวมใบสมัคร และเรียกประชุมผู้ส่งใบสมัครและผู้สนใจ ทั้งนี้ การจัดตั้งกลุ่มควร ให้มีสมาชิก จำนวนไม่น้อยกว่า 10 คน

5.6.3 ตั้งชื่อกลุ่มตามความเห็นชอบของสมาชิก ให้ขึ้นต้นด้วยคำว่า “กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร” และอาจให้มีคำขวัญประจำกลุ่ม

5.6.4 เจ้าหน้าที่อธิบายหลักและวิธีดำเนินงาน ความสำคัญของงานที่มีต่อท้องถิ่น กิจกรรม ที่สมาชิกจะเลือกทำได้ตามความต้องการและเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและฐานะทางเศรษฐกิจ

5.6.5 เลือกคณะกรรมการ ประกอบด้วยตำแหน่งประธาน รองประธาน เลขานุการ เภรัญญิก และประชาสัมพันธ์ โดยสมาชิกในกลุ่มเลือกกันเอง

5.6.6 คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กรอกข้อมูลสมาชิกในทะเบียนสมาชิกกลุ่ม แม่บ้านเกษตรกร เพื่อเสนอขอจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจากสำนักงานเกษตรอำเภอ

5.6.7 การรับรองการจัดตั้งกลุ่ม โดยให้นายอำเภอและเกษตรอำเภอลงนามในหนังสือรับรอง แล้วมอบให้กลุ่มเก็บไว้เป็นหลักฐาน และสำเนา 1 ชุด เก็บไว้ที่สำนักงานเกษตรอำเภอ

5.6.8 สำนักงานเกษตรอำเภอรายงานการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ไปยังจังหวัด เพื่อรายงานกรมส่งเสริมการเกษตร ตามระบบการจัดเก็บและบันทึกข้อมูลสถาบันเกษตรกร ภายในวันที่ 31 ธันวาคม ของทุกปี

5.7 คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

คณะกรรมการของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คือ สมาชิก จำนวน 5 คน ซึ่งได้รับเลือกจากสมาชิกกลุ่มนั้น ๆ ให้เป็นตัวแทนในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีวาระดำรงตำแหน่ง 4 ปี ประกอบด้วย ตำแหน่งประธาน รองประธาน เลขานุการ ทรัพย์สิน และประชาสัมพันธ์

5.8 บทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการ

5.8.1 กระจายข้อมูลข่าวสารไปสู่สมาชิกและให้สมาชิกมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม

5.8.2 เป็นแกนนำกำหนดแผนงาน โครงการของกลุ่ม ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของสมาชิก

5.8.3 เป็นผู้แทนของกลุ่มในการนำเสนอปัญหาความต้องการของสมาชิก และประสานกับภาครัฐ หรือเอกชน ให้เข้ามาสนับสนุนการพัฒนาของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

5.8.4 สนับสนุนการจัดตั้งกองทุนและเพิ่มเงินทุนเพื่อพัฒนากิจกรรมของกลุ่ม ตลอดจนส่งเสริมด้านการตลาด

5.9 บทบาทและหน้าที่ของสมาชิก

5.9.1 เข้าร่วมประชุมกลุ่มและแสดงความคิดเห็น

5.9.2 ร่วมรู้ปัญหา รู้แผน/กิจกรรม เข้าประชุม รับความรู้ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมแก้ปัญหาในการทำงานให้สำเร็จ

5.9.3 เข้าใจบทบาทหน้าที่ของสมาชิกและคณะกรรมการ กฎระเบียบของกลุ่ม ตลอดจนวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่ม

5.9.4 สมาชิกมีการพัฒนาตนเอง ใฝ่หาความรู้และถ่ายทอดความรู้แก่ผู้อื่น

5.9.5 กระตุ้นให้ผู้นำกลุ่มและเพื่อนสมาชิกปฏิบัติงานต่าง ๆ ที่เกิดประโยชน์แก่สังคมและการพัฒนาที่ยั่งยืน

5.9.6 ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมกลุ่มอย่างต่อเนื่องหรือขยายกิจกรรมให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

5.9.7 แนะนำเพื่อนบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกให้เห็นคุณค่าความสำคัญของการทำงานรวมกันเป็นกลุ่ม

5.9.8 ปฏิบัติตามมติและข้อบังคับของกลุ่ม และให้ความร่วมมือกับราชการในโอกาสอันสมควร

5.9.9 ไม่กระทำเรื่องที่เกี่ยวข้องเสียแก่กลุ่มและสมาชิก

5.10 แนวทางการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

5.10.1 จัดการประชุมกลุ่มเป็นประจำ เพื่อทราบปัญหาความต้องการของสมาชิก และ สร้างความร่วมมือในการทำงาน

5.10.2 มุ่งการพัฒนาให้รอบด้านแบบสมดุล ทั้งด้านเศรษฐกิจ คุณภาพชีวิต และ สิ่งแวดล้อม ไม่ใช่ที่ด้านใดด้านเดียว

5.10.3 ให้มีแผนงานประจำปี และเป้าหมายของกลุ่มที่ชัดเจน โดยสมาชิกเห็นชอบร่วมกัน

5.10.4 ได้รับความรู้วิชาการจากเจ้าหน้าที่ และขอคำแนะนำในการเขียนโครงการของกลุ่มที่สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิกและสภาพท้องถิ่น

5.10.5 ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ของสมาชิก และสนับสนุนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ

5.10.6 ให้มีกิจกรรมหลักที่สร้างรายได้แก่กลุ่ม และส่งเสริมกิจกรรมตามความถนัดของสมาชิก

5.10.7 ให้มีกองทุนของกลุ่มเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และเอื้อประโยชน์ต่อสมาชิก

5.10.8 ให้มีทะเบียนสมาชิก และข้อตกลงของกลุ่มที่สมาชิกทุกคนรับทราบ และถือปฏิบัติ

5.10.9 ประสานและร่วมมือกับกลุ่มองค์กรอื่น ๆ เพื่อทราบความเป็นไปของโครงการต่าง ๆ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ให้เกิดการพัฒนายั่งยืน

5.10.10 ติดตาม ตรวจสอบ การดำเนินงานและประเมินผลเพื่อการปรับปรุงงานให้ดียิ่งขึ้น

5.10.11 ประชาสัมพันธ์ผลงานและการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรให้แพร่หลาย

5.11 การประชุมกลุ่ม

การประชุมเป็นสิ่งสำคัญในการทำงานเป็นทีม เพราะทุกคนจะได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นความต้องการ การประชุมมีประโยชน์หลายประการ คือ

5.11.1 เป็นการระดมสมองและประสบการณ์ที่ดีของสมาชิกมาใช้ประโยชน์

5.11.2 สมาชิกจะได้รับความรู้ และประสบการณ์เพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน

5.11.3 ทำให้เกิดความเข้าใจตรงกันในระหว่างผู้เข้าร่วมประชุม

5.11.4 ทำให้เกิดความผูกพัน ร่วมมือร่วมใจ ความพร้อมเพรียงและสามัคคีเป็นอันหนึ่งเดียวกัน

6. บริบทของอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

บริบทของอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา กล่าวถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสภาพทางสังคม รายละเอียดดังนี้

6.1 สภาพทางเศรษฐกิจ

อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา (2562) อ้างถึงในข้อมูลพืชเศรษฐกิจจังหวัดพังงา พ.ศ. 2562 กล่าวว่า อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา มีจำนวนพื้นที่ทำเกษตรกรรมประมาณ 235,119 ไร่ โดยใช้เป็นพื้นที่ปลูกยางพารามากที่สุด 155,007 ไร่ รองลงมาเป็นการปลูกปาล์มน้ำมัน 16,552 ไร่ ไม้ผลไม้อื่นต้น 9,815 ไร่ พืชผัก 315 ไร่ และข้าวไร่ 208 ไร่ แต่มีพื้นที่ปลูกไม่มากนัก รวมทั้งปริมาณการผลิตพืชบางชนิดไม่เพียงพอกับความต้องการในพื้นที่

ตารางที่ 2.1 แสดงข้อมูลจำนวนพื้นที่ทำการเกษตร และจำนวนครุว์เรือนในภาคเกษตรกรรมอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

อำเภอ	ปี 2560		ปี 2561		ปี 2562	
	พื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)	ครุว์เรือนเกษตรกร (ครุว์เรือน)	พื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)	ครุว์เรือนเกษตรกร (ครุว์เรือน)	พื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)	ครุว์เรือนเกษตรกร (ครุว์เรือน)
ตะกั่วทุ่ง	235,119	7,131	235,119	7,131	235,119	6,341

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดพังงา ณ สิงหาคม (2562)

6.2 สภาพทางสังคม

อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา (2562) อ้างถึงในรายงานสถิติจังหวัดพังงา 2561 กล่าวว่า จากข้อมูลการสำรวจจำนวนประชากร อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา จำแนกตามเพศ เขตการปกครองรายอำเภอ ปี 2559-2560 อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงามีประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลและเขตนอก จำนวน 44,234 คน เป็นเพศชาย จำนวน 22,065 คน และเป็นเพศหญิง จำนวน 22,169 คน ดังตาราง

ตารางที่ 2.2 จำนวนประชากร อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา จำแนกตามเพศ เขตการปกครองรายอำเภอ

	ปี 2558			ปี 2559		ปี 2560			
	รวม	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	
ในเขตเทศบาล	4,861	2,294	2,567	4,920	2,314	2,606	4,928	2,324	2,604
นอกเขตเทศบาล	38,810	19,557	19,253	39,087	19,690	19,397	39,306	19,741	19,565
รวม	38,810	19,557	19,253	44,007	22,004	22,003	44,234	22,065	22,169

ที่มา : สำนักงานสถิติจังหวัดพังงา ณ กันยายน (2561)

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับบริบทของอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา สามารถนำมากำหนดประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ประกอบด้วย ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ทั้งข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลทางสังคม และข้อมูลทางเศรษฐกิจ

7. การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

สำนักงานเกษตรอำเภอตะกั่วทุ่ง (2562) การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา กล่าวถึงการส่งเสริมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร แนวทางการพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จังหวัดพังงา ปี 2562 และ โครงการส่งเสริมการเกษตรที่ดำเนินการในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร รายละเอียดดังนี้

7.1 การส่งเสริมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เริ่มจัดตั้งขึ้นมาตั้งแต่ปี 2532 จนถึงปี 2562 มีจำนวนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทั้งหมด 10 กลุ่ม จำนวนสมาชิก 239 คน ภายใต้การส่งเสริมของสำนักงานเกษตรอำเภอตะกั่วทุ่ง และสำนักงานเกษตรจังหวัดพังงา เป็นหน่วยงานหลักและหน่วยงานภาคีร่วมบูรณาการตามแนวนโยบายของกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้รับความรู้ในหลายด้าน ดังนี้

7.2 ส่งเสริมการผลิตอาหารเพื่อบริโภค ได้แก่ การผลิตอาหารเพื่อโภชนาการส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ผลิตอาหารที่หลากหลาย และมีคุณค่า ปราศจากสารพิษ เพียงพอแก่การบริโภคตลอดปี และเมื่อมีผลผลิตมา สามารถนำไปแปรรูปหรือจำหน่ายเป็นรายได้แก่ครอบครัวสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และการถนอมและแปรรูปอาหารเพื่อบริโภค ส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มนำผลผลิตที่ได้จากไร่นา เลือขาย และที่มีอยู่ในธรรมชาติมาแปรรูปด้วยกรรมวิธีต่าง ๆ ให้ได้ผลิตภัณฑ์ใหม่ ที่มีรสชาติแปลกใหม่ไปจากเดิม

7.3 ส่งเสริมและพัฒนากาบริโภค ได้แก่ ข้อปฏิบัติในการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพที่ดี ส่งเสริมให้บริโภคอาหารครบ 5 หมู่ คุณค่าทางโภชนาการของอาหารไทย การกินอาหารไทย ห่างไกลโรค ความต้องการอาหารของบุคคลในวัยต่าง ๆ สัดส่วนอาหารที่ควรบริโภคประจำวัน อาหารปลอดภัย ชีวิตปลอดภัย และการประเมินสุขภาพตนเอง

7.4 สร้างแหล่งอาหารที่มีคุณภาพ มีการใช้ประโยชน์จากแหล่งอาหาร ปลูกในสิ่งที่กิน กินในสิ่งที่ปลูก รวมทั้งเก็บสำรองอาหารและ เมล็ดพันธุ์เพียงพอกับความต้องการของครอบครัว และชุมชน

7.5 ส่งเสริมการจัดการบ้านเรือนและสิ่งแวดล้อม การจัดการที่มีต่อครอบครัว การควบคุมและกำจัดสัตว์ และแมลงพาหะนำโรค การจัดการสิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด และการออมเงิน การจัดทำบัญชีครัวเรือน รายรับ - รายจ่ายครอบครัว ของสมาชิกกลุ่ม แม่บ้านเกษตรกร

7.6 แนวทางการพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จังหวัดพังงา ปี 2562 ตามนโยบายของ กรมส่งเสริมการเกษตร มีดังนี้

7.6.1 พัฒนาสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมเพิ่มโอกาสและความสามารถในการประกอบอาชีพ

7.6.2 ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ได้แก่ ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสามารถวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มให้สอดคล้องกับสินค้าและพื้นที่ โดยใช้กระบวนการกลุ่ม และจัดทำแผนพัฒนาศักยภาพเพื่อขับเคลื่อนงานในรูปแบบของการรวมกลุ่มแบบมีส่วนร่วม

7.6.3 ส่งเสริมและพัฒนาความรู้ ความสามารถ รวมทั้งทักษะของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ให้เป็นผู้ประกอบการด้านการเกษตร ในการจัดทำแผนการผลิตรายบุคคล (IFPP) ประกอบการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมกลุ่มเพื่อลดต้นทุน เพิ่มรายได้ ขยายโอกาสทางการแข่งขัน สามารถพัฒนาไปสู่การเป็น Smart Farmer และ Smart Group เกิดเครือข่ายการดำเนินงานร่วมกัน

7.6.4 ส่งเสริมการสร้างรายได้ในครอบครัวเกษตรกร ลดค่าใช้จ่าย กระตุ้นให้มีกำไรมากขึ้น และสามารถจัดตั้งเป็นกองทุนในกลุ่มของตนเองได้

7.6.5 การสร้างความเข้มแข็งตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาเทคโนโลยี พื้นบ้านภูมิปัญญาท้องถิ่น การผลิตในรูปแบบเกษตรยั่งยืน สร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ พัฒนาคุณภาพชีวิตให้สามารถพึ่งพาตนเองได้

7.6.6 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เน้นบริหารจัดการ ทรัพยากรอย่างมีส่วนร่วม ค้ำครองความหลากหลายทางชีวภาพให้ยั่งยืน

7.7 โครงการส่งเสริมการเกษตรที่ดำเนินการในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

อำเภอตะกั่วทุ่ง จัดทำโครงการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพองค์กรเกษตรกร และ โครงการส่งเสริมเคหกิจเกษตรเพื่อความมั่นคงด้านอาหารในครัวเรือนและชุมชน ให้แก่กลุ่ม แม่บ้านเกษตรกร ให้มีการพัฒนา กลุ่ม การบริหารกิจกรรมของกลุ่ม ร่วมกันดำเนินกิจกรรมพัฒนา อาชีพและพัฒนาครอบครัวเกษตรกรในพื้นที่ กิจกรรมที่ดำเนินการภายใต้การบริหารงานของกลุ่ม แม่บ้านเกษตรกร ดังนี้

7.7.1 โครงการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพองค์กรเกษตรกร กิจกรรมพัฒนา กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจครัวเรือน ในปี 2562 ได้รับการสนับสนุนจำนวน 1 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านคลองเคียน และ กิจกรรมพัฒนาศักยภาพกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ Smart Group ได้รับการ สนับสนุนจำนวน 1 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านบางปลา

7.7.2 โครงการส่งเสริมเคหกิจเพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหารระดับชุมชน เพื่อ ส่งเสริมและพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะในการดำเนินงานส่งเสริมเคหกิจเกษตรเพื่อความ มั่นคงด้านอาหารในระดับชุมชน สร้างแหล่งอาหารที่มีคุณภาพ มีการใช้ประโยชน์จากแหล่งอาหาร รวมทั้งเก็บสำรองอาหารและ เมล็ดพันธุ์เพียงพอกับความต้องการของครอบครัวและชุมชน ได้รับการ สนับสนุนในปี 2563 จำนวน 1 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านชินน้อย

7.7.3 โครงการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ส่งเสริมให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ดำเนิน กิจกรรมอย่างต่อเนื่อง สร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ในปี 2548 – 2563

8. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ที่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่ม ความรู้ความเข้าใจในกลุ่ม แม่บ้านเกษตรกร และการมีส่วนร่วมในการประชุมการคิดวิเคราะห์ วางแผนพัฒนา กลุ่ม การปฏิบัติ การแก้ไขปัญหาและการติดตามประเมินการดำเนินงานของกลุ่ม การประสานงานการรับความรู้ และปัจจัยการผลิตกับเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

8.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล

8.1.1 อายุ

วีระวิทย์ ปถวินิธิ (2556, น. 78) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีอายุเฉลี่ย 55.52 ปี ด้านจารีพร บุตรสระเกษ (2556, น. 67) ได้ศึกษาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอนาดัง จังหวัดเลย ผลการศึกษาพบว่า มีอายุเฉลี่ย 46.38 ปี ด้านศุภชัย ใจยอด (2555, น. 86) ศึกษาการมีส่วนร่วมและบทบาทของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการวิจัยพบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 44.58 ปี

8.1.2 ระดับการศึกษา

วีระวิทย์ ปถวินิธิ (2556, น. 78) พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ส่วนใหญ่จบการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ด้านจารีพร บุตรสระเกษ (2556, น. 67) พบว่า ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า ด้านศุภชัย ใจยอด (2555, น. 86) พบว่า ระดับการศึกษาของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษา

8.1.3 สถานภาพสมรส

วีระวิทย์ ปถวินิธิ (2556, น. 78) พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสแล้ว ด้านจารีพร บุตรสระเกษ (2556, น. 67) พบว่า ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสแล้ว

8.1.4 ภูมิลำเนาเดิม

วีระวิทย์ ปถวินิธิ (2556, น. 78) พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ มีภูมิลำเนาเดิมโดยตั้งรกรากตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ

8.2 ปัจจัยทางสังคม

8.2.1 จำนวนสมาชิกในครอบครัว

วีระวิทย์ ปถวินิธิ (2556, น. 78) พบว่าจำนวนสมาชิกในครอบครัวของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เฉลี่ยอยู่ที่ 3.72 คน ด้านจารีพร บุตรสระเกษ (2556, น. 67) พบว่า มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.39 คน

8.2.2 ระยะเวลาการเป็นสมาชิก

วีระวิทย์ ปถวินิธิ (2556, น. 78) พบว่า ระยะเวลาการเป็นสมาชิกของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเฉลี่ย 13.17 ปี ด้านจารีพร บุตรสระเกษ (2556, น. 67) พบว่า ระยะเวลาที่เป็นคณะกรรมการ

และเป็นสมาชิกของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 11.38 และ 15.00 ปี ตามลำดับ ด้านศุภชัย ใจยอด (2555, น. 86) พบว่า ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอยู่ในช่วงเฉลี่ย 8.43 ปี

8.2.3 สถานภาพในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

วีระวิทย์ ปถวินิธิ (2556, น. 78) พบว่า สถานภาพในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คือ การเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระดับตำบล ด้านสกวรัตน์ เมืองงาม (2554, น. 98) ศึกษาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า ส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นสมาชิกในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

8.2.4 การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น

วีระวิทย์ ปถวินิธิ (2556, น. 78) พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้นำท้องถิ่น ได้แก่สมาชิกอบต./อปท./สท. การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ได้แก่ กลุ่มพัฒนาสตรี ด้านจารีพร บุตรสระเกษ (2556, น. 67) พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ ได้แก่ กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีตำแหน่งทางสังคม ส่วนใหญ่เป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ด้านสกวรัตน์ เมืองงาม (2554, น. 98) พบว่าคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 31.20

8.2.5 การดำรงตำแหน่งภายในชุมชน

วีระวิทย์ ปถวินิธิ (2556, น. 78) พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้นำท้องถิ่น ได้แก่ สมาชิกอบต./อปท./สท. การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ได้แก่ กลุ่มพัฒนาสตรี ด้านจารีพร บุตรสระเกษ (2556, น. 67) พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ ได้แก่ กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีตำแหน่งทางสังคม ส่วนใหญ่เป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)

8.3 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

8.3.1 อาชีพหลัก

สกวรัตน์ เมืองงาม (2554, น. 68-70) พบว่ามีการประกอบอาชีพครัวเรือน ส่วนใหญ่ทำนา ร้อยละ 37.90 ด้านวีระวิทย์ ปถวินิธิ (2556, น. 78) พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรประกอบอาชีพหลักทำสวน ด้านจารีพร บุตรสระเกษ (2556, น. 67) พบว่าอาชีพของครัวเรือนของคณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทุกราย คือประกอบกิจการเกษตร

8.3.2 อาชีพพรอง

วีระวิทย์ ปลิวินิธิ (2556, น. 78) พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรประกอบอาชีพ รอง คือค้าขาย ด้านจริพร บุตรสระเกษ (2556, น. 67) พบว่าอาชีพของครัวเรือนของคณะกรรมการ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทุกราย อาชีพพรองคือทำงานมีเงินเดือนประจำ

8.3.3 รายได้หลักในภาคเกษตร

วีระวิทย์ ปลิวินิธิ (2556, น. 78) พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีรายได้ของ ครอบครัวยุคในภาคเกษตรเฉลี่ยปีละ 159,380.95 บาท ด้านจริพร บุตรสระเกษ (2556, น. 67) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีรายได้ครัวเรือนต่อปีเฉลี่ย 196,827.45 บาท มาจากการเข้าร่วมกลุ่ม แม่บ้านเกษตรกรต่อปี ด้านศุภชัย ใจยอด (2555, น. 86) พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีรายได้ ครัวเรือนส่วนใหญ่ มีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 5,095.68 บาท/เดือน มีรายได้ภาคการเกษตรเฉลี่ย 3,989.33 บาท/เดือน เฉลี่ยต่อปีอยู่ที่ 47,871.96 บาท

8.3.4 รายได้นอกภาคเกษตร

สกวรัตน์ เมืองงาม (2554, น. 68-70) พบว่ามีสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมี รายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 82,360.84 บาท ด้านวีระวิทย์ ปลิวินิธิ (2556, น. 78) พบว่าสมาชิก กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีรายได้นอกภาคเกษตรเฉลี่ยปีละ 177,285.71 บาท ด้านศุภชัย ใจยอด (2555, น. 86) พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ มีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 5,095.68 บาท/เดือน มี รายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 2,480.48 บาท/เดือน เฉลี่ยต่อปีอยู่ที่ 29,765.76 บาท

8.3.5 ค่าใช้จ่ายของครอบครัว

วีระวิทย์ ปลิวินิธิ (2556, น. 78) พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีค่าใช้จ่าย ของครอบครัว ได้แก่ ค่าใช้จ่ายลงทุนประกอบอาชีพ รองลงมามาเป็นค่าใช้จ่ายในการอุปโภค บริโภค ผลตอบแทนที่ได้รับจากการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจ่ายเป็นเงินปันผล รองลงมาคืออบรมรับความรู้การศึกษาดูงานจากกิจกรรม ด้านจริพร บุตรสระเกษ (2556, น. 67) พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีสภาพการเป็นหนี้สินเฉลี่ย 46,975.49 บาท โดยมีรายจ่ายต่อปี ในภาคการเกษตรเฉลี่ย 73,262.45 บาท

8.3.6 ผลตอบแทนจากการดำเนินงาน

วีระวิทย์ ปลิวินิธิ (2556, น. 52) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 66.2 ต้องการเงินปันผล รองลงมาร้อยละ 60 ต้องการค่าอบรมรับความรู้ การศึกษาดูงาน ร้อยละ 39 ต้องการค่าแรงจากกิจกรรม และร้อยละ 11.9 ต้องการปัจจัยการผลิต ด้านจริพร บุตรสระเกษ (2556, น. 67) พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีรายได้ครัวเรือนต่อปีเฉลี่ย 196,827.45 บาท มา

จากการเข้าร่วมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต่อปี เป็นผลตอบแทนแรงงาน 3,578.82 บาท และเงินปันผลเฉลี่ย 2,796.47 บาท

8.4 ปัจจัยอื่น ๆ

8.4.1 ความรู้และแหล่งความรู้

วิระวิทย์ ปถวินิธิ (2556, น. 82) พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีระดับการรับรู้ต่อบุคคลภาพรวมระดับมาก โดยได้รับข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมากที่สุดจากทุกประเด็น อาจเป็นเพราะเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีการปฏิบัติงานในท้องที่และมีโอกาสพบปะกับสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมากที่สุด

ศุภชัย ไชยอด (2555, น. 91) พบว่าระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ซึ่งแสดงว่าแม่บ้านเกษตรกรที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอยู่ในระดับสูง ทำให้โอกาสการเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย เนื่องจากสมาชิกแม่บ้านเกษตรกรที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรย่อมมองเห็นความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับ และมีแนวโน้มในการเข้าร่วมมากขึ้น ซึ่งตรงข้ามกับสมาชิกแม่บ้านเกษตรกรไม่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรหรือมีน้อยทำให้การเข้าร่วมการดำเนินกิจกรรมกลุ่มน้อยตามไปด้วย

8.4.2 แรงจูงใจ

วิระวิทย์ ปถวินิธิ (2556, น. 78) พบว่าแรงจูงใจที่ทำให้เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคือต้องการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ รองลงมาคือต้องการมีเพื่อและเครือข่ายการตลาด เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม และต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิต ต้องการความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร แผนใหม่ ต้องการมีอาชีพเสริม ค่าตอบแทน และรายได้เสริม ได้รับการชักชวนของสมาชิกและการประชาสัมพันธ์และต้องการได้รับการสนับสนุนเงินดอกเบี้ยต่ำ

8.4.3 การมีส่วนร่วม

ศุภชัย ไชยอด (2555, น. 86-87) พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในกิจกรรมการดำเนินโครงการอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.44 โดยกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกิจกรรมการดำเนินโครงการอยู่ในระดับมาก 6 ประเด็น ได้แก่ 1) ได้ร่วมกิจกรรมกลุ่มที่เกิดรายได้ ลดรายจ่าย 2) ได้ร่วมรับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ในการกำหนดโครงการของกลุ่ม 3) ได้ร่วมวางแผนการดำเนินงานในรอบปี 4) ได้ร่วมเรียนรู้วิชาการแผน

ใหม่ ตลอดจนให้รู้คุณค่าของการใช้แรงงานทรัพยากรในท้องถิ่น 5) ได้ร่วมประชุมหารือกันในกลุ่มให้ทราบความต้องการของสมาชิก/การใช้ทรัพยากร 6) ได้ร่วมส่งเสริมการออมเงิน การจัดทำบัญชีครัวเรือน มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ด้านกิจกรรมการดำเนินโครงการอยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ ได้ร่วมกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์และรักษาสีแกวคด้อม ในด้านกิจกรรมดำเนินงานกลุ่ม พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในกิจกรรมดำเนินงานกลุ่มอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.49) โดยกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรด้านกิจกรรมการดำเนินงานกลุ่มอยู่ในระดับมาก 7 ประเด็น ได้แก่ 1) ได้ร่วมประชุมรับทราบปัญหา/ความต้องการของกลุ่มและสร้างความร่วมมือในการทำงาน 2) ได้ร่วมประชาสัมพันธ์ผลงานและการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ให้แพร่หลาย 3) ได้ร่วมรับความรู้วิชาการ/ข้อเสนอแนะการเขียนโครงการ 4) ได้เข้าร่วมดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางกลุ่มได้ดำเนินการ 5) ได้ร่วมวางแผนประจำปีและกำหนดเป้าหมายการดำเนินงาน 6) ได้ร่วมติดตามตรวจสอบการดำเนินงานและประเมินผล 7) ได้ร่วมกองทุนของกลุ่มเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรด้านกิจกรรมการดำเนินงานกลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ได้เข้าร่วมการเรียนรู้กิจกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนา กลุ่ม 2) ได้ร่วมประสานและร่วมมือกับกลุ่มองค์กรอื่น ๆ เพื่อทราบความเป็นไปได้ของโครงการต่าง ๆ 3) ได้ร่วมรับทราบทะเบียนสมาชิก และข้อตกลงของกลุ่มและถือปฏิบัติ

วิระวิทย์ พลวินิธิ (2556, น. 78-79) พบว่า 1) การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมในภาพรวมระดับมาก การผลิตสินค้าและให้บริการแก่กลุ่มระดับมากที่สุด รองลงมาการพัฒนาคุณภาพสินค้า/บริการของกลุ่ม และน้อยที่สุดคือการควบคุมตรวจสอบการดำเนินธุรกิจกลุ่ม 2) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ในภาพรวมระดับมาก มีเพื่อนเพิ่มจากการเป็นสมาชิกมากที่สุด รองลงมาการยอมรับจากชุมชนในการร่วมดำเนินกิจกรรมกลุ่ม และน้อยที่สุดคือการได้รับผลกำไรจากการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม 3) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ภาพรวมระดับมาก การติดตามและการรับรู้ความก้าวหน้าของกลุ่มมากที่สุด รองลงมาการติดตามและการดำเนินงานของกลุ่ม และการประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิกกลุ่มน้อยที่สุด

8.4.4 การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่

ดรุณี ส่งเสริม (2556, น. 52) ได้ศึกษาการดำเนินงานของกลุ่มยุวเกษตรกรในโรงเรียนจังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนในการอบรมให้ความรู้ด้านเคหกิจเกษตร รองลงมาได้รับการสนับสนุนด้านปัจจัยการผลิต ได้รับการสนับสนุนสินเชื่อให้แก่สมาชิกกลุ่ม และได้รับการสนับสนุนด้านอื่น ๆ

8.5 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

วีระวิทย์ ปลิวินิธิ (2556, น. 79) พบว่าปัญหาในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ ปัญหาการมีส่วนร่วมในการวางแผน ปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ปัญหาการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และปัญหาการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ส่วนข้อเสนอแนะ คือ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต้องการให้เจ้าหน้าที่มาเยี่ยมบ่อย ๆ โดยเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร นอกจากนั้นยังต้องการขยายตลาดรองรับผลิตภัณฑ์กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร, ต้องการศึกษาค้นคว้าความรู้นวัตกรรมใหม่ ๆ และองค์ความรู้ใหม่ ๆ

สกาวิรัตน์ เมืองงาม (2554, น. 101) พบว่าคณะกรรมการและสมาชิกส่วนใหญ่มีปัญหาในการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่าประเด็นที่เป็นปัญหาระดับปานกลาง คือ รัฐมีนโยบายไม่แน่นอนในการส่งเสริมกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐบาลและเอกชน ขาดแคลนเงินทุนและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการดำเนินงาน สมาชิกไม่เข้าใจในบทบาทและวัตถุประสงค์ของกลุ่ม คณะกรรมการขาดความรู้และประสบการณ์ในการดำเนินงานกลุ่ม ขาดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถและการจัดการที่ดี สมาชิกขาดความรับผิดชอบ ขาดจิตสำนึกของการเป็นสมาชิกกลุ่ม และผลิตภัณฑ์ขายไม่ได้ราคาไม่มีคุณภาพ ตามลำดับ แต่มีบางประเด็นที่เป็นปัญหาน้อย คือ คณะกรรมการขาดความเสถียรต่อการดำเนินงานกลุ่ม ขาดความร่วมมือและความเข้าใจของสมาชิกที่มีต่อกลุ่ม การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกับกลุ่ม มีความขัดแย้งทางความคิดของสมาชิกกลุ่ม สมาชิกขาดความร่วมมือในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ ตามลำดับ

ศุภชัย ไชยยอด (2555, น. 88-89) พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีปัญหาในการดำเนินกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งในด้านคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่ม ด้านการดำเนินงาน และด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ส่วนข้อเสนอแนะในการดำเนินงานกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในด้านกรรมการและสมาชิกกลุ่ม คือ แม่บ้านเกษตรกรมีข้อเสนอแนะในประเด็นการพัฒนาทักษะความสามารถในการบริหารจัดการ คณะกรรมการกลุ่ม และสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรควรได้รับการพัฒนาฝีมือให้เป็นที่ยอมรับ ในด้านการดำเนินงาน มีข้อเสนอแนะในประเด็นการทำกิจกรรมกลุ่มควรมีการนัดหมายในช่วงเวลาที่ว่างจากหลังการทำงาน และสอดคล้องกับการทำการเกษตรซึ่งเป็นอาชีพหลักอยู่แล้ว และด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริม มีประเด็นข้อเสนอแนะ คือ เจ้าหน้าที่ควรเป็นคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนเนื่องจากที่ผ่านมามีการเปลี่ยนแปลงเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรบ่อย เนื่องจากเจ้าหน้าที่ที่เข้ามาปฏิบัติงานเป็นคนต่างพื้นที่พอเข้ามาปฏิบัติงานสักพักก็ย้ายกลับภูมิลำเนาตัวเอง

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นทั้งแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นว่า สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร สังคมและเศรษฐกิจ เกี่ยวกับ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส ภูมิฐานะเดิม จำนวนสมาชิกในครอบครัว ระยะเวลาการเป็นสมาชิก สถานภาพในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น อาชีพหลัก อาชีพรอง รายได้หลักในภาคเกษตร รายได้นอกภาคเกษตร ค่าใช้จ่ายของครอบครัว ผลตอบแทนจากการดำเนินงาน รูปแบบการเข้ามามีส่วนร่วม รวมถึง แรงจูงใจ ระดับความรู้ แหล่งความรู้ การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ ล้วนมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และสามารถมาใช้กำหนดแนวทางในการพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เป็นข้อมูลในการส่งเสริมและพัฒนา กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และเป็นแนวทางในการดำเนินงาน ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงาต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีของการวิจัย โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ที่จดทะเบียน จัดตั้งไว้กับกรมส่งเสริมการเกษตรไว้จนถึงปี พ.ศ. 2562 จำนวน 10 กลุ่ม จำนวน สมาชิกทั้งสิ้น 239 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากประชากรโดยใช้คำนวณตามวิธีการของ ทาโร่ ยามานะ (1973) อ้างใน จินดา ขลิบทอง (2547, น. 19) กำหนดค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย n = ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (allowable error)

ถ้ากำหนดความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 5% จะใช้ค่า 0.05 แทนค่าในสูตร

$$n = \frac{239}{1 + (239(0.05)^2)}$$

$$n = 149.60 \text{ คน}$$

ในที่นี้ ทำการเก็บข้อมูลทั้งสิ้น 150 คน

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากรและตัวอย่างในการศึกษา

ที่	ชื่อกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	จำนวนสมาชิก (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
1	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านถ้ำสุวรรณคูหา	15	9
2	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านบางปลา	25	16
3	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านจีน้อย	30	19
4	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านเหนือ	15	9
5	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านปากช่อง	50	31
6	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านกะไหลรวมใจ	20	13
7	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรภูตาล	30	19
8	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านไม่รู้โรย	20	13
9	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านคลองเคียน	20	13
10	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านต้นม่วง	14	8
รวม		239	150

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอตะกั่วทุ่ง (2562) ทะเบียนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอตะกั่วทุ่ง

1.2.2 การสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบง่ายโดยเทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างใช้ในการวิจัยครั้งนี้ 150 ราย ตามสัดส่วนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา และทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) ตามจำนวนที่กำหนดโดยวิธีการจับสลาก

2. เครื่องมือการวิจัย

2.1 การสร้างแบบสัมภาษณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) โดยกำหนดข้อมูลสำหรับใช้ในประเด็นต่าง ๆ ที่ต้องการ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จึงกำหนดตัวชี้วัดและมาตรวัดข้อมูลในแต่ละประเด็น แล้วจึงนำข้อมูล

ตามประเด็นตัวชี้วัดและมาตรวัดมาสร้างเป็นข้อคำถามที่ประกอบด้วยคำถามปลายปิด (closed – ended question) และคำถามปลายเปิด (opened – ended question) โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน

2.2 องค์ประกอบของเครื่องมือ

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยเป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยอื่น ๆ

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ตอนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับการได้รับการสนับสนุน ปัญหา และข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

2.3 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

2.3.1 การตรวจสอบความตรง (Validity) เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องสมบูรณ์ครอบคลุมขอบเขตของเนื้อหาทั้งหมด โดยตรวจสอบและได้นำแบบสัมภาษณ์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องในเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้ถูกต้องและสมบูรณ์ การหาค่าความสอดคล้องหรือดัชนีของความสอดคล้องกันของแบบสัมภาษณ์ (IOC: Index of Item – Objective Congruence) โดย เสนอ ภริมจิตรผ่อง (2545, น. 220) ระบุว่า การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ตรวจสอบโดยการหาค่าความสอดคล้องหรือดัชนีของความสอดคล้องกันในความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) โดยใช้สูตรของ Rovinelli และ Hembelton ดังนี้

$$IOC = \frac{\Sigma R}{N}$$

IOC แทน ดัชนีของความสอดคล้องกัน มีค่าระหว่าง +1 ถึง -1

ΣR แทน ผลรวมของคะแนนการพิจารณาผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ค่าความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำแบบสัมภาษณ์ ไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้นนำมาแทนค่าในสูตรดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

$$\text{ค่า IOC} = \frac{140}{143} = 0.98$$

สรุปผลการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้ค่า IOC = 0.98 โดยมีเกณฑ์การตัดสินค่า IOC ที่มีค่า 0.50 ขึ้นไปว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงตามจุดประสงค์ หรือตรงตามเนื้อหานั้น และข้อคำถามข้อนั้นใช้ได้

2.3.2 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการนำแบบสัมภาษณ์ไปทำการทดสอบกับสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจำนวน 30 รายที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และนำผลการสัมภาษณ์ไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (reliability consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (coefficient of alpha หรือ Cronbach) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปได้ค่าความเชื่อมั่น ดังนี้

- 1) แหล่งความรู้และระดับการรับรู้ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.994
- 2) แรงจูงใจในการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.935
- 3) การมีส่วนร่วมในการวางแผนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.956
- 4) การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.931
- 5) การมีส่วนร่วมในการลงทุน/การปฏิบัติงาน มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.960
- 6) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.861
- 7) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.795
- 8) การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.883
- 9) ปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.891

ซึ่งล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2540) กล่าวว่า การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสัมภาษณ์ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient of alpha หรือ Cronbach) ควรค่าสูงกว่า 0.70 ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างจัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ ซึ่งประกอบด้วยคำชี้แจง เนื้อหาคำถาม เพื่อจะนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ซึ่งเป็นประชากรเป้าหมาย จำนวน 150 ราย โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ มี 3 ขั้นตอน ตามแนวทางของ เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2547, น. 313 – 315) ดังนี้

3.1 ขั้นตอนเตรียมการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยมีการเตรียมการก่อนออกเก็บข้อมูลภาคสนามจากประชากรที่ใช้ในการวิจัย ในเรื่องต่อไปนี้

3.1.1 การกำหนดวัน เวลา และสถานที่เก็บข้อมูล ผู้วิจัยมีการกำหนดวัน เวลา สถานที่ที่จะไปเก็บข้อมูล และมีการนัดหมายล่วงหน้ากับผู้ให้ข้อมูล

3.1.2 การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ต้องใช้เพื่อการเก็บข้อมูล และการเดินทาง เช่น ปากกา กล้องถ่ายภาพ เวชภัณฑ์ประจำตัว แบบสัมภาษณ์ และยานพาหนะ

3.2 ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ดำเนินการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอน ดังนี้

3.2.1 การแนะนำตัวของผู้เก็บข้อมูล แนะนำตัวว่าเป็นใคร ทำอะไร ที่ไหน และจะมาทำอะไร ให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์รู้จักก่อนที่จะทำการสัมภาษณ์ เพื่อเป็นการสร้างความไว้วางใจ และความเป็นกันเองกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

3.2.2 การชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย เป็นอย่างไร เกี่ยวข้องกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์อย่างไร และชี้แจงเกี่ยวกับความสำคัญของข้อมูลในงานวิจัยแก่ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริง และครบถ้วน

3.2.3 เริ่มดำเนินการสัมภาษณ์ อธิบายคำถาม ที่มีในแบบสัมภาษณ์ โดยใช้คำอธิบายที่เข้าใจง่าย พยายามให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ตอบในประเด็นที่ตรงกับแบบสัมภาษณ์

3.3 ขั้นตอนสิ้นสุดของการสัมภาษณ์ มีแนวทางปฏิบัติดังต่อไปนี้

3.3.1 การทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล ข้อมูลที่ได้รับจากผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ นำมาทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล

3.3.2 การกล่าวขอบคุณ กล่าวขอบคุณเกษตรกรผู้ให้ข้อมูล และผู้เกี่ยวข้องที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลที่รวบรวมมาได้ ทำการลงรหัสข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติดังนี้

4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยอื่น ๆ ของเกษตรกรอธิบายโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และการจัดอันดับ

4.2 การกำหนดแหล่งความรู้/แรงจูงใจ/การมีส่วนร่วม/การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่/ปัญหา ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่ม แบ่งออกเป็น 5 ระดับ

5 คะแนน หมายถึง ระดับมากที่สุด

4 คะแนน หมายถึง ระดับมาก

3 คะแนน หมายถึง ระดับปานกลาง

2 คะแนน หมายถึง ระดับน้อย

1 คะแนน หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

4.3 เกณฑ์การแปลความหมาย แรงจูงใจ/การมีส่วนร่วม/การได้รับการสนับสนุน/ปัญหา ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยใช้ค่าช่วงคะแนนเฉลี่ยคือ

$$\text{ช่วงการวัด} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{ช่วงระดับคะแนนที่แบ่ง}} = \frac{5 - 1}{5} = 0.80$$

ซึ่งมีเกณฑ์การแปลความหมายข้อมูล ดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายความว่า น้อยที่สุด

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายความว่า น้อย

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายความว่า ปานกลาง

ช่วงคะแนนเฉลี่ย	3.41 – 4.20	หมายความว่า	มาก
ช่วงคะแนนเฉลี่ย	4.21 – 5.00	หมายความว่า	มากที่สุด

5. การทดสอบสมมติฐาน

โดยวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และอื่น ๆ กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา โดยวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุแบบปกติ (Multiple Regression Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา” ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยทางเศรษฐกิจของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ตอนที่ 2 ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมและแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ตอนที่ 4 การได้รับการสนับสนุน ปัญหา และข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ตอนที่ 5 ทดสอบสมมติฐาน

ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยทางเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา มีปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลทางสังคม และทางเศรษฐกิจ เกี่ยวกับ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ภูมิลำเนาเดิม จำนวนสมาชิกในครอบครัว ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สถานภาพในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ การดำรงตำแหน่งภายในชุมชน อาชีพหลัก อาชีพรอง รายได้ในครอบครัว ค่าใช้จ่ายของครอบครัว และผลตอบแทนจากการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ซึ่งการวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ทางสังคม และทางเศรษฐกิจ ของสมาชิก

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

n = 150		
สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. อายุ (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 40	14	9.3
41 - 50	49	32.7
51 - 60	44	29.3
61 - 70	39	26.0
มากกว่าหรือเท่ากับ 71	4	2.7
ค่าต่ำสุด = 34 ปี ค่าสูงสุด = 74 ปี		
ค่าเฉลี่ย = 53.13 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 10.044 ปี		
2. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษาปีที่ 4	23	15.3
ประถมศึกษาปีที่ 6	61	40.7
มัธยมศึกษาตอนต้น	21	14.0
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.)	33	22.0
อนุปริญญา หรือเทียบเท่า (ปวส.)	7	4.7
ปริญญาตรี	5	3.3
3. สถานภาพสมรส		
โสด	6	4.0
สมรส	132	88.0
หม้าย/หย่าร้าง	12	8.0

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 150		
สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. ภูมิถิ่นเนาเดิม		
ตั้งรกรากมาแต่บรรพบุรุษ	131	87.3
ย้ายมาจากที่อื่น	19	12.7

จากตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ของครัวเรือนสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

อายุ พบว่า ร้อยละ 32.8 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี รองลงมาร้อยละ 29.3 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี ร้อยละ 26.0 มีอายุระหว่าง 61-70 ปี ร้อยละ 9.3 มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี ร้อยละ 2.7 มีอายุมากกว่าหรือเท่ากับ 71 ปี ตามลำดับ โดยมีอายุเฉลี่ย 53.13 ปี

ระดับการศึกษา พบว่า ร้อยละ 40.7 มีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 รองลงมาร้อยละ 22.0 มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.) ร้อยละ 15.3 มีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 14.0 มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 4.7 มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับอนุปริญญา หรือเทียบเท่า (ปวศ.) ร้อยละ 3.3 มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ตามลำดับ

สถานภาพสมรส พบว่า ร้อยละ 88.0 มีสถานภาพสมรส รองลงมาร้อยละ 8.0 มีสถานภาพหม้าย/หย่าร้าง ร้อยละ 4.0 มีสถานภาพโสด ตามลำดับ

ภูมิถิ่นเนาเดิม พบว่า ร้อยละ 87.3 มีภูมิถิ่นเนาตั้งรกรากมาแต่บรรพบุรุษ และร้อยละ 12.7 มีภูมิถิ่นเนาย้ายมาจากที่อื่น ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 ปัจจัยพื้นฐานทางสังคม ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

n = 150		
สภาพพื้นฐานทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. จำนวนสมาชิกในครอบครัว (คน)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2	10	6.7
3 - 4	90	60.0
5 - 6	39	26.0
มากกว่าหรือเท่ากับ 7	11	7.3
ค่าต่ำสุด = 2 คน ค่าสูงสุด = 7 คน		
ค่าเฉลี่ย = 4.17 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.278 คน		
2. ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5	38	25.3
6 - 10	57	38.0
11 - 15	35	23.3
มากกว่าหรือเท่ากับ 16	20	13.4
ค่าต่ำสุด = 1 ปี ค่าสูงสุด = 31 ปี		
ค่าเฉลี่ย = 9.91 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 6.267 ปี		
3. สถานภาพในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร		
ประธานกลุ่ม	12	8.0
รองประธานกลุ่ม	10	6.7
เลขานุการ	4	2.7
เหรัญญิก	5	3.3
ประชาสัมพันธ์	3	2.0
กรรมการ	18	12.0
สมาชิกกลุ่ม	98	65.3

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 150		
สภาพพื้นฐานทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ		
ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ	8	5.3
เป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	142	94.7
กลุ่มเกษตรกร	11	7.3
กลุ่มส่งเสริมอาชีพ	11	7.3
กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส.	38	25.3
สหกรณ์การเกษตร	3	2.0
กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต	83	55.3
กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน	56	37.3
กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	108	72.0
OTOP	54	36.0
5. การดำรงตำแหน่งภายในชุมชน		
ไม่เป็น	104	69.3
เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	46	31.7
กำนัน	1	0.7
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	10	6.7
อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)	1	0.7
อาสาสมัครอื่น ๆ (หมอดินอาสา/ปศุสัตว์อาสา/ครูบัญชีอาสา/ อสม. ฯลฯ)	38	25.3

จากตารางที่ 4.2 สภาพพื้นฐานทางสังคม ของครัวเรือนสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

จำนวนสมาชิกในครอบครัว พบว่า จำนวนสมาชิกในครอบครัว ร้อยละ 60.0 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน รองลงมา ร้อยละ 26.0 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5-6 คน

ร้อยละ 7.3 มีสมาชิกในครัวเรือนมากกว่าหรือเท่ากับ 7 คน ร้อยละ 6.7 มีสมาชิกในครัวเรือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 คน ตามลำดับ โดยมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.17 คน

ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร พบว่า ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ร้อยละ 37.9 มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม 6-10 ปี รองลงมา ร้อยละ 25.3 มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี ร้อยละ 23.3 มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม 11-15 ปี ร้อยละ 13.4 มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม มากกว่าหรือเท่ากับ 16 ปี ตามลำดับ โดยมีระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มเฉลี่ย 9.91 ปี

สถานภาพในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร พบว่า ร้อยละ 65.3 มีสถานภาพในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นสมาชิกกลุ่ม รองลงมา ร้อยละ 12.0 มีสถานภาพเป็นกรรมการ ร้อยละ 8.0 มีสถานภาพเป็นประธาน ร้อยละ 6.7 มีสถานภาพเป็นรองประธาน ร้อยละ 3.3 มีสถานภาพเป็นற்றுญิก ร้อยละ 2.7 มีสถานภาพเป็นเลขานุการ ร้อยละ 2.0 มีสถานภาพเป็นประชาสัมพันธ์ ตามลำดับ

การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวนสมาชิก 108 คน คิดเป็นร้อยละ 72.0 รองลงมาคือ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จำนวนสมาชิก 83 คน คิดเป็นร้อยละ 55.3 กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน จำนวนสมาชิก 56 คน คิดเป็นร้อยละ 37.3 กลุ่ม OTOP จำนวนสมาชิก 54 คน คิดเป็นร้อยละ 36.0 กลุ่มลูกค้า ช.ก.ส. จำนวนสมาชิก 38 คน คิดเป็นร้อยละ 25.3 กลุ่มเกษตรกรและกลุ่มส่งเสริมอาชีพ จำนวนสมาชิก 11 คน คิดเป็นร้อยละ 7.3 ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มอื่น จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 5.3 และกลุ่มสหกรณ์การเกษตร จำนวนสมาชิก 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0 ตามลำดับ

การดำรงตำแหน่งภายในชุมชน พบว่า ส่วนใหญ่ไม่ดำรงตำแหน่งภายในชุมชน จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 69.3 รองลงมา เป็นอาสาสมัครอื่น ๆ เช่น ครัวบัญชีอาสา อสม. จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 25.3 เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 6.7 เป็นกำนัน และอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.7 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 ปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

n = 150		
สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. อาชีพหลัก		
ทำสวน	124	82.6
เลี้ยงสัตว์	1	0.7
ประมง	3	2.0
รับจ้าง	10	6.7
ค้าขาย	10	6.7
อื่นๆ (ข้าราชการบำนาญ, พนักงานของรัฐ)	2	1.3
2. อาชีพรอง		
มีอาชีพรอง (ตอบได้มากกว่าข้อ)		
ทำไร่	4	2.7
ทำสวน	46	30.7
เลี้ยงสัตว์	9	6.0
ประมง	1	0.7
รับจ้าง	56	37.3
ค้าขาย	44	29.3
อื่นๆ (แม่บ้าน, ไกด์)	2	1.3
3. รายได้ในครอบครัว (บาท)		
3.1 รายได้ในภาคเกษตร		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000	17	11.3
30,001 – 50,000	26	17.3
50,001 – 70,000	22	14.7
70,001 – 90,000	24	16.0
90,001 – 110,000	24	16.0
110,001 – 130,000	18	12.0
มากกว่าหรือเท่ากับ 130,001	19	12.7

ตาราง 4.3 (ต่อ)

n = 150		
สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ค่าต่ำสุด = 2,500 บาท ค่าสูงสุด = 230,000 บาท ค่าเฉลี่ย = 84,624.14 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 46,132.416 บาท		
3.2 รายได้นอกภาคการเกษตร (บาท)		
ไม่มีรายได้นอกภาคการเกษตร	30	20.0
มีรายได้นอกภาคการเกษตร	120	80.0
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000	1	0.6
5,001 – 15,000	10	6.7
15,001 – 25,000	25	16.7
25,001 – 35,000	25	16.7
35,001 – 45,000	15	10.0
มากกว่าหรือเท่ากับ 45,001	44	29.3
ค่าต่ำสุด = 2,000 บาท ค่าสูงสุด = 264,000 บาท ค่าเฉลี่ย = 45,791.67 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 36,995.547 บาท		
3.3 รายได้รวมทั้งหมด (บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000	4	2.8
30,001 – 50,000	7	4.8
50,001 – 70,000	10	6.7
70,001 – 90,000	21	14.1
90,001 – 110,000	33	22.0
110,001 – 130,000	30	20.0
มากกว่าหรือเท่ากับ 130,001	45	29.6
ค่าต่ำสุด = 6,000 บาท ค่าสูงสุด = 320,000 บาท ค่าเฉลี่ย = 119,866.00 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 52,035.785 บาท		

ตาราง 4.3 (ต่อ)

n = 150		
สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. ค่าใช้จ่ายของครอบครัว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ใช้ในการลงทุนประกอบอาชีพ	139	92.7
ค่าใช้จ่ายอุปโภค บริโภคในครัวเรือน	145	96.7
ชำระหนี้ในระบบ	85	56.7
ชำระหนี้นอกระบบ	3	2.0
การศึกษานูตร	48	32.0
5. ผลตอบแทนจากการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เงินปันผล	109	72.7
ปัจจัยการผลิต	18	12.0
ค่าแรงจากกิจกรรม	88	58.7
อบรมรับความรู้ การศึกษาดูงาน	67	44.7

จากตารางที่ 4.3 สภาพเศรษฐกิจ ของครัวเรือนสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

อาชีพหลัก พบว่า ร้อยละ 82.7 ประกอบอาชีพทำสวน รองลงมา ร้อยละ 6.7 ประกอบอาชีพรับจ้างและค้าขาย ร้อยละ 2.0 ประกอบอาชีพประมง ร้อยละ 1.3 ประกอบอาชีพอื่น ๆ เช่น ข้าราชการบำนาญ พนักงานของรัฐ ร้อยละ 0.7 ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ ตามลำดับ

อาชีพรอง พบว่า ร้อยละ 37.3 ประกอบอาชีพรับจ้าง รองลงมา ร้อยละ 30.7 ประกอบอาชีพทำสวน ร้อยละ 29.3 ประกอบอาชีพค้าขาย ร้อยละ 6.0 ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 2.7 ประกอบอาชีพทำไร่ ร้อยละ 1.3 ประกอบอาชีพอื่น ๆ เช่น แม่บ้าน ไกด์ และ ร้อยละ 0.7 ประกอบอาชีพประมง ตามลำดับ

รายได้ในภาคการเกษตร พบว่า ร้อยละ 17.3 มีรายได้ในภาคการเกษตรอยู่ระหว่าง 30,001-50,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 16.1 มีรายได้ในภาคการเกษตรอยู่ระหว่าง 70,001-90,000 บาท ร้อยละ 16.0 มีรายได้ในภาคการเกษตรอยู่ระหว่าง 90,001-110,000 บาท ร้อยละ 14.7 มีรายได้

ในภาคการเกษตรอยู่ระหว่าง 50,001- 70,000 บาท ร้อยละ 12.7 มีรายได้ในภาคการเกษตรมากกว่าหรือเท่ากับ 130,001 บาท ร้อยละ 12.0 มีรายได้ในภาคการเกษตรอยู่ระหว่าง 110,001-130,000 บาท ร้อยละ 11.5 มีรายได้ในภาคการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท โดยมีรายได้เฉลี่ย 84,624.14 บาท

รายได้นอกภาคการเกษตร พบว่า ร้อยละ 29.8 มีรายได้นอกภาคการเกษตรมากกว่าหรือเท่ากับ 45,001 บาท รองลงมาร้อยละ 20.7 ไม่มีรายได้นอกภาคการเกษตร ร้อยละ 16.7 มีรายได้นอกภาคการเกษตรอยู่ระหว่าง 15,001-25,000 บาท ร้อยละ 16.7 มีรายได้นอกภาคการเกษตรอยู่ระหว่าง 25,001-35,000 บาท ร้อยละ 10.1 มีรายได้นอกภาคการเกษตรอยู่ระหว่าง 35,001-45,000 บาท ร้อยละ 6.7 มีรายได้นอกภาคการเกษตรอยู่ระหว่าง 5,001-15,000 บาท ร้อยละ 0.7 มีรายได้นอกภาคการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท ตามลำดับ โดยมีรายได้เฉลี่ย 45,791.67 บาท

รายได้รวมทั้งหมดในครอบครัว พบว่า ร้อยละ 29.6 มีรายได้รวมทั้งหมดในครอบครัวมากกว่าหรือเท่ากับ 130,001 บาท รองลงมาร้อยละ 22.0 มีรายได้รวมทั้งหมดในครอบครัวอยู่ระหว่าง 90,001-110,000 บาท ร้อยละ 20.0 มีรายได้รวมทั้งหมดในครอบครัวอยู่ระหว่าง 110,001-130,000 บาท ร้อยละ 14.1 มีรายได้รวมทั้งหมดในครอบครัวอยู่ระหว่าง 70,001-90,000 บาท ร้อยละ 6.7 มีรายได้รวมทั้งหมดในครอบครัวอยู่ระหว่าง 50,001-70,000 บาท ร้อยละ 4.8 มีรายได้รวมทั้งหมดในครอบครัวอยู่ระหว่าง 30,001-50,000 บาท ร้อยละ 2.8 มีรายได้รวมทั้งหมดในครอบครัวน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท ตามลำดับ โดยมีรายได้เฉลี่ย 119,866.00 บาท

ค่าใช้จ่ายของครอบครัว พบว่า ร้อยละ 96.7 ใช้เป็นค่าใช้จ่ายอุปโภค บริโภคในครัวเรือน จำนวน 145 คน รองลงมาร้อยละ 92.7 ใช้ในการลงทุนประกอบอาชีพ จำนวน 139 คน ร้อยละ 56.7 ชำระหนี้ในระบบ จำนวน 85 คน ร้อยละ 32.0 ใช้เป็นค่าการศึกษาบุตร ร้อยละ 2.0 ชำระหนี้นอกระบบ จำนวน 3 คน ตามลำดับ

ผลตอบแทนจากการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร พบว่า ร้อยละ 72.7 ได้รับเงินปันผล จำนวน 109 คน รองลงมาร้อยละ 58.7 ได้ค่าแรงจากกิจกรรม จำนวน 88 คน ร้อยละ 44.7 ได้รับการอบรมรับความรู้ การศึกษาดูงาน จำนวน 67 คน ร้อยละ 12.0 ได้ปัจจัยการผลิต จำนวน 18 คน ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ความรู้ และแหล่งความรู้เกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ความรู้ และแหล่งความรู้เกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ดังนี้

2.1 ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ตารางที่ 4.4 ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ประเด็นความรู้	เฉลย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		อันดับ ที่ถูกต้อง
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	
n = 150				
ด้านความหมาย			150	
1. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คือการรวมตัวกันของสตรีในภาคเกษตร	ถูก	142	94.7	7
2. สมาชิกมีการทำกิจกรรมตามฤดูกาลโดยไม่ต้องมีการวางแผนงานและเป้าหมาย	ผิด	113	75.3	11
<i>เฉลย : สมาชิกมีการทำกิจกรรมตามฤดูกาล โดยต้องมีการวางแผนงานและเป้าหมาย)</i>				
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเกิดจากการรวมตัวกันของสมาชิกตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป	ถูก	136	90.7	9
ด้านความเป็นมา				
4. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้เริ่มจัดตั้งและรวมตัวกันเป็น “กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร” ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2510	ผิด	111	74.0	12
<i>(เฉลย : กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้เริ่มจัดตั้งและรวมตัวกันเป็น “กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร” ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2513)</i>				
5. กรมส่งเสริมการเกษตรเป็นหน่วยงานที่ส่งเสริมการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	ถูก	145	96.7	3
6. สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป	ผิด	59	39.3	14
<i>(เฉลย : สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป)</i>				

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ประเด็นความรู้	เฉลย	ผู้ตอบได้ถูกต้อง		อันดับ ที่ถูกต้อง
		จำนวน	ร้อยละ	
n = 150				
(คน)				
ด้านโครงสร้าง				
7. คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เภรัญญิก ประชาสัมพันธ์ เลขานุการ และกรรมการ เท่านั้น	ถูก	145	96.7	3
8. ที่ปรึกษากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรควรมีอย่างน้อย 3 คนขึ้นไป (เฉลย : ที่ปรึกษากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจะมีกี่คนก็ได้)	ผิด	19	12.7	13
ด้านบทบาท				
9. ด้านวิชาการ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรับและถ่ายทอดความรู้ ด้านการเกษตรและเคหกิจเกษตรเฉพาะสมาชิกภายในกลุ่ม (เฉลย : ด้านวิชาการ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรับและถ่ายทอด ความรู้ด้านการเกษตรและเคหกิจเกษตรทั้งสมาชิกภายใน กลุ่มและนอกกลุ่ม)	ผิด	88	58.7	13
10. บทบาทด้านสังคม กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมใน การสร้างความมั่นคงด้านอาหารของท้องถิ่น	ถูก	148	98.7	2
11. สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีบทบาทให้ความร่วมมือ ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่วัตถุประสงค์และ เป้าหมายที่วางไว้ร่วมกัน	ถูก	144	96.0	5
12. บทบาทของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเน้นการเพิ่มรายได้ ให้แก่สมาชิกกลุ่มเป็นหลัก (เฉลย : บทบาทของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรไม่ได้เน้นการเพิ่ม รายได้ให้แก่สมาชิกกลุ่มเป็นหลัก)	ผิด	53	35.3	12
ด้านกิจกรรม				
13. งานทะเบียน ประกอบด้วยทะเบียนสมาชิกและทะเบียน ทรัพย์สินเป็นงานประเภทบริหารงาน	ถูก	131	87.3	10

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ประเด็นความรู้	ผู้ตอบได้ถูกต้อง เฉลย	จำนวน ร้อยละ		อันดับ ที่ถูก
		จำนวน (คน)	ร้อยละ	
14. งานรวม เป็นกิจกรรมที่สมาชิกต้องร่วมกันดำเนินการ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อร่วมกันปฏิบัติงานและยอมรับวิธีการทำงานเป็นกลุ่ม	ถูก	150	100.0	1
15. กิจกรรมหลักของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคือการให้เงินกู้แก่สมาชิก (เฉลย : กิจกรรมหลักของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคือการ บริหารงานและจัดการทรัพยากรในครอบครัวให้เกิด ประโยชน์สูงสุด)	ผิด	144	96.0	5

จากตารางที่ 4.4 ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ผลการวิเคราะห์ เป็นดังนี้

ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เมื่อนำผลคะแนนมาพิจารณา พบว่า มีความรู้ความเข้าใจ จากคำถามที่ตอบได้ถูกต้องมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ งานรวม เป็นกิจกรรมที่สมาชิกต้องร่วมกันดำเนินการ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อร่วมกันปฏิบัติงานและยอมรับวิธีการทำงานเป็นกลุ่ม (ร้อยละ 100.0) บทบาทด้านสังคม กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในการสร้างความมั่นคงด้านอาหารของท้องถิ่น (ร้อยละ 98.7) คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรประกอบด้วยประธาน รองประธาน เหนรัญญิก ประชาสัมพันธ์ และกรรมการเท่านั้น (ร้อยละ 96.7)

ส่วนข้อที่คำถามที่เกษตรกร ตอบผิดมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ที่ปรึกษากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจะมีกี่คนก็ได้ (ร้อยละ 12.7) บทบาทของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรไม่ได้เน้นการเพิ่มรายได้ให้แก่สมาชิกกลุ่มเป็นหลัก (ร้อยละ 35.3) และสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 39.3)

ตารางที่ 4.5 จำนวนข้อความรู้ที่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตอบได้ถูกต้องเกี่ยวกับการดำเนินงาน
ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

n = 150

จำนวนข้อที่ตอบได้ถูกต้อง	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ความหมาย
0 – 3	0	0.0	มีความรู้ในระดับน้อยที่สุด
4 – 6	0	0.0	มีความรู้ในระดับน้อย
7 – 9	12	8.0	มีความรู้ในระดับปานกลาง
10 – 12	111	74.0	มีความรู้ในระดับมาก
13 – 15	27	18.0	มีความรู้ในระดับมากที่สุด
ค่าต่ำสุด 7 ข้อ	ค่าสูงสุด 15 ข้อ		
ค่าเฉลี่ย 10.77 ข้อ			
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.238 ข้อ			

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.3 พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรร้อยละ 74.0
ตอบได้ถูกต้อง 10-12 ข้อ รองลงมาร้อยละ 18.0 ตอบได้ถูกต้อง 13-15 ข้อ และร้อยละ 8.0 ตอบได้
ถูกต้อง 7-9 ข้อ ตามลำดับ โดยเกษตรกรตอบได้ถูกต้องเฉลี่ย 10.77 ข้อ

2.2 แหล่งความรู้และระดับการรับความรู้

ตารางที่ 4.6 แหล่งความรู้และระดับการรับความรู้

แหล่งความรู้	ระดับการได้รับความรู้ (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} (S.D)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
1. สื่อบุคคล	-	-	-	-	-	3.09 (0.728)	ปานกลาง	3
1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร	0 (0.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	109 (72.7)	41 (27.3)	4.27 (0.447)	มาก	1
2) ผู้นำหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน อบต.	0 (0.0)	18 (12.0)	51 (34.0)	62 (41.3)	19 (12.7)	3.55 (0.864)	มาก	2
3) เจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น ครู, กศน., พัฒนาชุมชน	0 (0.0)	21 (14.0)	63 (42.0)	56 (37.3)	10 (6.7)	3.37 (0.806)	ปานกลาง	3
4) เจ้าหน้าที่ บริษัทเอกชน	58 (38.7)	61 (40.7)	31 (20.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	1.82 (0.751)	น้อย	5
5) อกม.	20 (13.3)	50 (33.3)	74 (49.3)	6 (4.0)	0 (0.0)	2.44 (0.773)	น้อย	4
2. สื่อกลุ่ม	-	-	-	-	-	3.41 (0.628)	มาก	1
1) การประชุม	0 (0.0)	5 (3.3)	32 (21.3)	95 (63.3)	18 (12.0)	3.84 (0.666)	มาก	1
2) การฝึกอบรม	0 (0.0)	3 (2.0)	35 (23.3)	105 (70.0)	7 (4.7)	3.77 (0.557)	มาก	2
3) การสัมมนา	0 (0.0)	26 (17.3)	98 (65.3)	26 (17.3)	0 (0.0)	3.00 (0.591)	ปานกลาง	4
4) การศึกษาดูงาน	2 (1.3)	29 (19.3)	83 (55.3)	36 (24.0)	0 (0.0)	3.02 (0.700)	ปานกลาง	3
3. สื่อมวลชน	-	-	-	-	-	2.71 (0.851)	ปานกลาง	4
1) หนังสือ ตำรา คู่มือ	31 (20.7)	65 (43.3)	44 (29.3)	10 (6.7)	0 (0.0)	2.22 (0.850)	น้อย	9

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

แหล่งความรู้	ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสาร (จำนวน/ร้อยละ)					□ (S.D)	n = 150	
							ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
2) วารสาร	32 (21.3)	57 (38.0)	56 (37.3)	5 (3.3)	0 (0.0)	2.23 (0.820)	น้อย	8
3) หนังสือพิมพ์	23 (15.3)	61 (40.7)	62 (41.3)	4 (2.7)	0 (0.0)	2.31 (0.761)	น้อย	7
4) นิตยสาร	13 (8.7)	75 (50.0)	56 (37.3)	6 (4.0)	0 (0.0)	2.37 (0.699)	น้อย	6
5) เอกสารแนะนำ แผ่นพับ	9 (6.0)	48 (32.0)	78 (52.0)	15 (10.0)	0 (0.0)	2.66 (0.740)	ปานกลาง	5
6) ป้ายประชาสัมพันธ์	7 (4.7)	14 (9.3)	75 (50.0)	54 (36.0)	0 (0.0)	3.17 (0.784)	ปานกลาง	2
7) วิทยุกระจายเสียง	11 (7.3)	25 (16.7)	78 (52.0)	32 (21.3)	4 (2.7)	2.95 (0.885)	ปานกลาง	4
8) หอกระจายข่าว	9 (6.0)	35 (23.3)	48 (32.0)	45 (30.0)	13 (8.7)	3.12 (1.055)	ปานกลาง	3
9) โทรทัศน์	2 (1.3)	34 (22.7)	50 (33.3)	37 (24.7)	27 (18.0)	3.35 (1.063)	ปานกลาง	1
4. สื่อออนไลน์	-	-	-	-	-	3.32 (0.893)	ปานกลาง	2
1) Facebook (เฟสบุ๊ก)	2 (1.3)	17 (11.3)	23 (15.3)	86 (57.3)	22 (14.7)	3.73 (0.897)	มาก	2
2) Line (ไลน์)	0 (0.0)	10 (6.7)	19 (12.7)	91 (60.7)	30 (20.0)	3.94 (0.771)	มาก	1
3) Website (เว็บไซต์)	18 (12.0)	74 (49.3)	35 (23.3)	20 (13.3)	3 (2.0)	2.44 (0.938)	น้อย	4
4) Youtube (ยูทูป)	6 (4.0)	30 (20.0)	58 (38.7)	45 (30.0)	11 (7.3)	3.17 (0.965)	ปานกลาง	3
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	-	-	-	-	-	3.13 (0.775)	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.6 แหล่งความรู้และระดับการรับความรู้ ปรากฏผลการวิเคราะห์เป็นดังนี้ แหล่งความรู้และระดับการรับความรู้ ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอดงหลวง จังหวัดพิจิตร มีแหล่งความรู้ทั้งที่เป็น สื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อมวลชน และสื่อออนไลน์ ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 3.13) โดยเมื่อพิจารณาแยกออกรายละเอียดแต่ละแหล่งความรู้ พบว่า

1. **สื่อบุคคล** ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.09) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากจำนวน 2 แหล่ง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 4.27) และผู้นำหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน อบต. (ค่าเฉลี่ย 3.55) อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 แหล่ง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น ครู, กศน., พัฒนาชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.37) อยู่ในระดับน้อย จำนวน 2 แหล่ง ได้แก่ อคม. (ค่าเฉลี่ย 2.44) และเจ้าหน้าที่บริษัทเอกชน (ค่าเฉลี่ย 1.82)

2. **สื่อกลุ่ม** ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.41) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 2 แหล่ง ได้แก่ การประชุม (ค่าเฉลี่ย 3.84) การฝึกอบรม (ค่าเฉลี่ย 3.77) อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 แหล่ง ได้แก่ การศึกษาดูงาน (ค่าเฉลี่ย 3.02) การสัมมนา (ค่าเฉลี่ย 3.00)

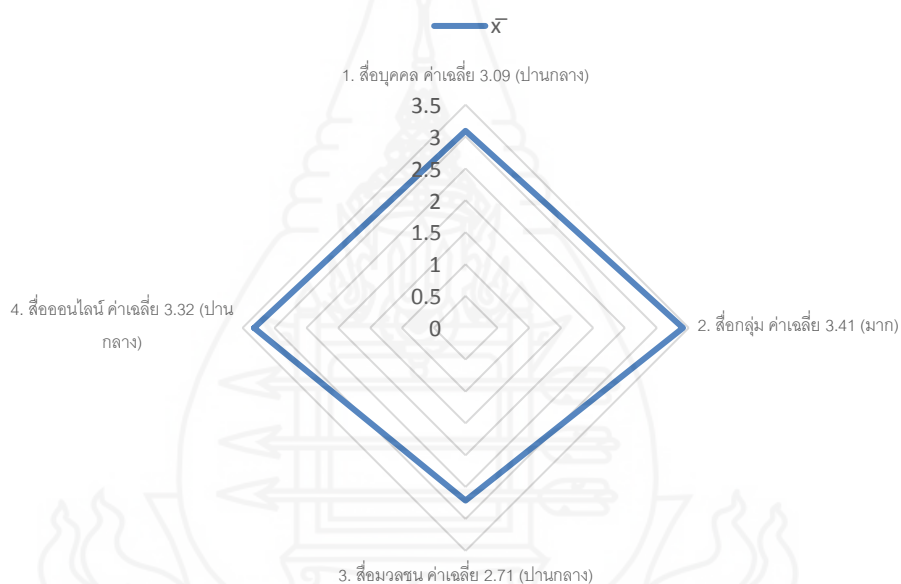
3. **สื่อมวลชน** ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.71) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็นพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 5 แหล่ง ได้แก่ โทรทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 3.35) ป้ายประชาสัมพันธ์ (ค่าเฉลี่ย 3.17) หอกระจายข่าว (ค่าเฉลี่ย 3.12) วิทยุกระจายเสียง (ค่าเฉลี่ย 2.95) และเอกสารแนะนำ แผ่นพับ (ค่าเฉลี่ย 2.66) อยู่ในระดับน้อย จำนวน 4 แหล่ง ได้แก่ นิทรรศการ (ค่าเฉลี่ย 2.37) หนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 2.31) วารสาร (ค่าเฉลี่ย 2.23) และหนังสือ ตำรา คู่มือ (ค่าเฉลี่ย 2.22)

4. **สื่อออนไลน์** ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.32) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 แหล่ง ได้แก่ Line (ไลน์) (ค่าเฉลี่ย 3.94) Facebook (เฟสบุ๊ก) (ค่าเฉลี่ย 3.73) อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ YouTube (ยูทูป) (ค่าเฉลี่ย 3.17) และอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ Website (เว็บไซต์) (ค่าเฉลี่ย 2.44)

ตารางที่ 4.7 สรุปแหล่งความรู้ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

n = 150

แหล่งความรู้	\bar{x}	(S.D)	ความหมาย	อันดับ
1. สื่อบุคคล	3.09	(0.728)	ปานกลาง	3
2. สื่อกลุ่ม	3.41	(0.628)	มาก	1
3. สื่อมวลชน	2.71	(0.851)	ปานกลาง	4
4. สื่อออนไลน์	3.32	(0.893)	ปานกลาง	2
เฉลี่ยรวม	3.13	(0.775)	ปานกลาง	

ภาพที่ 4.1 ระดับแหล่งความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

จากตารางที่ 4.7 สรุปได้ว่า แหล่งความรู้ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีความคิดเห็นในการได้รับความรู้ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.13) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็นตามสื่อที่ได้รับข้อมูลความรู้พบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ สื่อกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.41) ปานกลาง จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ สื่อออนไลน์ (ค่าเฉลี่ย 3.32) สื่อบุคคล (ค่าเฉลี่ย 3.09) และสื่อมวลชน (ค่าเฉลี่ย 2.71) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมและแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่ม
แม่บ้านเกษตรกร

3.1 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ตารางที่ 4.8 การมีส่วนร่วมในการวางแผนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

n = 150

ประเด็น	ระดับการมีส่วนร่วม (จำนวน/ร้อยละ)					□ (S.D)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
1. การวางแผนพัฒนา กลุ่ม						3.37	ปานกลาง	8
						(0.633)		
1.1 การประชุม	0	5	50	87	8	3.65	มาก	1
	(0.0)	(3.3)	(33.3)	(58.0)	(5.3)	(0.634)		
1.2 การจัดเวที วิเคราะห์สถานการณ์	0	14	75	60	1	3.32	ปานกลาง	2
	(0.0)	(9.3)	(50.0)	(40.0)	(0.7)	(0.648)		
1.3 การจัดเวที แลกเปลี่ยน ประสบการณ์	0	16	91	42	1	3.19	ปานกลาง	3
	(0.0)	(10.7)	(60.7)	(28.0)	(0.7)	(0.617)		
2. การวางแผนการพัฒนา ทักษะความรู้						3.48	มาก	3
						(0.747)		
2.1 การประชุม	0	6	39	93	12	3.74	มาก	1
	(0.0)	(4.0)	(26.0)	(62.0)	(8.0)	(0.660)		
2.2 การจัดเวที วิเคราะห์สถานการณ์	0	14	65	62	9	3.44	มาก	2
	(0.0)	(9.3)	(43.3)	(41.3)	(6.0)	(0.746)		
2.3 การจัดเวที แลกเปลี่ยน ประสบการณ์	0	28	62	51	9	3.27	ปานกลาง	3
	(0.0)	(18.7)	(41.3)	(34.0)	(6.0)	(0.835)		

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

n = 150

ประเด็น	ระดับการมีส่วนร่วม (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} (S.D)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
3. การกำหนดบทบาท หน้าที่ของสมาชิกกลุ่ม แม่บ้านเกษตรกร						3.67 (0.832)	มาก	1
3.1 การประชุม	0 (0.0)	5 (3.3)	44 (29.3)	67 (44.7)	34 (22.7)	3.87 (0.800)	มาก	1
3.2 การจัดเวที วิเคราะห์สถานการณ์	0 (0.0)	8 (5.3)	64 (42.7)	56 (37.3)	22 (14.7)	3.61 (0.801)	มาก	2
3.3 การจัดเวที แลกเปลี่ยน ประสบการณ์	0 (0.0)	19 (12.7)	56 (37.3)	53 (35.3)	22 (14.7)	3.52 (0.895)	มาก	3
4. การวางแผนด้าน การเงินของกลุ่ม						3.29 (0.921)	ปานกลาง	9
4.1 การประชุม	0 (0.0)	24 (16.0)	46 (30.7)	62 (41.3)	18 (12.0)	3.49 (0.903)	มาก	1
4.2 การจัดเวที วิเคราะห์สถานการณ์	6 (4.0)	22 (14.7)	55 (36.7)	58 (38.7)	9 (6.0)	3.28 (0.928)	ปานกลาง	2
4.3 การจัดเวที แลกเปลี่ยน ประสบการณ์	6 (4.0)	31 (20.7)	61 (40.7)	44 (29.3)	8 (5.3)	3.11 (0.931)	ปานกลาง	3
5. การวางแผนการผลิต						3.51 (0.687)	มาก	2
5.1 การประชุม	2 (1.3)	3 (2.0)	44 (29.3)	84 (56.0)	17 (11.3)	3.74 (0.737)	มาก	1
5.2 การจัดเวที วิเคราะห์สถานการณ์	2 (1.3)	5 (3.3)	68 (45.3)	73 (48.7)	2 (1.3)	3.45 (0.651)	มาก	2
5.3 การจัดเวที แลกเปลี่ยนประสบการณ์	2 (1.3)	9 (6.0)	77 (51.3)	60 (40.0)	2 (1.3)	3.34 (0.674)	ปานกลาง	3

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

n = 150

ประเด็น	ระดับการมีส่วนร่วม (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} (S.D)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
6. การกำหนดต้นทุนการผลิตสินค้า						3.38 (0.684)	ปานกลาง	7
6.1 การประชุม	0 (0.0)	5 (3.3)	66 (44.0)	64 (42.7)	15 (10.0)	3.59 (0.715)	มาก	1
6.2 การจัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์	0 (0.0)	14 (9.3)	76 (50.7)	56 (37.3)	4 (2.7)	3.33 (0.682)	ปานกลาง	2
6.3 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์	0 (0.0)	15 (10.0)	91 (60.7)	40 (26.7)	4 (2.7)	3.22 (0.654)	ปานกลาง	3
7. การวางแผนการปรับปรุง/เพิ่มมูลค่าสินค้า						3.47 (0.720)	มาก	4
7.1 การประชุม	1 (0.7)	5 (3.3)	36 (24.0)	99 (66.0)	9 (6.0)	3.73 (0.652)	มาก	1
7.2 การจัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์	2 (1.3)	14 (9.3)	63 (42.0)	67 (44.7)	4 (2.7)	3.38 (0.748)	ปานกลาง	2
7.3 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์	2 (1.3)	15 (10.0)	74 (49.3)	53 (35.3)	6 (4.0)	3.31 (0.759)	ปานกลาง	3
8. การวางแผนตรวจสอบคุณภาพ/พัฒนาคุณภาพสินค้า/มาตรฐานและบริการ						3.18 (0.801)	ปานกลาง	10
8.1 การประชุม	1 (0.7)	11 (7.3)	69 (46.0)	61 (40.7)	8 (5.3)	3.43 (0.736)	มาก	1
8.2 การจัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์	2 (1.3)	35 (23.3)	66 (44.0)	42 (28.0)	5 (3.3)	3.09 (0.835)	ปานกลาง	2

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

n = 150

ประเด็น	ระดับการมีส่วนร่วม (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} (S.D)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
8.3 การจัดเวที แลกเปลี่ยนประสบการณ์	2 (1.3)	40 (26.7)	68 (45.3)	35 (23.3)	5 (3.3)	3.01 (0.831)	ปานกลาง	3
9. การวางแผนด้าน การตลาด						3.42 (0.693)	มาก	5
9.1 การประชุม	1 (0.7)	4 (2.7)	42 (28.0)	100 (66.7)	3 (2.0)	3.67 (0.598)	มาก	1
9.2 การจัดเวที วิเคราะห์สถานการณ์	1 (0.7)	17 (11.3)	68 (45.3)	61 (40.7)	3 (2.0)	3.32 (0.726)	ปานกลาง	2
9.3 การจัดเวที แลกเปลี่ยนประสบการณ์	1 (0.7)	22 (14.7)	67 (44.7)	57 (38.0)	3 (2.0)	3.26 (0.755)	ปานกลาง	3
10. การวางแผนโฆษณา ประชาสัมพันธ์กลุ่ม						3.39 (0.614)	ปานกลาง	6
10.1 การประชุม	0 (0.0)	3 (2.0)	52 (34.7)	85 (56.7)	10 (6.7)	3.68 (0.627)	มาก	1
10.2 การจัดเวที วิเคราะห์สถานการณ์	0 (0.0)	12 (8.0)	83 (55.3)	55 (36.7)	0 (0.0)	3.29 (0.606)	ปานกลาง	2
10.3 การจัดเวที แลกเปลี่ยน ประสบการณ์	0 (0.0)	15 (10.0)	88 (58.7)	47 (31.3)	0 (0.0)	3.21 (0.609)	ปานกลาง	3
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	-	-	-	-	-	3.42 (0.733)	มาก	

จากตารางที่ 4.8 ระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
ปรากฏผลการวิเคราะห์เป็นดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วมในการวางแผนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ภาพรวมทั้งหมด อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 3.42) โดยเมื่อพิจารณาแยกออกรายละเอียดแต่ด้าน พบว่า

1. การวางแผนพัฒนากลุ่ม ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 3.37) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนการพัฒนา (ค่าเฉลี่ย 3.65) ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการจัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์ในการวางแผนพัฒนา (ค่าเฉลี่ย 3.32) และการมีส่วนร่วมในการจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการวางแผนพัฒนา (ค่าเฉลี่ย 3.19)

2. การวางแผนการพัฒนาทักษะความรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวม 3.48) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนการพัฒนาทักษะความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.74) การมีส่วนร่วมในการจัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์ในการวางแผนการพัฒนาทักษะความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.44) อยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการวางแผนการพัฒนาทักษะความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.27)

3. การกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวม 3.67) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งหมด ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการประชุมกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 3.87) การมีส่วนร่วมในการจัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์ในการกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 3.61) และการมีส่วนร่วมในการจัดเวทีและเปลี่ยนแปลงประสบการณ์ในการกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (ค่าเฉลี่ย 3.52)

4. การวางแผนด้านการเงินของกลุ่ม ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 3.29) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนด้านการเงินของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.49) อยู่ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการจัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์ในการวางแผนด้านการเงินของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.28) มี และ การมีส่วนร่วมในการจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการวางแผนด้านการเงินของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.11)

5. การวางแผนการผลิต ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวม 3.51) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.74) การมีส่วนร่วมในการจัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์ในการวางแผนการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.45) อยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการวางแผนด้านการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.34)

ตารางที่ 4.9 การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม

n = 150

ประเด็น	ระดับการมีส่วนร่วม (จำนวน/ร้อยละ)					□ (S.D)	ความหมาย	ลำดับ
	1	2	3	4	5			
1. การผลิตสินค้า/ บริการให้แก่กลุ่ม	0 (0.0)	4 (2.7)	39 (26.0)	77 (51.3)	30 (20.0)	3.89 (0.747)	มาก	1
2. การตรวจสอบ คุณภาพสินค้า/บริการ ของกลุ่ม	0 (0.0)	11 (7.3)	46 (30.7)	86 (57.3)	7 (4.7)	3.59 (0.696)	มาก	5
3. การพัฒนาคุณภาพ สินค้า/บริการของกลุ่ม	0 (0.0)	9 (6.0)	48 (32.0)	87 (58.0)	6 (4.0)	3.60 (0.666)	มาก	4
4. การจำหน่ายสินค้า/ บริการของกลุ่ม	0 (0.0)	4 (2.7)	37 (24.7)	94 (62.7)	15 (10.0)	3.80 (0.645)	มาก	2
5. การโฆษณา ประชาสัมพันธ์สินค้า/ บริการของกลุ่ม	1 (0.7)	4 (2.7)	38 (25.3)	93 (62.0)	(14) (9.3)	3.77 (0.680)	มาก	3
6. การควบคุม ตรวจสอบการดำเนิน ธุรกิจกลุ่ม	0 (0.0)	11 (7.3)	75 (50.0)	62 (41.3)	2 (1.3)	3.37 (0.639)	ปานกลาง	8
7. การแสดงความ คิดเห็นตักตสินใจ แก้ปัญหาในการ ดำเนินงานกลุ่มที่เกิดขึ้น	0 (0.0)	6 (4.0)	64 (42.7)	76 (50.7)	4 (2.7)	3.52 (0.621)	มาก	6
8. การให้คำแนะนำใน เรื่องที่มีความรู้ความ ชำนาญเป็นพิเศษ เพื่อ การดำเนินงานกลุ่ม	1 (0.7)	7 (4.7)	71 (47.3)	67 (44.7)	4 (2.7)	3.44 (0.660)	มาก	7
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	-	-	-	-	-	3.62 (0.669)	มาก	

จากตารางที่ 4.9 ระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ปรากฏผลการวิเคราะห์เป็น
ดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ภาพรวม
ทั้งหมดอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 3.62) โดยเมื่อพิจารณาแยกออกรายละเอียดแต่ด้าน
พบว่าอยู่ในระดับมาก 7 ประเด็น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการผลิตสินค้า/บริการให้แก่กลุ่ม (ค่าเฉลี่ย
3.89) การมีส่วนร่วมในการจำหน่ายสินค้า/บริการของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.80) การมีส่วนร่วมในการ
โฆษณาประชาสัมพันธ์สินค้า/บริการของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.77) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพ
สินค้า/บริการของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.60) การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบคุณภาพสินค้า/บริการของ
กลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.59) การมีส่วนร่วมให้การแสดงความคิดเห็นตักตสันใจแก้ปัญหาในการดำเนินงาน
กลุ่มที่เกิดขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.52) และการมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำในเรื่องที่มีความรู้ความชำนาญ
เป็นพิเศษการดำเนินงานกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.44) ตามลำดับ อยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ การ
ควบคุมตรวจสอบการดำเนินธุรกิจกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.37)

ตารางที่ 4.10 การมีส่วนร่วมในการลงทุน/การปฏิบัติงาน

ประเด็น	ระดับการมีส่วนร่วม (จำนวน/ร้อยละ)					□ (S.D)	ความหมาย	ลำดับ
	n = 150							
	1	2	3	4	5			
1. การลงทุนหรือลงทุน ในการทำธุรกิจของ กลุ่ม	2 (1.3)	14 (9.3)	67 (44.7)	47 (31.3)	20 (13.3)	3.46 (0.887)	มาก	2
2. การลงแรงปฏิบัติงาน	0 (0.0)	2 (1.3)	19 (12.7)	83 (55.3)	46 (30.7)	4.15 (0.683)	มาก	1
3. การลงทุนด้วยวัสดุ/ อุปกรณ์ หรือทรัพยากร อื่นๆ	2 (1.3)	41 (27.3)	42 (28.0)	58 (38.7)	7 (4.7)	3.18 (0.935)	ปานกลาง	3
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	-	-	-	-	-	3.60 (0.835)	มาก	

จากตารางที่ 4.10 ระดับการมีส่วนร่วมในการลงทุน/การปฏิบัติงาน ปรากฏผลการวิเคราะห์เป็นดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วมในการลงทุน/การปฏิบัติงาน ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 3.60) โดยเมื่อพิจารณาแยกออกรายละเอียดแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการลงแรงปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ย 4.15) และการมีส่วนร่วมในการลงทุนหรือลงทุน ในการทำธุรกิจของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.46) ตามลำดับ อยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการลงทุนด้วยวัสดุ/อุปกรณ์ หรือทรัพยากร (ค่าเฉลี่ย 3.18)

ตารางที่ 4.11 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ประเด็น	ระดับการมีส่วนร่วม (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{X} (S.D)	ความหมาย	ลำดับ
	1	2	3	4	5			
1. การติดตามและรับรู้ ความก้าวหน้าของกลุ่ม	0 (0.0)	4 (2.7)	69 (46.0)	75 (50.0)	2 (1.3)	3.50 (0.576)	มาก	4
2. การติดตามผลการ ดำเนินงานของกลุ่ม	0 (0.0)	20 (13.3)	32 (21.3)	97 (64.7)	1 (0.7)	3.53 (0.730)	มาก	1
3. การประเมินผลการ ดำเนินงานในรอบปี	0 (0.0)	12 (8.0)	63 (42.0)	74 (49.3)	1 (0.7)	3.43 (0.649)	มาก	5
4. การประเมินผลการ ปฏิบัติงานของ ประธานและ คณะกรรมการ	1 (0.7)	5 (3.3)	62 (41.3)	81 (54.0)	1 (0.7)	3.51 (0.610)	มาก	2
5. การประเมินผลการ ปฏิบัติงานของสมาชิก กลุ่ม	0 (0.0)	4 (2.7)	67 (44.7)	77 (51.3)	2 (1.3)	3.51 (0.576)	มาก	2
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	-	-	-	-	-	3.50 (0.628)	มาก	

จากตารางที่ 4.11 ระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ปรากฏผลการวิเคราะห์เป็น
ดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวม
ทั้งหมด 3.50) โดยเมื่อพิจารณาแยกออกรายละเอียดแต่ด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ประเด็น
ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการติดตามและรับรู้ความก้าวหน้าของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.53) การมีส่วน
ร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานของ ประชาชนและคณะกรรมการ (ค่าเฉลี่ย 3.51) การมีส่วน
ร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิกกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.51) การมีส่วนร่วมในการ
ติดตามและรับรู้ความก้าวหน้าของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.50) และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล
การดำเนินงานในรอบปี (ค่าเฉลี่ย 3.43) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.12 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

n = 150

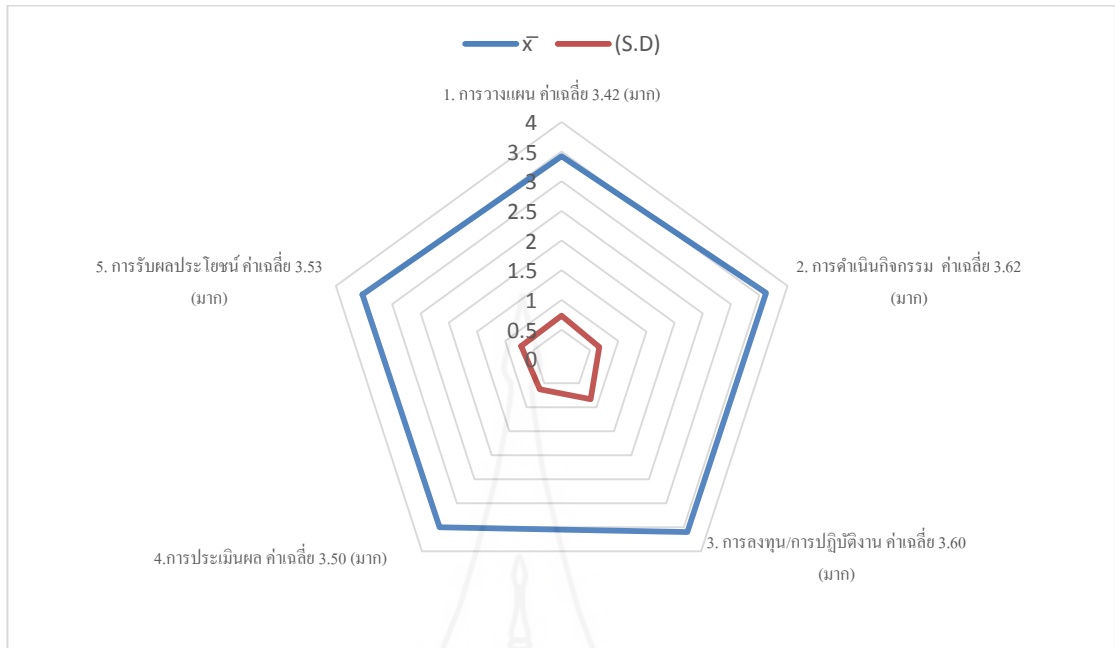
ประเด็น	ระดับการมีส่วนร่วม (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{X} (S.D)	ความหมาย	ลำดับ
	1	2	3	4	5			
1. การได้รับความรู้ ทักษะในการพัฒนาอาชีพ	0 (0.0)	5 (3.3)	13 (8.7)	116 (77.3)	16 (10.7)	3.95 (0.572)	มาก	1
2. การได้รับสวัสดิการ จากการเป็นสมาชิกกลุ่ม	10 (6.7)	16 (10.7)	57 (38.0)	64 (42.7)	3 (2.0)	3.23 (0.913)	ปานกลาง	6
3. การได้รับผลกำไรจากการ ร่วมดำเนินกิจกรรมกลุ่ม	3 (2.0)	20 (13.3)	64 (42.7)	60 (40.0)	3 (2.0)	3.27 (0.791)	ปานกลาง	5
4. การได้รับเงินปันผลจาก การร่วมดำเนินกิจกรรมกลุ่ม	3 (2.0)	21 (14.0)	59 (39.3)	65 (43.3)	2 (1.3)	3.28 (0.795)	ปานกลาง	4
5. การได้รับการยอมรับ จากชุมชนในการร่วม ดำเนินกิจกรรมกลุ่ม	0 (0.0)	6 (4.0)	42 (28.0)	94 (62.7)	8 (5.3)	3.69 (0.634)	มาก	3
6. การมีเพื่อนและ เครือข่ายเพิ่มขึ้น	0 (0.0)	2 (1.3)	39 (26.0)	97 (64.7)	12 (8.0)	3.79 (0.594)	มาก	2
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	-	-	-	-	-	3.53 (0.716)	มาก	

จากตารางที่ 4.12 ระดับการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ปราบกฏผลการวิเคราะห์
เป็นดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย
รวมทั้งหมด 3.53) โดยเมื่อพิจารณาแยกออกรายละเอียดแต่ด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ประเด็น
ได้แก่ การได้รับความรู้ ทักษะในการพัฒนาอาชีพ (ค่าเฉลี่ย 3.95) การได้รับการยอมรับจากชุมชน
ในการร่วมดำเนินกิจกรรมกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.69) การมีเพื่อนและเครือข่ายเพิ่มขึ้น (ค่าเฉลี่ย 3.79)
ตามลำดับ อยู่ในระดับปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่ การได้รับเงินปันผลจากการร่วมดำเนินกิจกรรม
กลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.28) การได้รับผลกำไรจากการร่วมดำเนินกิจกรรมกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.27) และการ
ได้รับสวัสดิการจากการเป็นสมาชิกกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.23) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.13 สรุประดับการมีส่วนร่วมทั้ง 5 ด้าน

				n = 150
การมีส่วนร่วม	\bar{x}	(S.D)	ความหมาย	ลำดับ
1. การมีส่วนร่วมในการ วางแผน	3.42	(0.733)	มาก	5
2. การมีส่วนร่วมในการ ดำเนินกิจกรรม	3.62	(0.669)	มาก	1
3. การมีส่วนร่วมในการ ลงทุน/การปฏิบัติงาน	3.60	(0.835)	มาก	2
4. การมีส่วนร่วมในการ ประเมินผล	3.50	(0.628)	มาก	4
5. การมีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์	3.53	(0.716)	มาก	3
เฉลี่ยรวม	3.53	0.716	มาก	

ภาพที่ 4.2 ระดับการมีส่วนร่วมทั้ง 5 ด้านของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

จากตารางที่ 4.13 ระดับการมีส่วนร่วมทั้ง 5 ด้านของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สรุปได้ว่า ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมากที่สุด 5 ประเด็น (ค่าเฉลี่ย 3.53) ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย 3.62) การมีส่วนร่วมในการลงทุน และการปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ย 3.60) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (ค่าเฉลี่ย 3.53) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 3.50) และการมีส่วนร่วมในการวางแผน (ค่าเฉลี่ย 3.42) ตามลำดับ

3.2 แรงจูงใจในการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ตารางที่ 4.14 ระดับแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ประเด็น	ระดับแรงจูงใจ (จำนวน/ร้อยละ)					□ (S.D)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
1. ต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิต	0	5	28	62	55	4.11	มาก	1
2. ต้องการได้รับการสนับสนุนเงินทุน	1	27	32	70	20	3.54	มาก	10
คอกเบี้ยต่ำ	(0.7)	(18.0)	(21.3)	(46.7)	(13.3)	(0.960)		

n = 150

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

n = 150

ประเด็น	ระดับแรงจูงใจ (จำนวน/ร้อยละ)					□ (S.D)	ความหมาย	อันดับ
	1	2	3	4	5			
3. ต้องการความรู้และเทคโนโลยีการเกษตร แผนใหม่	0 (0.0)	4 (2.7)	39 (26.0)	87 (58.0)	20 (13.3)	3.82 (0.686)	มาก	4
4. ต้องการเข้ามามี ส่วนร่วมในกิจกรรม ของกลุ่ม	6 (4.0)	3 (2.0)	44 (29.3)	75 (50.0)	22 (14.7)	3.69 (0.890)	มาก	7
5. ได้รับการชักชวน ของสมาชิกกลุ่มและ การประชาสัมพันธ์	0 (0.0)	1 (0.7)	49 (32.7)	85 (56.7)	15 (10.0)	3.76 (0.631)	มาก	5
6. ต้องการมีอาชีพเสริม ค่าตอบแทนและรายได้ เสริม	0 (0.0)	7 (4.7)	16 (10.7)	96 (64.0)	31 (20.7)	4.01 (0.709)	มาก	3
7. ต้องการติดต่อ เจ้าหน้าที่	2 (1.3)	4 (2.7)	55 (36.7)	83 (55.3)	6 (4.0)	3.58 (0.678)	มาก	8
8. ต้องการมีเพื่อน	1 (0.7)	1 (0.7)	47 (31.3)	95 (63.3)	6 (4.0)	3.69 (0.590)	มาก	5
9. ต้องการเครือข่าย การตลาด	0 (0.0)	6 (4.0)	22 (14.7)	84 (56.0)	38 (25.3)	4.03 (0.750)	มาก	2
10. ต้องการการยอมรับ จากผู้อื่น	3 (2.0)	24 (16.0)	33 (22.0)	67 (44.7)	23 (15.3)	3.55 (1.000)	มาก	9
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	-	-	-	-	-	3.78 (0.772)	มาก	

จากตารางที่ 4.14 ระดับแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
สรุปว่า แรงจูงใจในการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับ
มากที่สุด 10 ประเด็น ได้แก่ ต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิต (ค่าเฉลี่ย 4.11) ต้องการเครือข่ายการตลาด

(ค่าเฉลี่ย 4.03) ต้องการมีอาชีพเสริม ค่าตอบแทนและรายได้เสริม (ค่าเฉลี่ย 4.01) ต้องการความรู้และเทคโนโลยีการเกษตรแผนใหม่ (ค่าเฉลี่ย 3.82) ได้รับความชักชวนของสมาชิกกลุ่มและการประชาสัมพันธ์ และต้องการมีเพื่อน (ค่าเฉลี่ย 3.76) ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 3.69) ต้องการติดต่อเจ้าหน้าที่ (ค่าเฉลี่ย 3.58) ต้องการการยอมรับจากผู้อื่น (ค่าเฉลี่ย 3.55) และต้องการได้รับการสนับสนุนเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ (ค่าเฉลี่ย 3.54) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 การได้รับการสนับสนุน ปัญหา และข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

4.1 การได้รับการสนับสนุน

ตารางที่ 4.15 การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่

ประเด็น	ระดับ (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} (S.D)	ความหมาย	ลำดับ
	1	2	3	4	5			
1. เจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร						3.61 (0.709)	มาก	1
1.1 ปัจจัยการผลิต	0 (0.0)	4 (2.7)	36 (24.0)	99 (66.0)	11 (7.3)	3.78 (0.612)	มาก	2
1.2 องค์ความรู้	0 (0.0)	0 (0.0)	24 (16.0)	90 (60.0)	36 (24.0)	4.08 (0.629)	มาก	1
1.3 เงินทุน	8 (5.3)	34 (22.7)	66 (44.0)	39 (26.0)	3 (2.0)	2.97 (0.886)	ปานกลาง	3
2. ผู้นำหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน อบต.						2.87 (0.758)	ปานกลาง	3
2.1 ปัจจัยการผลิต	2 (1.3)	39 (26.0)	61 (40.7)	48 (32.0)	0 (0.0)	3.03 (0.798)	ปานกลาง	1
2.2 องค์ความรู้	3 (2.0)	40 (26.7)	82 (54.7)	25 (16.7)	0 (0.0)	2.86 (0.705)	ปานกลาง	2

n = 150

ตารางที่ 4.15 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับ (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} (S.D)	ความหมาย	ลำดับ
	1	2	3	4	5			
2.3 เงินทุน	1 (0.7)	67 (44.7)	56 (37.3)	25 (16.7)	1 (0.7)	2.72 (0.770)	ปานกลาง	3
3. เจ้าหน้าที่รัฐ เช่น ครู, นักพัฒนาชุมชน						3.26 (0.751)	ปานกลาง	2
3.1 ปัจจัยการผลิต	1 (0.7)	21 (14.0)	62 (41.3)	64 (42.7)	2 (1.3)	3.30 (0.749)	ปานกลาง	2
3.2 องค์กรความรู้	0 (0.0)	12 (8.0)	79 (52.7)	49 (32.7)	10 (6.7)	3.38 (0.730)	ปานกลาง	1
3.3 เงินทุน	1 (0.7)	32 (21.3)	71 (47.3)	43 (28.7)	3 (2.0)	3.10 (0.775)	ปานกลาง	3
4. เจ้าหน้าที่บริษัทเอกชน						1.99 (0.700)	น้อย	4
4.1 ปัจจัยการผลิต	28 (18.7)	100 (66.7)	18 (12.0)	4 (2.7)	0 (0.0)	1.99 (0.645)	น้อย	2
4.2 องค์กรความรู้	27 (18.0)	96 (64.0)	18 (12.0)	9 (6.0)	0 (0.0)	2.06 (0.735)	น้อย	1
4.3 เงินทุน	40 (26.7)	87 (58.0)	18 (12.0)	5 (3.3)	0 (0.0)	1.92 (0.719)	น้อย	3
5. เจ้าหน้าที่องค์กร พัฒนาเอกชน						1.87 (0.753)	น้อย	5
5.1 ปัจจัยการผลิต	38 (25.3)	92 (61.3)	15 (10.0)	4 (2.7)	1 (0.7)	1.92 (0.719)	น้อย	1
5.2 องค์กรความรู้	44 (29.3)	84 (56.0)	14 (9.3)	5 (3.3)	3 (2.0)	1.93 (0.836)	น้อย	2
5.3 เงินทุน	56 (37.3)	79 (52.7)	11 (7.3)	4 (2.7)	0 (0.0)	1.75 (0.704)	น้อยที่สุด	3
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	-	-	-	-	-	2.72 (0.734)	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.15 ระดับการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตร ปรากฏผลการวิเคราะห์เป็นดังนี้

ระดับการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 2.72) โดยเมื่อพิจารณาแยกออกรายละเอียดแต่ด้าน พบว่า

1. **เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร** ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวม 3.61) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ องค์ความรู้ (ค่าเฉลี่ย 4.08) และปัจจัยการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.78) ตามลำดับ อยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ เงินทุน (ค่าเฉลี่ย 2.97)

2. **ผู้นำหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน อบต.** ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 2.87) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ ปัจจัยการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.03) องค์ความรู้ (ค่าเฉลี่ย 2.86) และเงินทุน (ค่าเฉลี่ย 2.72) ตามลำดับ

3. **เจ้าหน้าที่รัฐ เช่น ครู, นักพัฒนาชุมชน** ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 3.26) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ องค์ความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.38) ปัจจัยการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.30) และเงินทุน (ค่าเฉลี่ย 3.10) ตามลำดับ

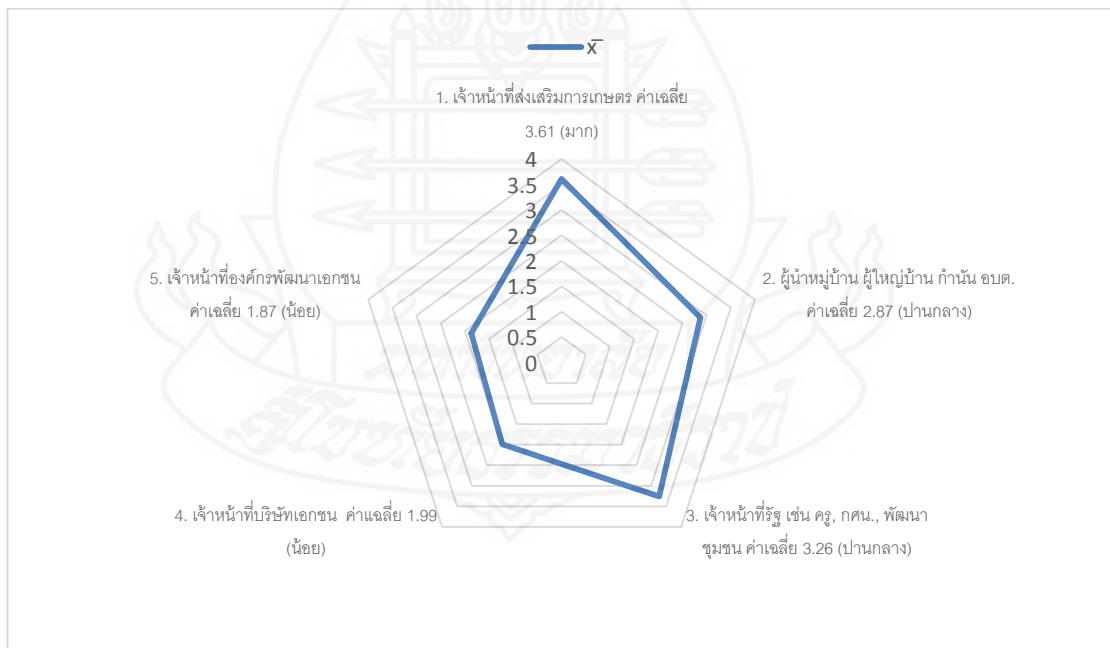
4. **เจ้าหน้าที่บริษัทเอกชน** ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยรวม 1.99) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับน้อยทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ องค์ความรู้ (ค่าเฉลี่ย 2.06) ปัจจัยการผลิต (ค่าเฉลี่ย 1.99) และเงินทุน (ค่าเฉลี่ย 1.92) ตามลำดับ

5. **เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน** ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยรวม 1.87) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับน้อย 2 ประเด็น ได้แก่ ปัจจัยการผลิต (ค่าเฉลี่ย 1.92) และองค์ความรู้ (ค่าเฉลี่ย 1.93) ตามลำดับ อยู่ในระดับน้อยที่สุด 1 ประเด็น ได้แก่ เงินทุน (ค่าเฉลี่ย 1.75)

ตารางที่ 4.16 สรุประดับการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่

n = 150

การได้รับการสนับสนุน	\bar{x}	(S.D)	ความหมาย	ลำดับ
1. เจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร	3.61	(0.709)	มาก	1
2. ผู้นำหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน อบต.	2.87	(0.758)	ปานกลาง	3
3. เจ้าหน้าที่รัฐ เช่น ครู, นักพัฒนาชุมชน	3.26	(0.751)	ปานกลาง	2
4. เจ้าหน้าที่บริษัทเอกชน	1.99	(0.700)	น้อย	4
5. เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนา เอกชน	1.87	(0.753)	น้อย	5
เฉลี่ยรวม	2.72	0.734	ปานกลาง	

ภาพที่ 4.3 ระดับการได้รับการสนับสนุนเจ้าหน้าที่

จากตารางที่ 4.16 การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ สรุปว่า ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น อยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.61) อยู่ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ เจ้าหน้าที่รัฐ เช่น ครู, นักพัฒนาชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.26) และผู้นำหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน อบต. (ค่าเฉลี่ย 2.87) ตามลำดับ อยู่ในระดับน้อย 2 ประเด็น ได้แก่ เจ้าหน้าที่บริษัทเอกชน (ค่าเฉลี่ย 1.99) และเจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน (ค่าเฉลี่ย 1.87) ตามลำดับ

4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ตารางที่ 4.17 ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

n = 150

ประเด็น	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					□ (S.D)	ความหมาย	ลำดับ
	1	2	3	4	5			
1. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการวางแผน	-	-	-	-	-	2.52	น้อย	2
						(0.705)		
1) สมาชิกไม่สามารถเข้าร่วมประชุมเพื่อการวางแผนต่อเนื่อง	6 (4.0)	72 (48.0)	53 (35.3)	19 (12.7)	0 (0.0)	2.57 (0.763)	น้อย	3
2) สมาชิกไม่มีความรู้ด้านการวางแผน	0 (0.0)	57 (38.0)	61 (40.7)	29 (19.3)	3 (2.0)	2.85 (0.798)	ปานกลาง	1
3) สมาชิกบางรายไม่ได้รับโอกาสในการมีส่วนร่วม เช่น การฝึกฝนให้กล้าแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม การไปรับความรู้จากหน่วยงานของรัฐ	3 (2.0)	65 (43.3)	65 (43.3)	17 (11.3)	0 (0.0)	2.64 (0.707)	ปานกลาง	2
4) สมาชิกไม่ได้เข้าร่วมประชุม เนื่องจากเวลาว่างไม่ตรงกัน	0 (0.0)	87 (58.0)	48 (32.0)	13 (8.7)	2 (1.3)	2.53 (0.711)	น้อย	4
5) สมาชิกไม่ได้เสนอความคิดเห็นในการประชุม	15 (10.0)	93 (62.0)	37 (24.7)	5 (3.3)	0 (0.0)	2.21 (0.661)	น้อย	6

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					□ (S.D)	ความหมาย	ลำดับ
	1	2	3	4	5			
6) สมาชิกกลุ่ม ไม่ได้ เข้าร่วมการจัดทำแผน การทำกิจกรรม จึงทำ ให้สมาชิกมองไม่เห็น ความสำคัญของกิจกรรม	1 (0.7)	105 (70.0)	36 (24.0)	8 (5.3)	0 (0.0)	2.34 (0.589)	น้อย	5
2. ปัญหาการมีส่วนร่วมใน การดำเนินกิจกรรม	-	-	-	-	-	2.50 (0.822)	น้อย	3
1) สมาชิกไม่สามารถ หาช่องทางการตลาด เพื่อจำหน่ายสินค้า	11 (7.3)	35 (23.3)	72 (48.0)	31 (20.7)	1 (0.7)	2.84 (0.860)	ปานกลาง	2
2) สมาชิกกลุ่มมีงาน ประจำหรืออาชีพหลัก จึงไม่มีเวลามาทำ กิจกรรมของกลุ่ม	4 (2.7)	36 (24.0)	87 (58.0)	21 (14.0)	2 (1.3)	2.87 (0.726)	ปานกลาง	1
3) สมาชิกมีเวลาปฏิบัติ งานไม่ตรงกัน	2 (1.3)	69 (46.0)	66 (44.0)	11 (7.3)	2 (1.3)	2.61 (0.703)	ปานกลาง	4
4) สมาชิกขาดความรู้ ด้านการพัฒนาการ แปรรูปและบรรจุ ผลิตภัณฑ์	4 (2.7)	71 (47.3)	44 (29.3)	30 (20.0)	1 (0.7)	2.69 (0.845)	ปานกลาง	3
5) สมาชิกขาดทักษะ และประสบการณ์	20 (13.3)	68 (45.3)	25 (16.7)	36 (24.0)	1 (0.7)	2.53 (1.021)	น้อย	6
6) สมาชิกขาดการมี ส่วนร่วมในการทำ กิจกรรมในช่วงการ เพาะปลูก และช่วงการ เก็บเกี่ยวผลผลิตในภาค การเกษตร	25 (16.7)	52 (34.7)	37 (24.7)	29 (19.3)	7 (4.7)	2.61 (1.117)	ปานกลาง	4

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					□ (S.D)	ความหมาย	ลำดับ
	1	2	3	4	5			
7) กิจกรรมของกลุ่ม ไม่สอดคล้องกับความ ต้องการของสมาชิก	15 (10.0)	90 (60.0)	34 (22.7)	11 (7.3)	0 (0.0)	2.27 (0.741)	น้อย	8
8) สมาชิกไม่เข้าใจใน การดำเนินกิจกรรม เป็นเหตุให้ไม่เข้าร่วม	13 (8.7)	105 (70.0)	29 (19.3)	3 (2.0)	0 (0.0)	2.15 (0.584)	น้อย	9
9) สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ ที่แปรรูปมีเฉพาะช่วง ทำให้สมาชิกไม่ สามารถมีส่วนร่วม อย่างต่อเนื่อง	19 (12.7)	66 (44.0)	35 (23.3)	30 (20.0)	0 (0.0)	2.51 (0.954)	น้อย	7
10) สมาชิกไม่เคารพกฎ กติกาของกลุ่ม	29 (19.3)	98 (65.3)	18 (12.0)	5 (3.3)	0 (0.0)	1.99 (0.671)	น้อย	10
3. ปัญหาการมีส่วนร่วมใน การลงทุน/การปฏิบัติงาน	-	-	-	-	-	2.70 (0.843)	ปานกลาง	1
1) สมาชิกขาดเงินทุน หรือลงหุ้น	7 (4.7)	36 (24.0)	78 (52.0)	27 (18.0)	2 (1.3)	2.87 (0.805)	ปานกลาง	1
2) ไม่มีแหล่งเงินทุน	9 (6.0)	63 (42.0)	46 (30.7)	30 (20.0)	2 (1.3)	2.69 (0.906)	ปานกลาง	2
3) สมาชิกเป็นผู้สูงอายุ การลงแรงปฏิบัติงาน ทำได้ไม่เต็มที่	7 (4.7)	63 (42.0)	54 (36.0)	25 (16.7)	1 (0.7)	2.67 (0.833)	ปานกลาง	3
4) สมาชิกไม่ต้องการ ลงทุนวัสดุอุปกรณ์ หรือทรัพยากรอื่น ๆ	11 (7.3)	61 (40.7)	56 (37.3)	22 (14.7)	0 (0.0)	2.59 (0.828)	น้อย	4

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} (S.D)	ความหมาย	ลำดับ
	1	2	3	4	5			
4. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	-	-	-	-	-	2.49 (0.788)	น้อย	4
1) สมาชิกไม่เห็นความสำคัญของการประเมินผล	18 (12.0)	91 (60.7)	28 (18.7)	12 (8.0)	1 (0.7)	2.25 (0.794)	น้อย	5
2) สมาชิกขาดการติดตามและรับรู้ความก้าวหน้า	6 (4.0)	74 (49.3)	49 (32.7)	17 (11.3)	4 (2.7)	2.59 (0.844)	น้อย	3
3) สมาชิกไม่ทราบเกณฑ์การประเมินผล	0 (0.0)	77 (51.3)	48 (32.0)	24 (16.0)	1 (0.7)	2.66 (0.767)	ปานกลาง	1
4) สมาชิกไม่มีความรู้และไม่เข้าใจการดำเนินงาน ทำให้ขาดการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล	9 (6.0)	62 (41.3)	57 (38.0)	22 (14.7)	0 (0.0)	2.61 (0.809)	ปานกลาง	2
5) สมาชิกมองไม่เห็นประโยชน์ของการประเมินผล	10 (6.7)	87 (58.0)	41 (27.3)	12 (8.0)	0 (0.0)	2.37 (0.727)	น้อย	4
5. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	-	-	-	-	-	2.18 (0.759)	น้อย	5
1) การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มยังไม่ให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า	25 (16.7)	47 (31.3)	45 (30.0)	31 (20.7)	2 (1.3)	2.59 (1.037)	ปานกลาง	1
2) การกำหนดผลประโยชน์จะเกิดแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้น	37 (24.7)	92 (61.3)	17 (11.3)	3 (2.0)	1 (0.7)	1.93 (0.706)	น้อย	6

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

ประเด็น	ระดับปัญหา (จำนวน/ร้อยละ)					\bar{x} (S.D)	ความหมาย	ลำดับ
	1	2	3	4	5			
3) สมาชิกไม่เข้าร่วม การประชุมชี้แจงเกี่ยวกับ ผลประโยชน์ อย่างต่อเนื่อง	26 (17.3)	81 (51.0)	38 (25.3)	3 (2.0)	2 (1.3)	2.16 (0.778)	น้อย	4
4) กลุ่มไม่ชี้แจงเกี่ยวกับ ผลประโยชน์ให้สมาชิก ทราบอย่างต่อเนื่อง	24 (16.0)	98 (65.3)	28 (18.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	2.03 (0.590)	น้อย	5
5) กลุ่มไม่มีการกำหนด หลักเกณฑ์การแบ่งปัน ผลประโยชน์หรือมีการ กำหนดแต่ไม่ชัดเจน	15 (10.0)	96 (64.0)	34 (22.7)	3 (2.0)	2 (1.3)	2.21 (0.698)	น้อย	3
6) สมาชิกมีความ สัมพันธ์ในรูปแบบ เครือข่าย ทำให้การ ตัดสินใจเกิดความ ลำบากใจในการ แบ่งปันผลประโยชน์	35 (23.3)	101 (67.3)	9 (6.0)	5 (3.3)	0 (0.0)	1.89 (0.647)	น้อย	7
7) มีข้อจำกัดทำให้ขาด โอกาสในการได้ไป ศึกษาดูงาน/อบรม/ แลกเปลี่ยนประสบ การณ์กับกลุ่มอื่น ๆ	9 (6.0)	85 (56.7)	33 (22.0)	21 (14.0)	2 (1.3)	2.48 (0.857)	น้อย	2
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	-	-	-	-	-	2.49 (0.783)	น้อย	

จากตารางที่ 4.17 เกี่ยวกับระดับปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ปรากฏผลการวิเคราะห์เป็นดังนี้

1. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการวางแผน ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยรวม 2.52) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกไม่มีความรู้ด้านการวางแผน (ค่าเฉลี่ย 2.85) และสมาชิกบางรายไม่ได้รับโอกาสในการมีส่วนร่วม เช่น การฝึกฝนให้กล้าแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม การไปรับความรู้จากหน่วยงานของรัฐ (ค่าเฉลี่ย 2.64) ตามลำดับ อยู่ในระดับน้อย 4 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกไม่สามารถเข้าร่วมประชุมเพื่อการวางแผนต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 2.57) สมาชิกไม่ได้เข้าร่วมประชุม เนื่องจากเวลาว่างไม่ตรงกัน (ค่าเฉลี่ย 2.53) สมาชิกกลุ่มไม่ได้เข้าร่วมการจัดทำแผนการทำกิจกรรม จึงทำให้สมาชิกมองไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย 2.34) และสมาชิกไม่ได้เสนอความคิดเห็นในการประชุม (ค่าเฉลี่ย 2.21) ตามลำดับ

2. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยรวม 2.50) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 5 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกกลุ่มมีงานประจำหรืออาชีพหลักจึงไม่มีเวลาทำกิจกรรมของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.87) สมาชิกไม่สามารถหาช่องทางการตลาดเพื่อจำหน่ายสินค้า (ค่าเฉลี่ย 2.84) สมาชิกขาดความรู้ด้านการพัฒนาการแปรรูปและบรรจุผลิตภัณฑ์ (ค่าเฉลี่ย 2.69) สมาชิกมีเวลาปฏิบัติงานไม่ตรงกัน (ค่าเฉลี่ย 2.61) และสมาชิกขาดการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในช่วงการเพาะปลูก และช่วงการเก็บเกี่ยวผลผลิตในภาคการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 2.61) ตามลำดับ อยู่ในระดับน้อย 5 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกขาดทักษะและประสบการณ์ (ค่าเฉลี่ย 2.53) สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปมีเฉพาะช่วง ทำให้สมาชิกไม่สามารถมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 2.51) กิจกรรมของกลุ่มไม่สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก (ค่าเฉลี่ย 2.27) สมาชิกไม่เข้าใจในการดำเนินกิจกรรม เป็นเหตุให้ไม่เข้าร่วม (ค่าเฉลี่ย 2.15) และสมาชิกไม่เคารพกฎกติกาของกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 1.99) ตามลำดับ

3. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการลงทุน และการปฏิบัติงาน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 2.70) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกขาดเงินลงทุน หรือลงทุน (ค่าเฉลี่ย 2.87) ไม่มีแหล่งเงินทุน (ค่าเฉลี่ย 2.69) และสมาชิกเป็นผู้สูงอายุ การลงแรงปฏิบัติงานทำได้ไม่เต็มที่ (ค่าเฉลี่ย 2.67) ตามลำดับ อยู่ในระดับน้อย 1 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกไม่ต้องการลงทุนวัสดุอุปกรณ์ หรือทรัพยากรอื่น ๆ (ค่าเฉลี่ย 2.59)

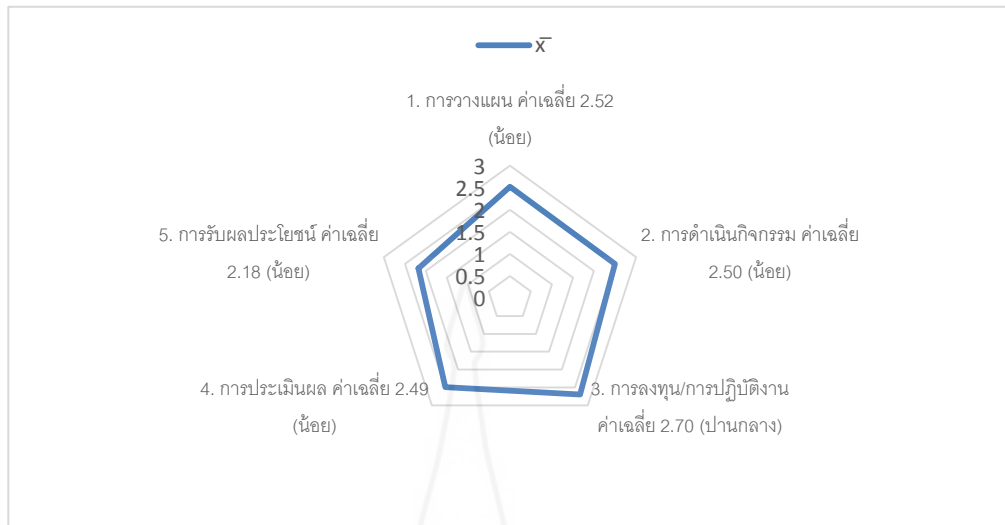
4. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยรวม 2.49) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกไม่ทราบเกณฑ์การประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 2.66) และสมาชิกไม่มีความรู้และไม่เข้าใจการดำเนินงาน ทำ

ให้ขาดการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 2.61) ตามลำดับ อยู่ในระดับน้อย 3 ประเด็น ได้แก่ สมาชิกขาดการติดตามและรับรู้ความก้าวหน้า (ค่าเฉลี่ย 2.59) สมาชิกมองไม่เห็นประโยชน์ของการประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 2.37) และสมาชิกไม่เห็นความสำคัญของการประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 2.25) ตามลำดับ

5. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยรวม 2.18) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น คือ การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มยังไม่ให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า (ค่าเฉลี่ย 2.59) และอยู่ในระดับน้อย 6 ประเด็น ได้แก่ มีข้อจำกัดทำให้ขาดโอกาสในการได้ไปศึกษาดูงาน/อบรม/ แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับกลุ่มอื่น ๆ (ค่าเฉลี่ย 2.48) กลุ่มไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์การแบ่งปันผลประโยชน์หรือมีการกำหนดแต่ไม่ชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 2.21) สมาชิกไม่เข้าร่วมการประชุมชี้แจงเกี่ยวกับผลประโยชน์อย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 2.16) กลุ่มไม่ชี้แจงเกี่ยวกับผลประโยชน์ให้สมาชิกทราบอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 2.03) การกำหนดผลประโยชน์จะเกิดแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้น (ค่าเฉลี่ย 1.93) และสมาชิกมีความสัมพันธ์ในรูปแบบเครือข่าย ทำให้การตัดสินใจเกิดความลำเอียงในการแบ่งปันผลประโยชน์ (ค่าเฉลี่ย 1.89) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.18 สรุปปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

n = 150				
ปัญหา	\bar{x}	(S.D)	ความหมาย	อันดับ
1. การมีส่วนร่วมในการวางแผน	2.52	0.705	น้อย	2
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม	2.50	0.822	น้อย	3
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุน/การปฏิบัติงาน	2.70	0.843	ปานกลาง	1
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	2.49	0.788	น้อย	4
5. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	2.18	0.759	น้อย	5
เฉลี่ยรวม	2.49	0.783	น้อย	

ภาพที่ 4.4 ระดับปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

จากตารางที่ 4.18 ระดับปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สรุปได้ว่า ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย พิจารณาแยกเป็นรายประเด็น อยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาการมีส่วนร่วมในการลงทุน และการปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ย 2.70) อยู่ในระดับน้อย 4 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาการมีส่วนร่วมในการวางแผน (ค่าเฉลี่ย 2.52) ปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย 2.50) ปัญหาการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (ค่าเฉลี่ย 2.49) และปัญหาการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (ค่าเฉลี่ย 2.18) ตามลำดับ

4.2 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม

ตารางที่ 4.19 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน
เกษตรกร

n = 150

ประเด็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เสนอให้มีกิจกรรมปรับทัศนคติและการมองเป้าหมายให้เป็นอันเดียวกัน เนื่องจากคนเก่ากับคนใหม่ที่มีความแตกต่างด้านความคิดมาก่อนยึดติดอันเก่ามาหลังไม่ได้รับทราบ ทำให้เกิดความคิดไม่ตรงกัน	1	0.7
2. ควรมีการละลายพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	1	0.7
3. ต้องการเครื่องมือในการปฏิบัติงาน	1	0.7
รวม	3	2.1

จากตารางที่ 4.19 ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีดังนี้

ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการวางแผน มี 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.7 เสนอให้มีกิจกรรมปรับทัศนคติและการมองเป้าหมายให้เป็นอันเดียวกัน เนื่องจากคนเก่ากับคนใหม่ที่มีความแตกต่างด้านความคิด มาก่อนยึดติดอันเก่ามาหลังไม่ได้รับทราบ ทำให้เกิดความคิดไม่ตรงกัน ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม มี 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.7 ควรมีการละลายพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการลงทุน/การปฏิบัติงาน มี 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.7 ต้องการเครื่องมือในการปฏิบัติงาน

ตอนที่ 5 การทดสอบสมมติฐาน

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางใดกับตัวแปรตาม และมีระดับความเกี่ยวข้องมากน้อยเพียงใด โดยการวิเคราะห์ครั้งนี้ใช้ตัวแปรอิสระที่คัดเลือกมาทั้งหมด 9 ตัวแปร ได้แก่ อายุ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร รายได้รวม ระดับความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ระดับการได้รับความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ระดับแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ และระดับปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน ตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

5.1 สัญลักษณ์ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษาวิจัย

ตารางที่ 4.20 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์

		n = 150
ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- ตัวแปรอิสระ		
X_1 = อายุ (ปี)	53.13	10.044
X_2 = จำนวนสมาชิกในครอบครัว (คน)	4.17	1.278
X_3 = ระยะเวลาการเป็นสมาชิก (ปี)	9.91	6.267
X_4 = รายได้รวม (บาท/ปี)	119,866.00	52,035.785
X_5 = คะแนนความรู้ของสมาชิก (คะแนน)	10.77	1.238

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	n = 150
		ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน
X_6 = การได้รับข้อมูลข่าวสาร ด้านการดำเนินงาน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	3.13	0.775
X_7 = ระดับแรงจูงใจ	3.78	0.772
X_8 = ระดับการได้รับการสนับสนุน	2.72	0.734
X_9 = ระดับปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	2.49	0.783
- ตัวแปรตาม		
Y_1 = การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิก กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	3.53	0.716

จากตารางที่ 4.20 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามีอายุเฉลี่ย 53.13 ปี ส่วนมากจบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 มีสถานภาพสมรส ภูมิลำเนาตั้งรกรากมาตั้งแต่บรรพบุรุษ จำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4.14 คน ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม 9.91 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นสมาชิกในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร รายได้รวม 119,866.00 บาท/ปี ระดับความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 10.77) และระดับแรงจูงใจอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.78) การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.72)

ตารางที่ 4.21 ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมดที่ใช้ในการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบปกติแต่ละคู่ โดยแสดงในรูปเมตริกสัมพันธ์ (correlation matrix)

n = 150

Model	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈	X ₉
X ₁	1.000	-.585**	.053	-.417**	-.052	-.062	-.128	-.014	-.127
X ₂		1.000	-.144	-.320**	.128	-.014	.043	.064	.138
X ₃			1.000	.277**	.004	.072	.193*	.118	.213**
X ₄				1.000	-.076	.007	-.078	.004	.081
X ₅					1.000	.013	.101	.075	-.051
X ₆						1.000	.101	.161*	-.014
X ₇							1.000	.412**	.356**
X ₈								1.000	.137
X ₉									1.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** มีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.21 ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมดที่ใช้ในการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบปกติแต่ละคู่ โดยแสดงในรูปเมตริกสัมพันธ์ (correlation matrix) ปรากฏผลดังนี้ ตัวแปรอิสระที่ใช้ในการวิเคราะห์ทุกตัวมีความสัมพันธ์กันต่ำ คือ ความสัมพันธ์ในทางบวกมีค่าอยู่ระหว่าง 0.004 ถึง 0.412 และความสัมพันธ์ในทางลบมีค่าอยู่ระหว่าง -0.014 ถึง -0.585 ไม่มีตัวแปรคู่ใดมีความสัมพันธ์สูง (เกินกว่า 0.80) จึงไม่ก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity ซึ่งจะเป็นการละเมิดข้อสมมติฐานที่เกี่ยวกับเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุแบบปกติ ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้ตัวแปรอิสระทั้ง 9 ตัวแปรวิเคราะห์การถดถอยแบบปกติ ต่อไป

5.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรกับระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (Y)

ตารางที่ 4.22 การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุความสัมพันธ์ของตัวแปรกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร(Y)

n = 150

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (b)	t	Sig.
ค่าคงที่	9.315	7.283	0.000
X ₁ = อายุ	0.088	1.435	0.153
X ₂ = จำนวนสมาชิกในครอบครัว	-0.063	-1.006	0.316
X ₃ = ระยะเวลาการเป็นสมาชิก	0.026	0.419	0.676
X ₄ = รายได้รวม	0.097	1.568	0.119
X ₅ = ระดับความรู้ของสมาชิก	0.279	2.792**	0.006
X ₆ = ระดับการได้รับความรู้จากแหล่งต่าง ๆ	-0.102	-1.378	0.170
X ₇ = ระดับแรงจูงใจ	1.719	7.005**	0.000
X ₈ = ระดับการได้รับการสนับสนุน	-1.703	3.464**	0.001
X ₉ = ระดับปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	1.094	-6.118**	0.000
R² = 0.462 SEE = 1.483 F = 31.093 Sig. of F = 0.000			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

**มีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.22 ตัวแปรทั้งหมดสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ได้อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 (F = 31.093 Sig. Of F = 0.000) โดยมีอำนาจพยากรณ์ประมาณร้อยละ 46.2 (R² = 0.462) และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ (SEE) เท่ากับ 1.483 ส่วนผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทางสังคม สภาพทางเศรษฐกิจ และระดับการได้รับความรู้จากแหล่งต่าง ๆ กับระดับการมีส่วนร่วม (Y) พบว่า ในค่าตัวแปรอิสระ 5 ตัวแปร มีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ มี 4 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ ระดับความรู้เกี่ยวกับดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ระดับแรงจูงใจ ระดับการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ และระดับปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

โดยมีความสัมพันธ์ทางบวก 3 ตัวแปร ได้แก่ เมื่อระดับความรู้เกี่ยวกับดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเพิ่มขึ้น การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มก็จะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เมื่อระดับแรงจูงใจเพิ่มขึ้น การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มก็จะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และเมื่อระดับการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่เพิ่มขึ้น การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มก็จะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ส่วนระดับปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มมีความสัมพันธ์ทางลบโดยมีผลแปรผกผัน กล่าวคือ เมื่อระดับปัญหาเพิ่มขึ้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มก็จะมีแนวโน้มลดลงสรุปเป็นสมการแสดงความสัมพันธ์ได้ ดังนี้

$$Y = 9.315 + 0.088X_1 - 0.063X_2 + 0.026X_3 + 0.097X_4 + 0.279X_5 - 0.102X_6 + 1.719X_7 - 1.703X_8 + 1.094X_9$$

จากสมการ สรุปได้ดังนี้

1. ค่า a คือ ค่าคงที่ มีค่าเท่ากับ 9.315 แสดงว่าเส้นกราฟตัดกับแกน Y สูงกว่าเส้นแกน X ค่า a จึงมีค่าเป็นบวก

2. ค่า b ที่เป็นค่า สัมประสิทธิ์การถดถอยเป็นความชันของเส้นกราฟ เป็นค่าที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของเส้นกราฟ เมื่อตัวแปรอิสระหรือตัวแปรต้น (X) เปลี่ยนแปลงไปหนึ่งหน่วยจะทำให้ตัวแปร Y เปลี่ยนแปลงไป b หน่วย

2.1 เมื่ออายุ (X_1) เปลี่ยนแปลงไปหนึ่งหน่วยจะทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (Y) เปลี่ยนแปลงไป 0.088 หน่วย โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน

2.2 เมื่อจำนวนสมาชิกในครอบครัว (X_2) เปลี่ยนแปลงไปหนึ่งหน่วยจะทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (Y) เปลี่ยนแปลงไป 0.063 หน่วย โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม

2.3 เมื่อระยะเวลาการเป็นสมาชิกของกลุ่มแม่บ้าน (X_3) เปลี่ยนแปลงไปหนึ่งหน่วยจะทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (Y) เปลี่ยนแปลงไป 0.026 หน่วย โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน

2.4 เมื่อรายได้รวมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (X_4) เปลี่ยนแปลงไปหนึ่งหน่วยจะทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (Y) เปลี่ยนแปลงไป 0.097 หน่วย โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน

2.5 เมื่อระดับความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (X_5) เปลี่ยนแปลงไปหนึ่งหน่วยจะทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (Y) เปลี่ยนไป 0.279 หน่วย โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน

2.6 เมื่อระดับการได้รับความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (X_6) เปลี่ยนแปลงไปหนึ่งหน่วย จะทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (Y) เปลี่ยนแปลงไป 0.102 หน่วยโดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกัน

2.7 เมื่อระดับแรงจูงใจของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (X_7) เปลี่ยนแปลงไปหนึ่งหน่วยจะทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (Y) เปลี่ยนแปลงไป 1.719 หน่วย โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน

2.8 เมื่อระดับการได้รับการสนับสนุนของเจ้าหน้าที่ (X_8) เปลี่ยนแปลงไปหนึ่งหน่วยจะทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (Y) เปลี่ยนแปลงไป 1.703 หน่วย โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกัน

2.9 เมื่อระดับระดับปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (X_9) เปลี่ยนแปลงไปหนึ่งหน่วย จะทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (Y) เปลี่ยนแปลงไป 1.094 หน่วย โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน

โดยมีค่า $R^2 = 0.462$ คือ ความสามารถในการทำนายของสมการ แสดงว่าจากสมการดังกล่าวเมื่อแทนค่าตัวแปรอิสระ (X) ทั้งหมดสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตาม (Y) ได้ร้อยละ 46.2

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา” ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นสำคัญ โดยจำแนกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์

1.1.1 การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา วัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยทางเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 2) ความรู้ และแหล่งความรู้เกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 3) การมีส่วนร่วมและแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 4) การได้รับการสนับสนุน ปัญหา และข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 5) ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่วิจัย หมายถึง สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ที่จดทะเบียน จัดตั้งไว้กับกรมส่งเสริมการเกษตรไว้จนถึงปี พ.ศ. 2562 จำนวนสมาชิกทั้งสิ้น 239 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการประมาณขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane (1973) ที่ความคลาดเคลื่อน 0.05 โดยมีขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 150 ราย คิดเป็นร้อยละ 62.76 ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอตะกั่วทุ่ง ที่จดทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตรไว้จนถึงปี พ.ศ. 2562 และทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) โดยวิธีการจับสลาก

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ ที่เป็นคำถามปลายปิด (Closed-ended Questions) แบ่งออกเป็น 4 ตอน ก่อนนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้ได้ นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา เพื่อพิจารณา ตรวจสอบความถูกต้อง และให้คำแนะนำแก้ไข จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence, IOC) ซึ่งได้ค่า IOC = 0.98 และหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ในแต่ละตอนได้ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่าง 0.795 - 0.969 ซึ่งแสดงว่ามีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงจึงสามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลได้

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขหลังจากการทดสอบเรียบร้อยแล้วไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 150 ราย

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) การจัดอันดับ การแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนด และวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุแบบปกติ (Multiple Regression Analysis)

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยทางเศรษฐกิจของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่ตอบแบบสัมภาษณ์เรื่องการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา ส่วนมากมีอายุเฉลี่ย 53.13 ปี มีสถานภาพการสมรสเป็นส่วนใหญ่ มีภูมิลำเนาตั้งรกรากมาแต่บรรพบุรุษ ระดับการศึกษา สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนมากจบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวนสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่ มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.17 คน ประกอบอาชีพการทำสวนเป็นอาชีพหลัก มีอาชีพรองเป็นอาชีพรับจ้าง ส่วนใหญ่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเฉลี่ย 9.91 ปี สถานภาพในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ เป็นสมาชิกกลุ่ม เกษตรกรส่วนมากเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และไม่ได้ดำรงตำแหน่งใด ๆ ทางสังคม มีรายได้เฉลี่ยในภาคเกษตร 84,624.14 บาท นอกภาคเกษตร 45,791.67 บาท รายได้รวมทั้งหมดของครอบครัวเฉลี่ย 119,866.00 บาท ค่าใช้จ่ายของครอบครัวส่วนใหญ่ ใช้เป็นค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคในครัวเรือน และผลตอบแทนจากการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ส่วนใหญ่ได้รับเงินปันผล

1.3.2 ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1) ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จากการวัดระดับความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวน 15 ข้อ คิดเป็น 15 คะแนน พบว่า ในภาพรวมสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรร้อยละ 84.7 มีความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่ตอบผิดมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ที่ปรึกษากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจะมีกี่คนก็ได้ บทบาทของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรไม่ได้เน้นการเพิ่มรายได้ให้แก่สมาชิกกลุ่มเป็นหลัก และสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป

2) แหล่งความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีแหล่งความรู้และระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารทั้งที่เป็นสื่อบุคคล สื่อกลุ่ม สื่อมวลชน และสื่อออนไลน์ ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง โดยเมื่อพิจารณาแหล่งความรู้แต่ละประเภท พบว่าได้รับจากสื่อกลุ่ม มากกว่าสื่ออื่น ๆ รองลงมาคือ สื่อออนไลน์ สื่อบุคคล และสื่อมวลชน

1.3.3 การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยภาพรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในการวางแผนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง 8 ประเด็น คือ การวางแผนการพัฒนาทักษะความรู้ การวางแผนการแปรรูป/เพิ่มมูลค่าสินค้า การวางแผนด้านการตลาด การวางแผนโฆษณาประชาสัมพันธ์กลุ่ม การกำหนดต้นทุนการผลิตสินค้า การวางแผนพัฒนากลุ่ม การวางแผนด้านการเงินของกลุ่ม และการวางแผนตรวจสอบคุณภาพ/พัฒนาคุณภาพสินค้า/มาตรฐานและบริการ ตามลำดับ อยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น คือ การกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และการวางแผนการผลิต ตามลำดับ

2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับมาก 6 ประเด็น คือ การมีส่วนร่วมในการผลิตสินค้า/บริการให้แก่กลุ่ม การมีส่วนร่วมในการจำหน่ายสินค้า/บริการของกลุ่ม การมีส่วนร่วมในการโฆษณาประชาสัมพันธ์สินค้า/บริการของกลุ่ม การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพสินค้า/บริการของกลุ่ม การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบคุณภาพสินค้า/บริการของกลุ่ม และการมีส่วนร่วมให้การแสดงความคิดเห็นตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินงานกลุ่มที่เกิดขึ้น ตามลำดับ อยู่ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น คือ การมีส่วนร่วม

ในการให้คำแนะนำในเรื่องที่มีความรู้ความชำนาญเป็นพิษการดำเนินงานกลุ่ม และการควบคุม ตรวจสอบการดำเนินธุรกิจกลุ่ม ตามลำดับ

3) *การมีส่วนร่วมในการลงทุน/การปฏิบัติงาน* พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับมาก 1 ประเด็น คือ การมีส่วนร่วมในการลงแรงปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง 2 ประเด็น คือ การมีส่วนร่วมในการลงทุนหรือลงหุ้น ในการทำธุรกิจของกลุ่ม และการมีส่วนร่วมในการลงทุนด้วยวัสดุ/อุปกรณ์ หรือทรัพยากร ตามลำดับ

4) *การมีส่วนร่วมในการประเมินผล* พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง 2 ประเด็น คือ การมีส่วนร่วมในการติดตามและรับรู้ความก้าวหน้าของกลุ่ม และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานในรอบปี ตามลำดับ อยู่ในระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการติดตามและรับรู้ความก้าวหน้าของกลุ่ม การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานของ ประธานและคณะกรรมการ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิกกลุ่ม ตามลำดับ

5) *การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์* พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับมาก 3 ประเด็น คือ การได้รับความรู้ ทักษะในการพัฒนาอาชีพ การได้รับการยอมรับจากชุมชนในการร่วมดำเนินกิจกรรมกลุ่ม และการมีเพื่อนและเครือข่ายเพิ่มขึ้น ตามลำดับ อยู่ในระดับปานกลาง 3 ประเด็น คือ การได้รับเงินปันผลจากการร่วมดำเนินกิจกรรมกลุ่ม การได้รับผลกำไรจากการร่วมดำเนินกิจกรรมกลุ่ม และการได้รับสวัสดิการจากการเป็นสมาชิกกลุ่ม ตามลำดับ

1.3.4 แรงจูงใจในการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ระดับแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีระดับแรงจูงใจอยู่ในระดับมากที่สุด 10 ประเด็น โดยต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิต มากที่สุด รองลงมา 3 อันดับแรก คือ ต้องการเครือข่ายการตลาด ต้องการมีอาชีพเสริม ค่าตอบแทนและรายได้เสริม และต้องการความรู้และเทคโนโลยีการเกษตรแผนใหม่

1.3.5 การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่

การได้รับการสนับสนุนของเจ้าหน้าที่ โดยภาพรวมได้รับอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแยกออกรายละเอียดแต่ละด้าน พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้รับการสนับสนุนอยู่ในระดับมาก จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง คือ การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่รัฐ เช่น ครู, นักพัฒนาชุมชน และการได้รับการสนับสนุนจากผู้นำหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน

ก้านั้น อบต. ตามลำดับ อยู่ในระดับน้อย คือ การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่บริษัทเอกชน และการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน ตามลำดับ

1.3.6 ปัญหาและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยภาพรวมทั้งหมดยังอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏดังนี้

1) ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการวางแผน พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 4 ประเด็น คือ สมาชิกไม่มีความรู้ด้านการวางแผน รองลงมาสมาชิกบางรายไม่ได้รับโอกาสในการมีส่วนร่วม เช่น การฝึกฝนให้กล้าแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม การไปรับความรู้จากหน่วยงานของรัฐ สมาชิกไม่สามารถเข้าร่วมประชุมเพื่อวางแผนต่อเนื่อง และสมาชิกไม่ได้เข้าร่วมประชุมเนื่องจากเวลาว่างไม่ตรงกัน ตามลำดับ

2) ปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม พบว่า โดยภาพรวมสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏว่า สมาชิกส่วนใหญ่มีงานประจำหรืออาชีพหลักจึงไม่มีเวลามาทำกิจกรรมของกลุ่ม รองลงมาคือสมาชิกไม่สามารถหาช่องทางการตลาดเพื่อจำหน่ายสินค้าได้ สมาชิกขาดความรู้ด้านการพัฒนาการแปรรูปและบรรจุผลิตภัณฑ์ สมาชิกมีเวลาปฏิบัติงานไม่ตรงกัน สมาชิกขาดการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในช่วงการเพาะปลูก และช่วงการเก็บเกี่ยวผลผลิตในภาคการเกษตร สมาชิกขาดทักษะและประสบการณ์ ตามลำดับ

3) ปัญหาการมีส่วนร่วมในการลงทุน/การปฏิบัติงาน พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด คือ สมาชิกขาดเงินลงทุนหรือลงหุ้น รองลงมาไม่มีแหล่งเงินทุน สมาชิกเป็นผู้สูงอายุการลงแรงปฏิบัติงานทำไม่ได้ไม่เต็มที่ และสมาชิกไม่ต้องการลงทุนวัสดุ/อุปกรณ์หรือทรัพยากรอื่น ๆ ตามลำดับ

4) ปัญหาการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยภาพรวมสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีปัญหาในระดับน้อย เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏว่า ส่วนใหญ่สมาชิกไม่ทราบเกณฑ์การประเมินผล รองลงมาสมาชิกไม่มีความรู้ และไม่เข้าใจการดำเนินงาน ทำให้ขาดการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล และสมาชิกขาดการติดตามและรับรู้ความก้าวหน้า ตามลำดับ

5) ปัญหาการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏว่า ส่วนใหญ่การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มยังไม่ให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า รองลงมามีข้อจำกัดทำให้ขาดโอกาสในการได้ไปศึกษาดูงาน/

อบรม/แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับกลุ่มอื่น ๆ กลุ่มไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์การแบ่งปันผลประโยชน์ หรือมีการกำหนดไม่ชัดเจน ตามลำดับ

1.3.7 การทดสอบสมมติฐาน

ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและปัจจัยอื่น ๆ อย่างน้อย 1 ปัจจัย มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า มี 4 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ ระดับความรู้เกี่ยวกับดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ระดับแรงจูงใจ ระดับการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ และระดับปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีสมการพยากรณ์ดังนี้

$$Y = 9.315 + 0.088X_1 - 0.063X_2 + 0.026X_3 + 0.097X_4 + 0.279X_5 - 0.102X_6 + 1.719X_7 - 1.703X_8 + 1.094X_9$$

2. การอภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ระดับความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร แรงจูงใจ การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ ปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

2.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

2.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีอายุเฉลี่ย 53.13 ปี สอดคล้องกับการวิจัยของวีระวิทย์ ปถวีนิธิ (2556, น. 78) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีอายุเฉลี่ย 55.52 ปี แตกต่างกับจารีพร บุตรสระเกษ (2556, น. 67) ได้ศึกษาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอนาดัง จังหวัดเลย ผลการศึกษาพบว่า มีอายุเฉลี่ย 46.38 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส มีภูมิลำเนาตั้งรกรากมาแต่บรรพบุรุษ จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 สอดคล้องกับการวิจัย

ของวีระวิทย์ ปลิวินิธิ (2556, น. 78) พบว่า ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสแล้ว มีภูมิลำเนาเดิมโดยตั้งรกรากตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ และส่วนใหญ่จบการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2.1.2 ปัจจัยทางสังคม

ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.17 คน แตกต่างกับวีระวิทย์ ปลิวินิธิ (2556, น. 78) พบว่าจำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ยอยู่ที่ 3.72 คน ส่วนใหญ่มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเฉลี่ย 9.91 ปี แตกต่างกับ ศุภชัย ใจยอด (2555, น. 86) ศึกษาการมีส่วนร่วมและบทบาทของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอยู่ในช่วงเฉลี่ย 8.43 ปี สถานภาพในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ เป็นสมาชิกกลุ่ม การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และไม่ได้ดำรงตำแหน่งใด ๆ ทางสังคม สอดคล้องกับ สกาวรัตน์ เมืองงาม (2554, น. 98) ศึกษาการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า ส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นสมาชิกในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และจารีพร บุตรสระเกษ (2556, น. 67) พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ ได้แก่ กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

2.1.3 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีรายได้เฉลี่ยในภาคเกษตร 84,624.14 บาท นอกภาคเกษตร 45,791.67 บาท รายได้รวมทั้งหมดของครอบครัวเฉลี่ย 119,866.00 บาท แตกต่างกับ ศุภชัย ใจยอด (2555, น. 86) พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ มีรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 2,480.48 บาท/เดือน เฉลี่ยต่อปีอยู่ที่ 29,765.76 บาท อาจเป็นเพราะสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ทำอาชีพด้านการเกษตรเป็นอาชีพหลัก ทำให้มีรายได้นอกภาคการเกษตรไม่มากนัก ค่าใช้จ่ายของครอบครัวส่วนใหญ่ ใช้เป็นค่าใช้จ่ายอุปโภค บริโภคในครัวเรือน และผลตอบแทนจากการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ส่วนใหญ่ได้รับเงินปันผล สอดคล้องกับ วีระวิทย์ ปลิวินิธิ (2556, น. 78) พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีค่าใช้จ่ายของครอบครัว ได้แก่ ค่าใช้จ่ายลงทุนประกอบอาชีพ รองลงมาเป็นค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภค ผลตอบแทนที่ได้รับจากการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจ่ายเป็นเงินปันผล รองลงมาคืออบรมรับความรู้การศึกษาจากกิจกรรม

2.2 ปัจจัยอื่น ๆ

2.2.1 ความรู้ แหล่งความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ความรู้ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอยู่ในระดับมาก และแหล่งความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจากแหล่งความรู้ประเภทสื่อกลุ่มมากที่สุด เช่น การประชุม การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน และการสัมมนา อาจเป็นเพราะเกษตรกรได้เข้าร่วมการประชุม ฝึกอบรมเกี่ยวกับโครงการของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ่อยครั้ง ทำให้ได้รับความรู้จากสื่อกลุ่มมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จำเรียง จันทรประภา, (ม.ป.ป.) อ้างถึงใน ภรณ์ ต่างวิวัฒน์ (2561, น.7-16) กล่าวว่า “ความรู้” หมายถึง สาระ ข้อมูล แนวคิด หลักการ ที่บุคคลรวบรวมได้จากประสบการณ์ในวิถีชีวิต ความรู้เป็นผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคมและเทคโนโลยีบุคคลเรียนรู้จากประสบการณ์ การศึกษา อบรม การรับถ่ายทอดทางวัฒนธรรม การรับรู้ การคิดและการฝึกปฏิบัติ จนสามารถสรุปสาระความรู้และนำไปใช้ประโยชน์ได้หรือพัฒนาไปสู่ระดับที่สูงขึ้น เช่นเดียวกับ ศุภชัย ไชยอด (2555, น. 91) พบว่าระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ซึ่งแสดงว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอยู่ในระดับสูง ทำให้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมากขึ้น

2.2.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยภาพรวมมีส่วนร่วมในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกออกรายละเอียดแต่ละด้าน พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในระดับมาก ในการดำเนินกิจกรรม การลงทุน/การปฏิบัติงาน และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ตามลำดับ อยู่ในระดับปานกลาง คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการวางแผนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ซึ่งสอดคล้องกับ ศุภชัย ไชยอด (2555, น. 86-87) พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในกิจกรรมการดำเนินโครงการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ 1) ได้ร่วมกิจกรรมกลุ่มที่เกิดรายได้ ลดรายจ่าย 2) ได้ร่วมรับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ในการกำหนดโครงการของกลุ่ม 3) ได้ร่วมวางแผนการดำเนินงานในรอบปี 4) ได้ร่วมเรียนรู้วิชาการ

แผนใหม่ ตลอดจนให้รู้คุณค่าของการใช้แรงงานทรัพยากรในท้องถิ่น 5) ได้ร่วมประชุมหารือกันในกลุ่มให้ทราบความต้องการของสมาชิก/การใช้ทรัพยากร 6) ได้ร่วมส่งเสริมการออมเงิน การจัดทำบัญชีครัวเรือน เช่นเดียวกับ วีระวิทย์ ปลูกวินิจิ (2556, น. 78-79) พบว่า 1) การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก การผลิตสินค้าและให้บริการแก่กลุ่มอยู่ในระดับมากที่สุด การพัฒนาคุณภาพสินค้า/บริการของกลุ่ม และน้อยที่สุดคือการควบคุมตรวจสอบการดำเนินธุรกิจกลุ่ม 2) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีเพื่อนเพิ่มจากการเป็นสมาชิกอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาการยอมรับจากชุมชนในการร่วมดำเนินกิจกรรมกลุ่ม และน้อยที่สุดคือการได้รับผลกำไรจากการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม 3) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ภาพรวมอยู่ในระดับมาก การติดตามและการรับรู้ความก้าวหน้าของกลุ่มอยู่ในระดับมากที่สุด การติดตามและการดำเนินงานของกลุ่ม และการประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิกกลุ่มอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.2.3 แรงจูงใจในการมีส่วนร่วมการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ระดับแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีระดับแรงจูงใจอยู่ในระดับมากที่สุด 10 ประเด็น โดยต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตมากที่สุด รองลงมา 3 อันดับแรก คือ ต้องการเครือข่ายการตลาด ต้องการมีอาชีพเสริม ค่าตอบแทนและรายได้เสริม และต้องการความรู้และเทคโนโลยีการเกษตรแผนใหม่ สอดคล้องกับ วีระวิทย์ ปลูกวินิจิ (2556, น. 78) พบว่าแรงจูงใจที่ทำให้เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคือต้องการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ รองลงมาคือต้องการมีเพื่อนและเครือข่ายการตลาด เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม และต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิต ต้องการความรู้และเทคโนโลยีการเกษตรแผนใหม่ ต้องการมีอาชีพเสริม ค่าตอบแทน และรายได้เสริม ได้รับการชักชวนของสมาชิกและการประชาสัมพันธ์และต้องการได้รับการสนับสนุนเงินดอกเบี้ยต่ำ

2.2.4 การได้รับการสนับสนุน ปัญหา และข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สามารถนำมาอภิปรายได้ดังต่อไปนี้

1) การได้รับการสนับสนุนของเจ้าหน้าที่ โดยภาพรวมได้รับอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้าน พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้รับการสนับสนุนอยู่ในระดับมาก จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยได้รับความรู้มากที่สุด รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง คือ การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่รัฐ เช่น ครู, นักพัฒนาชุมชน โดยได้รับความรู้มากที่สุดเช่นกัน และการได้รับการสนับสนุนจากผู้นำหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน อบต. โดยได้รับเป็นปัจจัยการผลิตมากที่สุด อยู่ในระดับน้อย คือ การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่บริษัทเอกชน

และการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งสอดคล้องกับ ครุณี ส่งเสริม (2556, น. 52) ที่ได้ศึกษาการดำเนินงานของกลุ่มเยาวชนตรกรใน โรงเรียนจังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนในการอบรมให้ความรู้ด้านเคหะกิจเกษตร รองลงมาคือได้รับการสนับสนุนด้านปัจจัยการผลิต ได้รับการสนับสนุนสินเชื่อให้แก่สมาชิกกลุ่ม และได้รับการสนับสนุนด้านอื่น ๆ

2) ปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร พบว่าในภาพรวม สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย โดยเมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับน้อย 4 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาการมีส่วนร่วมในการวางแผน คือ สมาชิกไม่มีความรู้ด้านการวางแผน รองลงมาสมาชิกบางรายไม่ได้รับ โอกาสในการมีส่วนร่วม เช่น การฝึกฝนให้กล้าแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม การไปรับความรู้จากหน่วยงานของรัฐ สมาชิกไม่สามารถเข้าร่วมประชุมเพื่อวางแผนต่อเนื่อง และสมาชิกไม่ได้เข้าร่วมประชุมเนื่องจากเวลาว่างไม่ตรงกัน

ปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม คือ สมาชิกส่วนใหญ่มีงานประจำ หรืออาชีพหลักจึงไม่มีเวลามาทำกิจกรรมของกลุ่ม รองลงมาคือสมาชิกไม่สามารถหาช่องทางการตลาด เพื่อจำหน่ายสินค้าได้ สมาชิกขาดความรู้ด้านการพัฒนาการแปรรูปและบรรจุผลิตภัณฑ์ สมาชิกมีเวลาปฏิบัติงานไม่ตรงกัน สมาชิกขาดการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในช่วงการเพาะปลูก และช่วงการเก็บเกี่ยวผลผลิตในภาคการเกษตร สมาชิกขาดทักษะและประสบการณ์

ปัญหาการมีส่วนร่วมในการประเมินผล คือ ส่วนใหญ่สมาชิกไม่ทราบเกณฑ์การประเมินผล รองลงมาสมาชิกไม่มีความรู้ และไม่เข้าใจการดำเนินงาน ทำให้ขาดการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล และสมาชิกขาดการติดตามและรับรู้ความก้าวหน้า

และปัญหาการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ คือ ส่วนใหญ่การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มยังไม่ให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า รองลงมามีข้อจำกัดทำให้ขาดโอกาสในการได้ไปศึกษาดูงาน/อบรม/แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับกลุ่มอื่น ๆ กลุ่มไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์การแบ่งปันผลประโยชน์หรือมีการกำหนดไม่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับ วีระวิทย์ ปถวินิธิ (2556, น. 79) พบว่า ปัญหาในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ได้แก่ ปัญหาการมีส่วนร่วมในการวางแผน ปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ปัญหาการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และปัญหาการมีส่วนร่วมในการประเมินผล แตกต่างกับ ศุภชัย ใจยอด (2555, น. 88-89) พบว่าสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน

เกษตรกรมีปัญหาในการดำเนินกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งในด้านคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่ม ด้านการดำเนินงาน และด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการวางแผน เสนอให้มีกิจกรรมปรับทัศนคติและการมองเป้าหมายให้เป็นอันเดียวกัน เนื่องจากคนเก่ากับคนใหม่ ที่มีความแตกต่างด้านความคิด มาก่อน ยึดติดอันเก่ามาหลังไม่ได้รับทราบ ทำให้เกิดความคิดไม่ตรงกัน ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ควรมีการละลายพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการลงทุน/การปฏิบัติงาน ต้องการเครื่องมือในการปฏิบัติงาน ซึ่งแตกต่างกับ สุขชัย ใจยอด (2555, น. 88-89) พบว่า ในด้านกรรมการและสมาชิกกลุ่ม คือ แม่บ้านเกษตรกรมีข้อเสนอแนะในประเด็นการพัฒนาทักษะความสามารถในการบริหารจัดการคณะกรรมการกลุ่ม และสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรควรได้รับการพัฒนาฝีมือให้เป็นที่ยอมรับ ในด้านการดำเนินงาน มีข้อเสนอแนะในประเด็นการทำกิจกรรมกลุ่มควรมีการนัดหมายในช่วงเวลาที่ว่างจากหลังการทำงาน และสอดคล้องกับการทำการเกษตรซึ่งเป็นอาชีพหลักอยู่แล้ว และด้านเจ้าหน้าที่ส่งเสริม มีประเด็นข้อเสนอแนะคือ เจ้าหน้าที่ควรเป็นคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนเนื่องจากที่ผ่านมาได้มีการเปลี่ยนแปลงเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรบ่อย เนื่องจากเจ้าหน้าที่ที่เข้ามาปฏิบัติงานเป็นคนต่างพื้นที่พอเข้ามาปฏิบัติงานสักพักก็ย้ายกลับภูมิลำเนาตัวเอง เช่นเดียวกับ วีระวิทย์ ปลวณิช (2556, น. 79) พบว่า ข้อเสนอแนะ คือ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต้องการให้เจ้าหน้าที่มาเยี่ยมบ่อย ๆ โดยเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร นอกจากนั้นยังต้องการขยายตลาดรองรับผลิตภัณฑ์กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร, ต้องการศึกษาค้นคว้าความรู้นวัตกรรมใหม่ ๆ และองค์ความรู้ใหม่ ๆ

2.3 การทดสอบสมมติฐาน

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า มี 4 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คือ ระดับความรู้เกี่ยวกับดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ระดับแรงจูงใจ ระดับการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ และระดับปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เป็นไปในทิศทางเดียวกัน แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีผลมาจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ มีความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอยู่ในระดับมาก ทำให้โอกาสการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย สอดคล้องกับสุขชัย ใจยอด (2555, น. 91) พบว่าระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ

การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของสมาชิก ในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ซึ่งแสดงว่าแม่บ้านเกษตรกรที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอยู่ในระดับสูง ทำให้โอกาสการเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม เพิ่มขึ้นตามไปด้วย สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่มีแรงจูงใจเข้ามามีส่วนร่วม ในการดำเนินงานมาก ทำให้สมาชิกกลุ่มต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากขึ้น เมื่อสมาชิก กลุ่มได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ ส่งผลให้สมาชิกกลุ่มต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ของกลุ่มมากขึ้น และหากสมาชิกกลุ่มไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานหรือมีปัญหา แต่อยู่ในระดับน้อย จึงทำให้ไม่มีอุปสรรคในการเข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมของกลุ่ม

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

3.1.1 ข้อเสนอแนะต่อสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

1) จากผลการวิจัยพบว่า ระดับความรู้ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอยู่ใน ระดับมาก โดยได้รับความรู้จากแหล่งความรู้ที่เป็นสื่อกลุ่มมากที่สุด ได้แก่ การประชุม และการฝึกอบรม ควรมีการเพิ่มแหล่งความรู้ ให้กับสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในสื่อต่าง ๆ มากขึ้นได้แก่ สื่อออนไลน์ เนื่องจากปัจจุบันอยู่ในยุคที่เกษตรกรใช้สื่อออนไลน์มากขึ้น เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ ยูทูป เวปไซด์ เป็นต้น ซึ่งจะเป็ช่องทางเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร ที่รวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์

2) จากผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการประเมินผล และการมีส่วนร่วม ในการวางแผนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อยู่ในระดับปานกลาง ควรมีการจัดอบรม เชิงปฏิบัติการจัดทำแผน ให้แก่ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในการคิดวิเคราะห์การ จัดทำแผน การดำเนินงานและการประเมินผล ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยให้ตระหนักถึงศักยภาพ และ ความเป็นไปได้ในการพัฒนา กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

3) จากผลการวิจัยพบว่า การได้รับการสนับสนุนของเจ้าหน้าที่ โดยภาพรวมได้รับ อยู่ในระดับปานกลาง โดยได้รับการสนับสนุน จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมากที่สุด ในด้าน องค์ความรู้ เพื่อให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรนำองค์ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรไปใช้ให้เกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น ควรมีการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มาสนับสนุน องค์ความรู้ ปัจจัยการผลิต หรือเงินทุน เพื่อพัฒนา กลุ่มตามความต้องการมากขึ้น

4) จากผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนะด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนเป็นลำดับแรก ควรมีกิจกรรมปรับทัศนคติและการกำหนดเป้าหมายเดียวกัน เนื่องจากคนเก่ากับคนใหม่ที่มีความแตกต่างด้านความคิด ทำให้เกิดความคิดไม่ตรงกัน และควรมีกิจกรรมการละลายพฤติกรรมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีความใกล้ชิดกัน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

3.1.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

1) จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร พบว่าในภาพรวม สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรนำประเด็นปัญหาและการเสนอแนะของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมาพิจารณา เพื่อวางแผนในการหาแนวทางแก้ไขและปรับปรุงการดำเนินงาน

2) จากผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการวางแผนของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อยู่ในระดับปานกลาง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรมีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการให้กับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการประเมินผล และการวางแผนการพัฒนากลุ่ม

3.1.3 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) จากผลการวิจัยพบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเสนอแนะเกี่ยวกับ การจัดกิจกรรมปรับทัศนคติและการกำหนดเป้าหมายเดียวกันของกลุ่ม กรมส่งเสริมการเกษตร ควรมีแผนส่งเสริมการจัดอบรมพัฒนาศักยภาพของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร การจัดกระบวนการเรียนรู้เวทีชุมชน ให้คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเพื่อนำไปพัฒนาคณะกรรมการภายในกลุ่มและสมาชิกภายในกลุ่ม

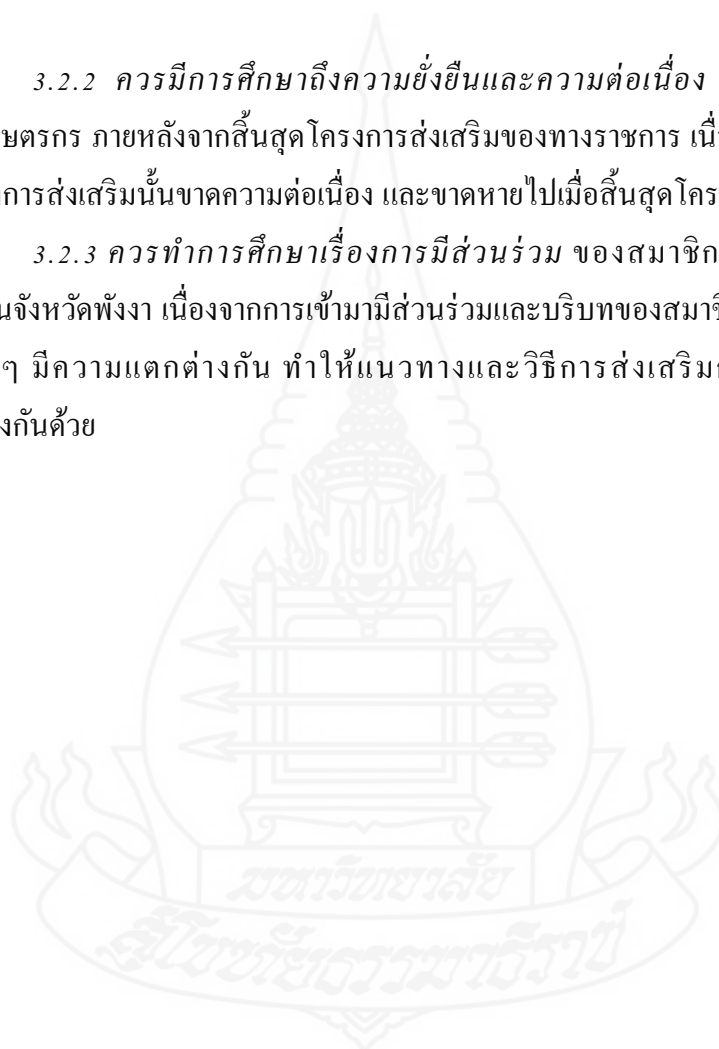
2) จากผลการวิจัยพบว่า การได้รับการสนับสนุนของเจ้าหน้าที่ โดยภาพรวมได้รับอยู่ในระดับปานกลาง โดยได้รับการสนับสนุน จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมากที่สุด ในด้านองค์ความรู้ ควรมีการบูรณาการหลายหน่วยงาน เพื่อพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และเพื่อขอสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรบริหารส่วนจังหวัด และหน่วยงานภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มต่อไป

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาความคาดหวัง ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงาต่อการดำเนินงานของกลุ่ม เนื่องจากความคาดหวังของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีผลต่อการส่งเสริมและพัฒนา กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ให้ไปในแนวทางที่ถูกต้องและตรงประเด็น มากที่สุด

3.2.2 ควรมีการศึกษาถึงความยั่งยืนและความต่อเนื่อง ในการดำเนินงานของ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ภายหลังจากสิ้นสุดโครงการส่งเสริมของทางราชการ เนื่องจากผลการดำเนินงาน ต่างๆ ภายหลังจากส่งเสริมนั้นขาดความต่อเนื่อง และขาดหายไปเมื่อสิ้นสุดโครงการ

3.2.3 ควรทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วม ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภออื่นๆ ในจังหวัดพังงา เนื่องจากการเข้ามามีส่วนร่วมและบริบทของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ในอำเภออื่นๆ มีความแตกต่างกัน ทำให้แนวทางและวิธีการส่งเสริมกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีความแตกต่างกันด้วย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2544). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กรมวิชาการ. (2545) *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2545*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- จำนง อควิวัฒนสิทธิ์ และคณะ. (2540). *สังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จำเนียร ศิลปอาษา. (2540). *การมีส่วนร่วมของผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านในการป้องกันและรักษาทรัพยากรธรรมชาติ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. (2527). *การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบท*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ชูเกียรติ รัชชอน. (2532). *หลักการส่งเสริมการเกษตร*. หลักการส่งเสริมการเกษตรทั่วไป. บรรณาธิการ โดย ชัยรี นฤทุม. นครปฐม: โรงพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมและฝึกอบรมการเกษตรแห่งชาติ กำแพงแสน.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร์. (2540). *การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑล (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา)*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- คำริ บุญชู. (2548). การใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา. *วารสารวิชาการ*. 12(1), 27-29.
- ทำนอง สิงคาลวนิช. (2525). ความหมาย ปรัชญา นโยบายและวัตถุประสงค์ ของการส่งเสริมการเกษตร. ในเอกสารการสอนชุดวิชา *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพฯ: อมรินทร์การพิมพ์.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2527). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภา. *บ้านตาก จังหวัดตาก (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์)*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- บุญดี บุญญากิจ และคณะ. (2547). *การจัดการความรู้ ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: จิรวัดน์ เอ็กเพรส.

- บุญธรรม กิจปริดาปริสุทธี. (2537). *เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: บีแอนด์ บีพีบลิชซิ่ง.
- บุญธรรม จิตต์อนันต์. (2536). *การวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญเลื่อน วงศ์หาญ. (2551). *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรต่อการดำเนินงานกองทุนของกลุ่มในจังหวัดตาก ปี 2550* (รายงานการวิจัย). สำนักงานเกษตรจังหวัดตาก, ตาก.
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. (2547). การวิจัยการมีส่วนร่วมทางการส่งเสริมการเกษตร. ใน *ประมวลสารະชຸດວິຊາການວິຊາຍື່ນພັດທະນາການສຸ່ງເສຣີມການເກຢຸດ* (หน่วยที่ 9, น. 313-315). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. (2547). การวิจัยการมีส่วนร่วมทางการส่งเสริมการเกษตร. ใน *ประมวลสารະชຸດວິຊາການວິຊາຍື່ນພັດທະນາການສຸ່ງເສຣີມການເກຢຸດ* (หน่วยที่ 9, น. 297). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. (2547). การวิจัยการมีส่วนร่วมทางการส่งเสริมการเกษตร. ใน *ประมวลสารະชຸດວິຊາການວິຊາຍື່ນພັດທະນາການສຸ່ງເສຣີມການເກຢຸດ* (หน่วยที่ 9, น. 302). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. (2560). *การจัดการความรู้ในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร*. ใน *ประมวลสารະชຸດວິຊາການສຸ່ງເສຣີມການເກຢຸດພັດທະນາ* (หน่วยที่ 14, น. 11-12). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ประพันธ์ สุทธาวาส. (2522). *จิตวิทยาสังคม*. เชียงใหม่: กลางเวียง.
ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาเกษตรศาสตร์ และสหกรณ์ไม่ได้ตีพิมพ์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- พรทิพย์ อนุตรพงศ์ และลำพอง บุญยี่น. (2544). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเมืองน่าอยู่ จังหวัดนครสวรรค์*. [แผ่นพับ]. (ม.ป.ท).
- พรรณี ชูทัย. (2522). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: วรุฒิการพิมพ์.
- พิสิทธิ์ สารวิจิตร. (2523). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาตนเองและบุคลิกภาพจากระดับอนุบาลถึงปริญญาเอก*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช
- ไพรัตน์ เดชะรินทร์. (2527). *นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบันการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภการพิมพ์.

- ภรณ์ ต่างวิวัฒน์. (2561). การจัดการความรู้ ภูมิปัญญา และนวัตกรรมเกษตร. ใน *ประมวลสาระชุดการจัดการความรู้ ภูมิปัญญา และนวัตกรรมเกษตร* (หน่วยที่ 1, น. 7-16). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- รัชนิกร ทองสุคดี. (2545). *เอกสารการประเภทการบรรยายวิชาสารนิเทศเพื่อการสอนสังคมศึกษา*. เชียงใหม่: ภาควิชามัธยมศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ราชบัณฑิตยสถาน, สำนักนายกรัฐมนตรี. (2538). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2535*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคล เฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554*. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2540). *สถิติวิทยาทางการวิจัย*. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- วิจารณ์ พานิช. (2547). *การจัดการความรู้เพื่อคุณภาพที่สมดุล*. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม.
- วิเชียร วงศ์คำจันทร์. (2545). *แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น*. เอกสารสน.ที่ 5/2545.
- วีระวิทย์ ปถวินิธิ. (2556). *การมีส่วนร่วมและบทบาทของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- ไวยรัช เจียมบรรจง. (2522). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ: ประจักษ์การพิมพ์.
- ศรีสกุล อุทัยธรรม. (2543). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการอนุรักษ์แม่น้ำเพชรบุรี: ศึกษาเฉพาะกรณีเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการพัฒนาสังคม คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ศุภชัย ไชยอด. (2555). *การมีส่วนร่วมและบทบาทของสมาชิกในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- สกวรัตน์ เมืองงาม. (2554). *การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดสุรินทร์* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ ไม่ได้ ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.

- สถานิติบัญญัติแห่งชาติ. (2560). บทบาทสตรีในยุคไทยแลนด์ 4.0. *สารสถานิติบัญญัติแห่งชาติ*, 5(45), 38.
- สมศักดิ์ สุขวงศ์. (2532). *การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของผู้นำเยาวชนในชุมชนคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สวนา พรพัฒน์กุล . (2522) . *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สำนักงานเกษตรอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา. (2562). *แผนพัฒนาการเกษตรอำเภอตะกั่วทุ่ง*.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2548 ก). *การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ
- สำนักงานสถิติจังหวัดพังงา. (2561). *จำนวนประชากรอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา*.
- สำนักพัฒนาเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร. (2555). *คู่มือการจัดตั้งและดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สำราญ คำแปง. (2549). *การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรอำเภอ อารักษ์พันธ์ จันทบุรีสว่าง*. (2522). *คำบรรยายลักษณะวิชาทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน 2*. ภาคการศึกษาที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- Bloom Benjamin S., et al. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives*. New York: David Mckay Company.
- Cronbach, Lee J. (1970). *Essentials of Psychological Testing*. 3rd ed. New York: Harper.
- Kasperson, R.E. and Breitbart. (1974). *Political Participation Decentralization in Government City Planning United States*. Washington D.C.: Association of American Geographers.
- Kidd, J. R. (1973). *How Adults Learn*. New York: Association Press.
- Parsons, T. (1977). *Social Systems and the Evolution of Action Theory*. New York: Freeman.
- Yamane, Taro. (1967). *Statistics : An Introductory Analysis*. 2nd ed. New York: Harper.

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย

แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย
เรื่อง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
ในอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัด

คำชี้แจง ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟัง แล้วผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ()

หน้าข้อความตามผลการสัมภาษณ์ และเติมข้อความลงในช่องว่างของแบบสัมภาษณ์ให้สมบูรณ์

1. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาศึกษา จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านได้กรุณาตอบคำถามทุกข้อตามความเป็นจริงและตามความคิดเห็นของท่าน

2. ข้อมูลที่ได้จะนำไปเพื่อการจัดทำวิทยานิพนธ์เท่านั้น
3. เลขที่แบบสัมภาษณ์มีไว้เพื่อติดตามแบบสัมภาษณ์เท่านั้น
4. แบบสัมภาษณ์มีทั้งหมด 4 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยทางเศรษฐกิจของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ตอนที่ 2 ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมและแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ตอนที่ 4 การได้รับการสนับสนุน ปัญหา และข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย

เรื่อง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
ในอำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัด

ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยทางเศรษฐกิจของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน
เกษตรกร

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความตามผลการสัมภาษณ์ และเติมข้อความลงใน
ช่องว่างของแบบสัมภาษณ์ให้สมบูรณ์

1.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล

1. อายุ.....ปี (เศษของอายุมากกว่า 6 เดือน คิดเป็น 1 ปี)
2. ระดับการศึกษา

() 2.1 ไม่ได้รับการศึกษา	() 2.2 ประถมศึกษาปีที่ 4
() 2.3 ประถมศึกษาปีที่ 6	() 2.4 มัธยมศึกษาตอนต้น
() 2.5 มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.)	() 2.6 อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.)
() 2.7 ปริญญาตรี	() 2.8 สูงกว่าปริญญาตรี
3. สถานภาพสมรส

() 3.1 โสด	() 3.2 สมรส	() 3.3 หม้าย/หย่าร้าง	() 3.4 อื่น ๆ ระบุ.....
-------------	--------------	------------------------	--------------------------
4. ภูมิลำเนาเดิม

() 4.1 ตั้งรกรากมาแต่บรรพบุรุษ	() 4.2 ย้ายมาจากที่อื่น
---------------------------------	--------------------------

1.2 ปัจจัยทางสังคม

5. จำนวนสมาชิกในครอบครัว.....คน
6. ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร.....ปี
7. สถานภาพในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

() 7.1 ประธานกลุ่ม	() 7.2 รองประธานกลุ่ม	() 7.3 เลขานุการ
() 7.4 ทรัพย์ุติก	() 7.5 ประชาสัมพันธ์	() 7.6 กรรมการ
() 7.7 สมาชิกกลุ่ม	() 7.8 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....	

8. การเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ

 8.1 ไม่เป็น 8.2 เป็น โปรดระบุ ดังนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) 8.2.1 กลุ่มเกษตรกร 8.2.2 กลุ่มส่งเสริมอาชีพ 8.2.3 กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. 8.2.4 สหกรณ์การเกษตร 8.2.5 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต 8.2.6 กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน 8.2.7 กลุ่มวิสาหกิจชุมชน 8.2.8 OTOP 8.2.9 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

9. การดำรงตำแหน่งภายในชุมชน

 9.1 ไม่เป็น 9.2 เป็น โปรดระบุ ดังนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) 9.2.1 กำนัน 9.2.2 ผู้ใหญ่บ้าน 9.2.3 ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 9.2.4 สารวัตรกำนัน 9.2.5 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน(อกม.) 9.2.6 ประชาญ์/วิทยากรเกษตร 9.2.7 อาสาสมัครอื่น ๆ (หมอดินอาสา/ปศุสัตว์อาสา/ครูบัญชีอาสา/อสม. ฯลฯ) 9.2.8 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

1.3 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

10. อาชีพหลัก (มีรายได้มากที่สุด)

 10.1 ทำนา 10.2 ทำไร่ 10.3 ทำสวน 10.4 เลี้ยงสัตว์ 10.5 ประมง 10.6 รับจ้าง 10.7 ค้าขาย 10.8 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

11. อาชีพรอง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

 11.1 ทำนา 11.2 ทำไร่ 11.3 ทำสวน 11.4 เลี้ยงสัตว์ 11.5 ประมง 11.6 รับจ้าง 11.7 ค้าขาย 11.8 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

12. รายได้ในครอบครัว

12.1 ในภาคเกษตร.....บาท/ปี

12.2 นอกภาคเกษตร.....บาท/ปี

12.3 รวม.....บาท/ปี

13. ค่าใช้จ่ายของครอบครัว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 13.1 ใช้ในการลงทุนประกอบอาชีพ () 13.2 ค่าใช้จ่ายอุปโภค บริโภคในครัวเรือน
- () 13.3 ค่าระหนี้ในระบบ () 13.4 ค่าระหนี้นอกระบบ
- () 13.5 การศึกษาบุตร () 13.6 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
14. ผลตอบแทนจากการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () 14.1 เงินปันผล () 14.2 บัณฑิตการผลิต () 14.3 ค่าแรงจากกิจกรรม
- () 14.4 อบรมรับความรู้ การศึกษาดูงาน () 14.5 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2 ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

2.1 ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในตาราง ตามความรู้ของท่าน

ลำดับที่	การดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	ถูก	ผิด
	ด้านความหมาย		
1	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร คือการรวมตัวกันของสตรีในภาคเกษตร		
2	สมาชิกมีการทำกิจกรรมตามฤดูกาลโดยไม่ต้องมีการวางแผนงานและเป้าหมาย		
3	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเกิดจากการรวมตัวกันของสมาชิกตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป		
	ด้านความเป็นมา		
4	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรได้เริ่มจัดตั้งและรวมตัวกันเป็น “กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร” ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2510		
5	กรมส่งเสริมการเกษตรเป็นหน่วยงานที่ส่งเสริมการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร		
6	สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป		
	ด้านโครงสร้าง		
7	คณะกรรมการกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เภรัญญิก ประชาสัมพันธ์ เลขานุการ และกรรมการ เท่านั้น		
8	ที่ปรึกษากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรควรมีอย่างน้อย 3 คนขึ้นไป		

ลำดับที่	การดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	ถูก	ผิด
	ด้านบทบาท		
9	ด้านวิชาการ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรับและถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรและเคหกิจเกษตรเฉพาะสมาชิกภายในกลุ่ม		
10	บทบาทด้านสังคม กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในการสร้างความมั่นคงด้านอาหารของท้องถิ่น		
11	สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีบทบาทให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ร่วมกัน		
12	บทบาทของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเน้นการเพิ่มรายได้ให้แก่สมาชิกกลุ่มเป็นหลัก		
	ด้านกิจกรรม		
13	งานทะเบียน ประกอบด้วยทะเบียนสมาชิกและทะเบียนทรัพย์สินเป็นงานประเภทบริหารงาน		
14	งานรวม เป็นกิจกรรมที่สมาชิกต้องร่วมกันดำเนินการ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อร่วมกันปฏิบัติงานและยอมรับวิธีการทำงานเป็นกลุ่ม		
15	กิจกรรมหลักของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรคือการให้เงินกู้แก่สมาชิก		

2.2 แหล่งความรู้และระดับการรับความรู้

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความรู้ จากแหล่งความรู้ที่ท่านได้รับ

แหล่งความรู้	ระดับการรับความรู้				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
สื่อบุคคล					
1. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
2. ผู้นำหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน อบต.					

แหล่งความรู้	ระดับการรับความรู้				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
3. เจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น ครู, กศน., พัฒนาชุมชน					
4. เจ้าหน้าที่บริษัทเอกชน					
5. อคม.					
6. อื่น ๆ ระบุ.....					
สื่อกลุ่ม					
1. การประชุม					
2. การฝึกอบรม					
3. การสัมมนา					
4. การศึกษาดูงาน					
5. อื่น ๆ ระบุ.....					
สื่อมวลชน					
1. หนังสือ ตำรา คู่มือ					
2. วารสาร					
3. หนังสือพิมพ์					
4. นิตรรศการ					
5. เอกสารแนะนำ แผ่นพับ					
6. ป้ายประชาสัมพันธ์					
7. วิทยูกระจายเสียง					
8. หอกระจายข่าว					
9. โทรทัศน์					
10. อื่น ๆ ระบุ.....					

แหล่งความรู้	ระดับการรับความรู้				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
สื่อออนไลน์					
1. เฟสบุ๊ก					
2. ไลน์					
3. เว็บไซต์					
4. ยูทูป					
5. อื่น ๆ ระบุ.....					

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมและแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

3.1 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย (✓) ในช่องที่ตรงกับระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

3.1.1 การมีส่วนร่วมในการวางแผน

ประเด็น	ระดับการมีส่วนร่วม				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. การวางแผนพัฒนากลุ่ม					
1.1 การประชุม					
1.2 การจัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์					
1.3 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์					
2. การวางแผนการพัฒนาทักษะความรู้					
2.1 การประชุม					
2.2 การจัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์					
2.3 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์					

ประเด็น	ระดับการมีส่วนร่วม				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
3. การกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร					
3.1 การประชุม					
3.2 การจัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์					
3.3 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์					
4. การวางแผนด้านการเงินของกลุ่ม					
4.1 การประชุม					
4.2 การจัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์					
4.3 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์					
5. การวางแผนการผลิต					
5.1 การประชุม					
5.2 การจัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์					
5.3 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์					
6. การกำหนดต้นทุนการผลิตสินค้า					
6.1 การประชุม					
6.2 การจัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์					
6.3 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์					
7. การวางแผนการแปรรูป/เพิ่มมูลค่าสินค้า					
7.1 การประชุม					
7.2 การจัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์					
7.3 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์					

ประเด็น	ระดับการมีส่วนร่วม				
	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
8. การวางแผนตรวจสอบคุณภาพ/พัฒนาคุณภาพ สินค้า/มาตรฐานและบริการ					
8.1 การประชุม					
8.2 การจัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์					
8.3 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์					
9. การวางแผนด้านการตลาด					
9.1 การประชุม					
9.2 การจัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์					
9.3 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์					
10. การวางแผนโฆษณาประชาสัมพันธ์กลุ่ม					
10.1 การประชุม					
10.2 การจัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์					
10.3 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์					

3.1.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม

ประเด็น	ระดับการมีส่วนร่วม				
	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
1. การผลิตสินค้า/บริการของกลุ่ม					
2. การตรวจสอบคุณภาพสินค้า/บริการของกลุ่ม					
3. การพัฒนาคุณภาพสินค้า/บริการของกลุ่ม					
4. การจำหน่ายสินค้า/บริการของกลุ่ม					

ประเด็น	ระดับการมีส่วนร่วม				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
5. การโฆษณาประชาสัมพันธ์สินค้า/บริการของกลุ่ม					
6. การควบคุมตรวจสอบการดำเนินธุรกิจกลุ่ม					
7. การแสดงความคิดเห็นตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินงานกลุ่มที่เกิดขึ้น					
8. การให้คำแนะนำในเรื่องที่มีความรู้ความชำนาญเป็นพิเศษ เพื่อการดำเนินงานกลุ่ม					

3.1.3 การมีส่วนร่วมในการลงทุน/การปฏิบัติงาน

ประเด็น	ระดับการมีส่วนร่วม				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. การลงทุนหรือลงทุนในการทำธุรกิจของกลุ่ม					
2. การลงแรงปฏิบัติงาน					
3. การลงทุนด้วยวัสดุ/อุปกรณ์ หรือทรัพยากรอื่น ๆ					

3.1.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ประเด็น	ระดับการมีส่วนร่วม				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. การติดตามและรับรู้ความก้าวหน้าของกลุ่ม					
2. การติดตามผลการดำเนินงานของกลุ่ม					
3. การประเมินผลการดำเนินงานในรอบปี					
4. การประเมินผลการปฏิบัติงานของ ประธาน และคณะกรรมการ					
5. การประเมินผลการปฏิบัติงานของสมาชิกกลุ่ม					

3.1.5 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

ประเด็น	ระดับการมีส่วนร่วม				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. การได้รับความรู้ ทักษะในการพัฒนาอาชีพ					
2. การได้รับสวัสดิการจากการเป็นสมาชิกกลุ่ม					
3. การได้รับผลกำไรจากการร่วมดำเนินกิจกรรมกลุ่ม					
4. การได้รับเงินปันผลจากการร่วมดำเนินกิจกรรมกลุ่ม					
5. การได้รับการยอมรับจากชุมชนในการร่วมดำเนินกิจกรรมกลุ่ม					
6. การมีเพื่อนและเครือข่ายเพิ่มขึ้น					

3.2 แรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน

คำชี้แจง : ท่านคิดว่าสิ่งที่เป็นแรงจูงใจให้ท่านเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีมากน้อยเพียงใด โดยระบุเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคะแนน 1 – 5 (มีแรงจูงใจน้อยที่สุด ถึงแรงจูงใจมากที่สุด)

ประเด็น	ระดับ				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
3.1 ต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิต					
3.2 ต้องการได้รับการสนับสนุนเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ					
3.3 ต้องการความรู้และเทคโนโลยีการเกษตรแผนใหม่					
3.4 ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่ม					
3.5 ได้รับการชักชวนของสมาชิกกลุ่มและการประชาสัมพันธ์					
3.6 ต้องการมีอาชีพเสริม ค่าตอบแทนและรายได้เสริม					
3.7 ต้องการติดต่อเจ้าหน้าที่					
3.8 ต้องการมีเพื่อน					
3.9 ต้องการเครือข่ายการตลาด					
3.10 ต้องการการยอมรับจากผู้อื่น					
3.11 อื่น ๆ ระบุ.....					

**ตอนที่ 4 การได้รับการสนับสนุน ปัญหา และข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิก
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร**

4.1 การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย (✓) ในช่องที่ตรงกับระดับการได้รับการสนับสนุนจาก
เจ้าหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ประเด็น	ระดับการได้รับการสนับสนุน				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
1.1 ปัจจัยการผลิต					
1.2 องค์ความรู้					
1.3 เงินทุน					
2. ผู้นำหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน อบต.					
2.1 ปัจจัยการผลิต					
2.2 องค์ความรู้					
2.3 เงินทุน					
3. เจ้าหน้าที่รัฐ เช่น ครู, กศน., พัฒนาชุมชน					
3.1 ปัจจัยการผลิต					
3.2 องค์ความรู้					
3.3 เงินทุน					
4. เจ้าหน้าที่บริษัทเอกชน					
4.1 ปัจจัยการผลิต					
4.2 องค์ความรู้					
4.3 เงินทุน					

ประเด็น	ระดับการได้รับการสนับสนุน				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
5. เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน					
5.1 ปัจจัยการผลิต					
5.2 องค์ความรู้					
5.3 เงินทุน					
6. อื่น ๆ ระบุ.....					
6.1 ปัจจัยการผลิต					
6.2 องค์ความรู้					
6.3 เงินทุน					

4.2 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

4.2.1 ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

คำชี้แจง : โปรดทำ เครื่องหมาย (✓) ในช่องที่ตรงกับระดับปัญหาของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน

เกษตรกร

ประเด็น	ระดับปัญหา				
	น้อย ที่สุด (1)	น้อย (2)	ปาน กลาง (3)	มาก (4)	มาก ที่สุด (5)
1. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการวางแผน					
1.1 สมาชิกไม่สามารถเข้าร่วมประชุมเพื่อการวางแผน ต่อเนื่อง					
1.2 สมาชิกไม่มีความรู้ด้านการวางแผน					
1.3 สมาชิกบางรายไม่ได้รับโอกาสในการมีส่วนร่วม เช่น การฝึกฝนให้กล้าแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม การไปรับ ความรู้จากหน่วยงานของรัฐ					

ประเด็น	ระดับปัญหา				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1.4 สมาชิกไม่ได้เข้าร่วมประชุม เนื่องจากเวลาว่างไม่ตรงกัน					
1.5 สมาชิกไม่ได้เสนอความคิดเห็นในการประชุม					
1.6 สมาชิกกลุ่มไม่ได้เข้าร่วมการจัดทำแผนการดำเนินงาน จึงทำให้สมาชิกมองไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรม					
2. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม					
2.1 สมาชิกไม่สามารถหาช่องทางการตลาดเพื่อจำหน่ายสินค้า					
2.2 สมาชิกกลุ่มมีงานประจำหรืออาชีพหลักจึงไม่มีเวลา来做กิจกรรมของกลุ่ม					
2.3 สมาชิกมีเวลาปฏิบัติงานไม่ตรงกัน					
2.4 สมาชิกขาดความรู้ด้านการพัฒนาการแปรรูปและบรรจุผลิตภัณฑ์					
2.5 สมาชิกขาดทักษะและประสบการณ์					
2.6 สมาชิกขาดการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในช่วงการเพาะปลูก และช่วงการเก็บเกี่ยวผลผลิตในภาคการเกษตร					
2.7 กิจกรรมของกลุ่มไม่สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก					
2.8 สมาชิกไม่เข้าใจในการดำเนินกิจกรรม เป็นเหตุให้ไม่เข้าร่วม					
2.9 สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปมีเฉพาะช่วง ทำให้สมาชิกไม่สามารถมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง					

ประเด็น	ระดับปัญหา				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
2.10 สมาชิกไม่เคารพกฎกติกาของกลุ่ม					
2.11 อื่น ๆ (ระบุ).....					
3. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการลงทุน/การปฏิบัติงาน					
3.1 สมาชิกขาดเงินลงทุน หรือลงหุ้น					
3.2 ไม่มีแหล่งเงินทุน					
3.3 สมาชิกเป็นผู้สูงอายุ การลงแรงปฏิบัติงานทำได้ไม่เต็มที่					
3.4 สมาชิกไม่ต้องการลงทุนวัสดุ/อุปกรณ์ หรือทรัพยากรอื่น ๆ					
4. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการประเมินผล					
4.1 สมาชิกไม่เห็นความสำคัญของการประเมินผล					
4.2 สมาชิกขาดการติดตามและรับรู้ความก้าวหน้า					
4.3 สมาชิกไม่ทราบเกณฑ์การประเมินผล					
4.4 สมาชิกไม่มีความรู้และไม่เข้าใจการดำเนินงาน ทำให้ขาดการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล					
4.5 สมาชิกมองไม่เห็นประโยชน์ของการประเมินผล					
4.6 อื่น ๆ (ระบุ).....					
5. ปัญหาการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์					
5.1 การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มยังไม่ให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า					
5.2 การกำหนดผลประโยชน์จะเกิดแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้น					

ประเด็น	ระดับปัญหา				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
5.3 สมาชิกไม่เข้าร่วมการประชุมชี้แจงเกี่ยวกับผลประโยชน์อย่างต่อเนื่อง					
5.4 กลุ่มไม่ชี้แจงเกี่ยวกับผลประโยชน์ให้สมาชิกทราบอย่างต่อเนื่อง					
5.5 กลุ่มไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์การแบ่งปันผลประโยชน์หรือมีการกำหนดแต่ไม่ชัดเจน					
5.6 สมาชิกมีความสัมพันธ์ในรูปแบบเครือข่าย ทำให้การตัดสินใจเกิดความลำเอียงในการแบ่งปันผลประโยชน์					
5.7 มีข้อจำกัดทำให้ขาดโอกาสในการได้ไปศึกษาดูงาน/อบรม/ แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับกลุ่มอื่น ๆ					
5.8 อื่น ๆ (ระบุ).....					

4.2.2 ข้อเสนอแนะหรือแนวทางแก้ไข

1. การมีส่วนร่วมในการวางแผน

.....

.....

.....

.....

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม

.....

.....

.....

.....

3. การมีส่วนร่วมในการลงทุน/การปฏิบัติงาน

.....

.....

.....

.....

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

.....

.....

.....

.....

5. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

.....

.....

.....

.....

6. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวอรรรณ พานิก
วัน เดือน ปีเกิด	1 ธันวาคม 2528
สถานที่เกิด	อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. 2551
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรจังหวัดพังงา
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

